[redacted]

הצופה

היום פרשת בחוקותי

ל"ה בעומר
הפרק: תהלים נהנו
המשנה: כלים כא, א־ב
הדף — בבלי: גיטין כד
ירושלמי: תענית י
ההלכה: או"ח קנח, ר"ב
רמב"ם: יבום וחליצה ג־ה
הזריחה: 5.32
השקיעה: 7.40
סוף זמן ק"ש: 8.09

ב"ה, יום חמישי, כ' אייר תשמ"ו (29.5.1986) • שנה נ' • גליון 14098 • המחיר: 0.55 ש"ח, כולל מע"מ

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי * מייסד ועורך ראשון, הרב מאיר בר־אילן ז"ל

מינוי נגיד בנק ישראל בישיבת הממשלה ביום א'

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

יתכן שבישיבת הממשלה ב־יום ראשון יתבע לאשר מינוי של נגיד חדש לבנק ישראל.

עד לאותו מועד ינסו להגיע להסכמה במגעים על המינוי. לשם כך ייפגשו ראש הממשלה שמעון פרס, ר"ה ראש הממשלה יצחק שמיר ושר האוצר משה נסים.

בשלב זה המועמדים העיקריים הם: סגן שר האוצר עדי אמוראי, ח"כ יגאל כהן־אורגד, לשעבר שר האוצר והפרופ' מיכאל ברונו.

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

ברבע הראשון של 1985 גדל הייצוא של ישראל ליפן ב־25 אחוז. הייצוא הסתכם ב־59 מיליון דולר לעומת 48 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד.

מחר ב" הצופה

- היועץ המשפטי לממשלה בעימות עם ראש הממשלה
- לאחר ביקורה של „גברת הברזל"
- השיטה המתוחכמת של „הדלפות" בזירה הפוליטית
- „מלחמת הכוכבים" והמלחמה נגד ירודים
- ניר־עציון חוגג חצי יובל
- המפד"ל בסימן בחירות: ראיונות, מאמרים וסקירות

שמיר: לא ידעתי על פרשת ראש השב"כ

טוען שהנושא התגלה רק לאחר שפרס נכנס לתפקידו כראש ממשלה * פרס התנגד לחקירה אבל לאחר שהנושא פורסם ייאלץ להקים ועדת חקירה פנימית לנושא זה

מאת סופרנו המדיני בירושלים

[illegible]

הרשימה „המתקדמת" מחדירה לארץ כספי אש"ף ל„פגיעה בבטחון"

דובר הרשימה פנה לבג"ץ בעזרת האגודה לזכויות האזרח לאחר שנאסר עליו לצאת לחו"ל — שב"כ הגיש חומר סודי ושכנע אותם כי מדובר בגיוס כספים מאש"ף לצורך מטרות עוינות תוך שימוש במסווה של ארגונים תמימים

מאת דוד פרידמן, כתב קהיים

[illegible]

נסים: החריגות בתקציב הגיעו ל־250 מיליון דולר

אין להעלות את השכר הריאלי אלא רק אם יועלה הפריון

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

[illegible]

נציגי המפלגות הדתיות יוועדו עם פרס בנושא חילולי השבת

מאת שאול שיף סופר „הצופה"

[illegible]

הנשיא הרצוג לחברי מועצת הרבנות: עליכם להיות מורי דרך רוחניים לעם כולו

הראשון לציון הרב הראשי הגר"מ אליהו: כאשר זורקים אבן בשבת — אני חש כאילו היא נזרקה עלי — עלינו לקרב ולא להרחיק

[illegible]

צרפת נכנעה ללחץ ערבי: הפסיקה מו"מ עם ישראל לרכישת כור כוח גרעיני

מאת שאול שיף
סופר הצפה

[illegible]

החרפה במצבו של אסיר ציון יולי אדלשטיין

[illegible]

תלמידים, זהירות! יוגבר הפיקוח מפני העתקות בבחינות הבגרות

מאת סופרנו בירושלים

[illegible]

סוכל נסיון הצתת המרכז העולמי של תנועת המזרחי והפועל המזרחי

מאת סופר הצופה בירושלים

[illegible]

שגריר ארצות הברית: נעשה הכל כדי שהפחד מהטרור לא ירתיע תיירים מלהגיע לישראל

[illegible]

הישראלים בברמודה מוסגרים לארה"ב

לאחר שערעורם נדחה בבית המשפט העליון * תת אלוף בר עם טוען שטס לברמודה בכרטיסים שניתן לו כמלכודת

ברמודה (פ"ר) — בית משפט בברמודה דחה אתמול ערעורים של שלושה הישראלים ושני אמריקנים...

[illegible]

תאצ'ר הבטיחה סיוע להורי החיילים הנעדרים

[illegible]

תראו איך ישראל נקיה...

[illegible]

עתון כוויתי חושף את התוכנית הסורית למלחמה עם ישראל

הסורים יפלשו לגולן בעת מלחמה בלבנון

חששות הסורים: ישראל תשתמש בפצצות המונחות בקרני „לייזר", מסוקים עם טילי נ.ט. והתקפה על ג'בל ברוך * ינסו לערב את ברית המועצות במקרה של עימות צבאי

דמשק (פ"מ) — דמשק תפעיל את זרוע הגולן, אם ישראל תבצע פעולה צבאית כל שהיא בבקעת הלבנון...

[illegible]

(סוף בעמוד 2)

השר נבון לראשי הטלוויזיה החינוכית והכללית:

קודם תעלו את הרמה, אח"כ תשדרו גם בבוקר

מאת סופרנו בירושלים

[illegible]

רוצחי המורים מעפולה נדונו למאסר עולם

בני משפחות הנרצחים: הטלוויזיה הופכת את הנאשמים לגיבורים * 22 שנות מאסר למניח מכונית תופת

[illegible]

(סוף בעמוד 2)

5 שופטים יטפלו בעבירות מס בלבד

כדי להתגבר על פיגור של אלפי תיקים * המשנה לנציב מס הכנסה אברהם צרפתי: הענושים לא מרתיעים

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

[illegible]

(סוף בעמוד 2)

ועדת השרים למרכז המורמוני מגבשת אמצעים למניעת מסיון

מחאות הדעת של המשנה ליועץ המשפטי עולה שהוותיקן והמועצה לארץ ישראל יפה התנגדו להקמת המרכז המורמוני

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

[illegible]

למוסד תורני בבני־ברק
דרושים:
* אב בית
* פקיד
* מנהל משק
* מנהל
אדמיניסטרטיבי
טל' 05-795385

המפלגה הדתית לאומית
לידידנו
יצחק גץ ורעיתו
חופן ברכות ומזל טוב
לנשואי הבן שלמה עב"ל מיכל
תזכו לרוות מהם נחת
ויבנו בית לתפארת המשפחה ועם ישראל
הנהלת המפד"ל

הרבנות הראשית המועצה הדתית
פתח־תקוה
ברכת מזל טוב נאמנה
לחבר המועצה הדתית
הרב בן שיטרית מרדכי
ולרעיתו
להולדת הנכד בשטו"ב
תזכו יחד עם ההורים רוב נחת ושמחה
מהרך הנולד ומכל המשפחה

صكتا من الوسل

על המצפה

לחקור - את ההדלפה!

צריך לחקור בעניין פרשת ראש השב"כ. אבל מה שצריך לחקור אותו הוא — ההדלפה שהיתה.

כי שתהליך עניין זה — הטכניקה של ההדלפה איננה תקינה כי גמריר אחד קטן יוצר את כל ההיתהבות — חיבל חבלה חמורה ביותר בבטחון המדינה. צריך לגלות את זהותו של המדליף ולהעמידו לדין. מדליף שכזה אינו יכול להסתתר לא מאחורי סמכות של צדקות והגינות לצדק ולא כאחורי כל ענין אחר. שום אדם, מחוץ לממשלה או גוף מוסמך מטעמה, אינו יכול ליטול את הדין לידיו ולהחליט על הדלפה שכזו המסכנת את בטחונה של ישראל וגורמת לה נזק הכור בארץ ובעולם.

הבעיה הבטחונית ברורה לחלוטין: היא גורמת לערעור בתוך שירות הביטחון, שהוא יסודי־יסודי בבטחוננו הלאומי. היא מביכה את החיילים האלמונים השמים נפשם בכפם לבטן בטחון ישראל. היא גורמת לכך שאותם חיילים אלמונים, אשר ממלא תפקידים עליהם לבצע לא אחת פעולות שאינן הכי־נקיות בכוכבים מאיימים, אף שהן נעלות במובן הלאומי, יצטרכו לחדול מעשותם.

שלא יהיו אי־הבנות: אם נמצאו דברים שאולי אינם עולים בקנה אחד עם נורמות הנדרשות בתוך שירות הביטחון, ישנן אפשרויות לטפל בהם במסגרת פנימית נאותה. השאלה אם נמצאו היא גדולה מאוד, שכן הדבר כלל איננו ברור. אבל אף לו היה כך — הטיפול חייב להיעשות, בשל אופיו המיוחד של השב"כ, במסגרת סגורה נאותה. בוודאי לא מסגרת שבה הנוגעים בדבר יחקרו את עצמם; אבל גם לא מסגרת פומבית או כזו שהיא פרוצה הדלפות. מכאן עד לחקירה של המשטרה המרחק רב מאוד. חזקה על שני ראשי ממשלה ושרים שאינם נמנים עם מפלגה אחת בלבד, שהחלטתם לא חקירו ואוזניהם אינן אטומות ולא יוצאי להתהמות את שלוות הבטחון על כתה, הכהות היופתע. אלא שגם הם יודעים איך יש לטפל במקרה של הצד הם גבוהים דיים כדי לתדרים את החוזרים.

בכל מקום, כי שהדיקה ליצמו, בלי לשאול את המיעסקים על ביטחון ישראל, ההדליף את הנושא ההוצא איננו יכול להסתתר מאחורי אלביניות. יש לחקור ולגלות את זהותו ולהעמידו לדין על פגיעה בביטחון ישראל.

גם התקשורת בישראל, אשר שימשה כלי למעצה לא כשר זה של הדלפה הפוגעת בבטחון, חייבת לבחון את עצמה ואת אליה־הגדרה שלה בפרסום דברים.

תרבות מינויים לקויה

במינויים לתפקידים בכירים המדרגים על פי החוק קיים אצלנו ככב על הוסר תרבות היעוד גבוין. התוצאה היא כשלון הסביל באותם מינויים ממלכתיים.

כצב זה בולט באחרונה בכל הנוגע למינויים של נגיד לבנק ישראל ושל יועץ משפטי לממשלה. אולם אין אלה המקרים היחידים שבהם מתגלה אולת־היד חוסר היכולת להידבר בעיתה. הדברים כבר היו מצולם הן לגבי אותם תפקידים עצמם והן לגבי תפקידים אחרים.

ליקויים בסיסיים בתחומים אלה הם: א) אין מכבירים ממלאי תפקידים אלה מבפנים, דהיינו מתוך צמרת המוסדות שבעלי התפקידים הללו עומדים בראשם, שכן לו כך היו אפשר היה לקבוע מראש מי יכהנו באותם תפקידים; ב) מכבידים פוליטיזציה בתפקידים אשר על פי עצם מהותם הם צריכים להיות על־פוליטיים וממילא המועמדים מצטמצמים ומשתנים על פי התנאים הנוצרים בזירה הפוליטית; ג) נוטים לדחות את המינויים הללו לרגע האחרון במקום להיערך במועד ולאפשר העברת תפקידים בצורה מסודרת; ד) הדיון במועמדים נעשה בדרך של העלאת שמות בפומבי בלי לגבש הסכמה תחילה ובלי להביא את ההצעה מראש בפני המועמד בו רוצים.

הסיבוכים הנוצרים משיטה זו הם גלויים ומוכרים היטב. רואים זאת בבירור לגבי תפקיד היועץ המשפטי ולגבי תפקיד נגיד בנק ישראל: הדברים הוזקרו לא פחות במינויים ממלכתיים בכירים ביותר בעבר הלא־רחוק.

אחת התוצאות של השיטה הפסודת הקיימת היא פיחות בכשרות הרמות הללו עצמן. לא זו בלבד שאין בטחון כי מי שמתמנה הוא האיש הנכון במקום הנכון, אלא שלמכולא התפקיד ולציבור תחושה שהוא נבחר מתוך אין ברירה וכי לכעצה לא בו רצו.

הסורים יפלשו לגולן

(סוף מעמוד ראשון)

הסורים הקימו, בתגובה מחסום של טנקים ואימצו אסטרטגיה חדשה, שאפשר לכנותה „אסטרטגית החיתוך", כך שמטוסי חיל האוויר הישראלי לא יוכלו להשמיד את קו ההגנה הטנקי, שיבוא בגלילא, בעקבות זה, להתבוססות הקו הראשון.

קווים היקפיים

לאמיתו של דבר, לפי האסטרטגיה הסורית אין עתה קו הגנה ראשון, שני, או שלישי. הקווים עתה הינם היקפיים, ומשולבים זה בזה וכן גם ניידים.

קצין סורי מסר ל„אלקבס" כי הישראלים מוטרדים עכשיו מבעיית ועמה הטנקים הסורים. „ידענו", זיבר הקצין, „כי התכנון הישראלי בכוון לפעולה נגד סוללות הטילים שלנו נגד מטוסים, אולם בו בזמן ברור לנו, כי הם מכינים עצמם, למהלומה כפולה. במסגרת מהלומה זו יבצעו המטוסים הישראלים התקפה על בסיסי הטילים, בעוד שטייסות מטוסים אחרות יתקיפו את בסיסי הטנקים הסוריים במטרה להרס טנקים, במיוחד מדגם „טי 72", המהווים צדיין בציית לפיקוד הישראלי".

מחסומים מפני מטוסים

הסורים, מציין „אלקבס" גם התכוננו למלחמת המטוסים הקימו „מחסומים", אשר יסכלו כל נסיון ישראלי להפעלת מטוסים, המצוידים בטילים חדישים. ארה"ב גם ציידה את ישראל בנשק חדיש ביותר, המסוגל לפעול נגד טנקים.

להלן סוגן העתון, כי הסורים הכינו את עצמם מפני „הפתעות" ישראליות. לדוגמא: במקרה של מהלומה ישראלית במפקדות רגישות בדמשק ומחוצה לה, זאת כדי לנטרל את הכוחות הנמצאים במקומות מרוחקים. לשם כך הכינו הסורים מכה עצמאי בכל פיקוד צבאי, כך שאפילו אם ישראל תבצע הפתעה כלשהי ישמרו הסורים על כושר תגובה, תמרון וניידות.

מומחים צבאיים סבורים גם, כי צה"ל עשוי להגיע את המבלים שלו לא אל עבר מורח הבקעה, אלא לאגף הצפוני לעבר העיירות קבאליאס ושתורה, שהיא נקודת שליטה חיונית ביותר. ייתכן כי צה"ל ינסה אז לעקוף דרכים עקיפות, המובילות לשולטאן יעקב ולאלסוויר. הסורים גם נערכו לאפשרות זו והקימו קו ביצורים והפירות, כדי לעמוד בפני נסיונות הבקעה ישראליים באזור זה.

מחסומים מפני פציעות
ממצות „לייזר"

הקצין הוסיף: „אנו יודעים כי האמריקנים ציידו לאחרונה את ישראל בפצצות יעילות ביותר, חלק מהם מונחות „לייזר" וחלקן בעלי ראש מגנטי, כך שהפצצות הללו מסוגלות להשמיד מספר עצום של טנקים.

ידוע גם שהישראלים השיגו הצלחות גדולות בהפצת ה„לייזר" והסורים חוששים לכן מהאמצעים הכבדים המתקדמים שבידי ישראל. אי־לכך התחילו הסורים, מיד לאחר הפצצה על לוב, לחפור לטנקים מחפורות, שיגנו מפני קרני „לייזר". הסורים הקימו מאות חפירות קלקלתן עמוקות מתוך הידיעה, שהעפר הינו גורם חשוב בניטרול קרני „לייזר". הסורים גם בנו מחפורות מבוצרים, שהבנו בתוך סלעים. עי כך ניתן יהיה לעשות גם שימוש בטנקים כסוללות ארטילריות ובו בעת יהיו מוגנות מהתקפות אוויריות.

הסורים גם זרעו שדות מוקשים נרחבים באזורים שנחשבו כנקודות תורפה. הבקעה מתאים כידוע לי־לימישת שריון בשרוין.

התכנית הסורית: לפרוץ קדימה

לדעת מומחים סורים התכנית הסורית מבוססת על כך שיש לפרוץ קדימה לפני שיתקדמו הטנקים הישראלים. לדעתם יקשה על ישראל להפעיל את מטוסיה בנסיבות שיוצרו בבקעא. בה יותרשו קרוב לוודאי קרבות קשים מאוד של שריון. לכן יגסו הישראלים להשתמש בעיקר במטוסים המצויידים בטילי נ. ט. המסוגלים לפעול בזירה זו. כיום, מציין הקצין, כל אחד יכול לראות את המטוסים הישראלים מקיימים תרגילים רצופים באזור שלהם ומתארגנים לקראת הקרבות האפשריים.

5 שופטים

(סוף מעמוד ראשון)

מס יביא לסלסלה במערכת ילקיצור תקופת ההמתנה לבירור תיקים.

עוד מסר כי השנה תוגהג בריית קנס בעבירות סכניות, בדרך זו אפשר יהיה להתגבר על בלאי תיקים ושלטונות המס יוכלו להתמסר לעבירות מסריאליות.

בין השאר מסר המשנה לנציב מס הכנסה כי תיק על עבירות מס נגד הקבלן שלום גניש לפני 4 שנים עדיין לא הגיע לבירור.

בין הפטיש והסדן

אמון ב„כוכבים"

אתמול בכנסת

מאת יונה כהן

הכנסת דחתה הצעה נוספת לאי אימון בממשלה, הפעם מצד הרשם, בשל הצטרפותה של ישראל להכנית ארה"ב, הנקראת „מלחמת הכוכבים".

ח"כ מ.ו.ר. ויליר (חד"ש), שיבה כמפר את ברוחם וחשיבותה, הוא התאונן על שהוא והבריו הקומוניסטים יודעים מעט מאוד על התוכנית. אגב, יש קודם לכן התאונן גורר יודעים כיצד פועלים שירותי הבטחון בישראל...

ח"כ אליעזר גרנות (מפ"ם: הודיע... שאין הוא בפקפק באמצעות... [illegible]

חובת האזרחות

סגן ראש הממשלה ושר החוץ והתרבות, יצחק נבון, הודיע אתמול כי הודיע לאנשי משרדו ואנשי האוניברסיטאות, כי היא עיקר על כל המקצוע אזרחות והגזירה עם יה"ישראל במסגרת חובה בבחינות הבגרות בכל המגמות.

נבון ציין, כי בתמאם להנחיית הים כעת אנשי משרד החינוך ואוניברסיטאות בנושא זה, והביע תקווה כי יהיה סיכום חיובי על כך בימים הקרובים.

נבון נגד עידוד הילודה

ביצוע חוק לימוד חינם "עידוד הילודה", שהגיש ח"כ מאיר כהן אבידב, יצלה לפי הערכת משרד החינוך והתרבות, ב־32.4 מליון דולר. לפיכך, טענתו של ח"כ אבידב כי ההכבות שיגרמו במסגרת החוק אינן כספיות, אינה מעוגנת במציאות, אמר אתמול בכנסת סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, מר...

נוסעים מלעבים: יש ועדה

[illegible]

היטל על גלגלים

הכנסת דנה בקריאה ראשונה ר העבירה לוועדה הצעת חוק ממשלתית להטלת הגבלת היטל בשל הרכב. סגן שר האוצר, עדי אמור, ראה, הודיע על החלטה הממשלה להחזר בה כהיטל על גימלאות ר מבניית אגרת חינוך.

[illegible]ת: הצטרפות למלחמת הכוכבים תבטיח השגת מידע מתקדם

מאת סופרנו יונה כהן

בהצטרפותה של ישראל לתכנית ארה"ב ויוזמת הביטחונית „מלחמת הכוכבים", מבקשת ישראל להבטיח למעקב ההמהלכי שלה ברמת טכנולוגי מתקדם, שבאמצעותו יהיה להגן על אזרחי המדינה ועל קיומה מבחוץ של אויביה, הבנה... אמר אתמול בכנסת...

הנה לאי אימון בממשלה.

הכל את הצעה: ממשלת ישראל כהנה בקפידנות רבה הן את התכנית הן את ההשפעות הבינ־לאומיות הטכנולוגיות הצפויות בה.

עד כה נענו בחיוב להזמנת ממשלת ארצות הברית, כלבד ישראל, בריטניה, מערב גרמניה ומיפן.

היסודות המפספים בשקול להצטרפותה של ישראל לתכנית קובעים כי ישראל איננה יכולה להיות מחוץ לתכנית ההתפתחויות הבינלאומיים של התכנית, והשלכותיה על יחסי ארצות הברית וברית המועצות.

מאידך הזה ממשלת ישראל יזה לגות סמכים ובריחשיבות מה שתתפות מדינת ישראל בתכנית זו. והם: קידום מדעי וטכנולוגי של התעשיות, תוספת יצוא, האפשרות יצור וייצוא מוצרים מתוכנים.

לבסוף סיפר שר המדע והפיתוח כי בכנס האחרון הגישו מכוני מחקר אוניברסיטאיים וחוקרים וגופים בישראל כ־80 הצעות למחקרים הקשורים לתכנה האמריקנית. הרשות המוסמכת בוושינגטון בודקת את מרבית ההצעות ולגבי כ־30 מהן הדרישה למחקרים ולמחקרים ישירות, כי היא עצמה בר און ענין.

הרב טלזנר: הצלחת המיפקד — השתתפות מירבית בבחירות

הסתפקות של למפלה מכאה המשתתפים אלא איש לאמה המפקד, מוחה להקנה לא תקרים של כוח הפוטנציאלי הגדול של הציונות הדתית במדינת ישראל ; אלא לגצוח האמיתית של המפקד שבוא לידי כבוי רק בבחירות השתתפות של המתפקדים בבחירות — אמר הרב דוד טלזנר, יו"ר „איגוד הרגיוקים והמבשלים", במסיבת הביוב בבירה.

המספר הגדול של המתפקדים לבחירות לוועידה ולמשרדים במוסדות בארץ, הוא כעותד, — אמר הרב טלזנר, מכיוון שחלק ניכר של המתפקדים מולכב מכנים חדשות, ויש לצפות שעובדה זו אכבס תשפיע להתגשמותה של מטרת המפקד:

„המשבע לשינוי פני התנועה"...

היו"ר שיטה סלוגים, מהאוניברסיטה העברית הדגים, כי באמצעות להשתות את חיי הבגדיל על יסודות דמוקרטיים, הם לאמיתו של דבר באמצעים לקרב להנועה ולכיוון דרכה הכים הדשים.

הרב מרדכי קירשבלום, לשעבר נשיא תנועתנו בארה"ב, הצביע על הפקדנו של דור חדש של מנהיגות פוטנציאלית ביהדות הדתית־לאומית. מר שבתאי קרופניק סקר את מהלך המפקד, שהצליחו בראשו לא תסכו מאמץ שיועבר על צד היותר תקין.

עו"ד יהודה סטון קרא למפעל הסברה צרחב בין צבור המתפקדים כדי להעבידים על תרבחם לנצל את האפשרות לשנות את פני התנועה.

כר אפרים שירין, מי שעמד מספר שנים בראש המועצה הדתית באור יהודה, סיפר, כי „המשמר הוותיק" עושה את כל המאמצים שלא יצא...

בדיון לקחו חלק יעקב גפן, ד"ר מאיר שחם, יעקב בריגנבן, יהודה קיל, מרדכי ברגר, יהושע וויינטרויב ועוד.

„נדנדה" בבורסה

יציבות ועליות שערים קלות במניות

מאת סופרנו הפיננסי

בכנסה מהירבה עם נטיה לעליית שערים במניות התפשרות בבורסה. במהלך המסחר נרשמו עליות שערים ל־192 מניות, ב־66 מניות ירדו ו־124 אחרות נסחרו ללא שינוי בשעון. מחזור העיסקות במניות החורפית הסתכם אתמול ב־6.5 מיליון ש"ח.

אתמול בבורסה

בענפי המטבעות הממלכתיים היתה יציבות והן הותמן נטיה קלה לירידת שערים.

רוב המניות המבוקשות שהסדר נסגרו ביציבות שערים לאחר שנרשמו להן עודפי ביקוש שהסתכמו ב־1.4 מיליון ש"ח. מחזור העיסקות בענף זה עמד על 2.45 מיליון ש"ח. התשואה במניות הלו ירדה במעט בגלל ירידה קלה בשער הדולר היציג (היא נעה אתמול בין 11.86 אחוז (אי.די.בי. ר"ג) ל־11.43 (כורהי צ"ש).

באגרות החוב הצמודות למדד הופיעו עודפי היצע (נטו) של 3.5 מיליון ש"ח והן נסגרו ביציבות עם נסיה קלה לירידת שערים: ב„גלילי" היתה נטיה לירידת עד 1.5 אחוז הצמודות הצמודות ב־80% למדד היתה יציבות וירידות של כאחוז. לאגרות ההלאאיות נרשם עודף ביקוש הצאלור (נטו) של 0.5 מיליון שקל אך התיה בית גדולה יותר לירידות שערים הגליביט ירדה עד 1.5%, הדימון בין 0.3% לאחוז ובאמוזן היו עליות של 0.1% או ירידות עד 0.5%.

במערכת קרנות הנאמנות היתה אתמול צבירה של כ־4 מיליון ש"ח. רוב הצבירה היתה בקרנות לאגרות חוב (ורוב הכסף הופנה לקרנות הסולידיות).

רוב המניות הבכירות המובילות בשוק נסחרו אתמול ביציבות. עליות שערים מתונות היו במניות פ.י.בי. (+1%) דלק (+2.2%) ושופרסל ב' (+0.9%). עליות חדות יותר היו במניות חצי־כבדות. עודפי ביקוש גדולים היו לבניות אלרן (+10%, ק) בעקבות ידיעות שרוחיות החברה, תגלה את המכר את חבילת מניות חברת החשמל שברשותה במהירים גבוהים. המשך עליות חדות היה במניות החברה לישראל (+8.1%), עת (ק, ק), פריון (+10%), תקלאות מבטיחות (+10%), קפרית 0.1 (+10%) אלקו מ' (+10%) ואחרות. בין המניות שירדו אתמול בשיעור גבוה היו מניות יצעור 5 (ב), קוזר (מ, 11.3%—), מלט 1 (—10%), ואחרות.

אתמול היתה „התעוררות" במניות הנפט עקב „שמועות נפט" שהופצו במסדרונות הבורסה. רוב המניות בענף הנפט עליות בשיעור כתון.

שערי המניות

החברה	השער	השינוי בנק'	השינוי ב־%
אי.די.בי.	81900		
אגוד	61[illegible]0		
דיסק' א'	1[illegible]0	+ 20	
כורהי	3[illegible]380		
ספנות 0.1	1055	+ 5	+ 0.5
פועלים	55[illegible]30	+280	+ 0.5
כללי	143050	+200	+ 0.1
בל"ל	35380		
מימון 1.0	47500		
צ. אמ' 1.0	ה.מ.		
דנות 1.0	ה.מ.		
הבינלאומי	3650		
פ.י.בי.	4040	+ 40	+ 1.0
אדנים	14700		
ל' משכ' ש'	5050	+ 50	+ 1.0
פ' משכ' ש'	1382	+ 62	+ 4.7
משכן ש'	2620		
עצמאות	7900	+179	+ 2.3
כ.י' ר"ג ש'	13699		
מ"יב	4800	— 80	— 1.6
מילין	390		
ל. תצ' ש'	5280	+230	+ 4.6
הסנה	545	+ 6	+ 1.1
הפניקס 0.1	1600	+ 55	+ 3.6
סקוריטס	2600	+ 49	+ 1.9
ציון 5.0	4200		
דלק ש'	5720	+121	+ 2.2
הראל 1.0	2700	— 50	— 1.8
שופרסל א'	5340	+ 50	+ 1.0
אזורים	645		
אפריקה 1.0	24590	— 10	
דנקנר	4900	+250	+ 5.4
חלב 0.5	ה.מ.		
נכסים	2700		
כב"ים 0.5	2546	+ 46	+ 1.8
הכ' היישוב	50200		
ישפרו	2650	+ 77	+ 3.0
ישרס	13000	+100	+ 0.8
מולל־בונה	ה.מ.		
רסקו מ"ר	6900		
אגן	20000		
אורדן 10	11050	—550	— 4.7
אי.פי.	813	— 30	— 3.6
אל' 0.25 ש'	3830	+ 50	+ 1.3
אלקטרה 0.5	6700	— 10	— 0.2
דשנים 0.5	1655	+ 20	+ 1.2
כבלים ש'	12975	+600	+ 4.9
קופי טא 1.0	1170	+ 65	+ 5.9
חיפה כימיקל'	844		
סבע ש'	53850		
כלל אלקט'	2601	— 9	— 0.3
לודזיה 0.4	845	— 60	— 6.6
ים־המלח	14900		
מפעלי־נייר	210500	+5500	+ 2.7
פטרוכימים	501	+ 15	+ 3.1
נחושתן 0.5	7361	+ 1	
פוליגון	7000		
פרטאורום	11350	+800	+ 7.6
אי.די.בי פי'	3940		
אלרן ש'	3086	+281	+10.0
ה. לישי 1.0	8117	+610	+ 8.1
אמפא	12900		
דיסי' השי' ש'	2465		
פרפי' השי' ש'	5520	+167	+ 3.1
בליל השי'	31	+ 1	
ירדן	5140	+247	+ 5.1
מרי השי' ש'	16735		
כלל סחר	943	— 11	— 1.2
כלל נדל"ן	350		
כלל תעשיות	1416		
עוז 0.5	1754	+ 84	[illegible]
פטה 0.5	5035	+180	+ 3.7
פריון	3117	+283	+10.0
פז נפט	12300	—200	— 1.6

הודעות מהבורסה

פולגת — בשנת 1985 היה לחברה רווח מתואם של 1.86 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח מתואם של 0.68 מיליון ש"ח בשנה קודמת.

ליגת — בשנת 1985 נרשם לחברה הפסד מתואם של 1.9 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד מתואם של 5 מיליון ש"ח בשנה קודמת.

זנלכל — הרווח המתואם לשנת 1985 הסתכם ב־284.6 אלף ש"ח לעומת 103.6 אלף ש"ח בשנה קודמת.

ת"א — בשנת 1985 היה לחברה הפסד מתואם של 165.9 אלף ש"ח לעומת רווח מתואם של 227 אלף ש"ח בשנה קודמת.

סקר קובע: הציבור מגלה צרכנות נבונה

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

בחודשים האחרונים מגלה הציבור נטיה גוברת של צרכנים נבונה המתבטאת בבדיקה והשוואה של מחירים.

זאת קובע סקר התנהגות — ציבור שנערך ע"י המכון הישראלי למחקר חברתי שימושי שהומן ע"י משרד התעשייה והמסחר.

מהסקר עולה שרוב הציבור מאמין בהצלחת צעדי המדיניות הכלכלית שננקטו כדי להבריא את המשק.

רוב המרואיינים מחייבים את קיצוץ הסובסידיות למוצרי מזון ולתחבורה ציבורית אך שולל את שיעורי העלאות הכחידים של שירותי הבריאות והחינוך.

שאילתה בכנסת בעקבות הידיעה על התבטאויות שני השחקנים מתיאטרון חיפה

חבר הכנסת אברהם והדיגר הגיש שאילתה לשר החוץ יצחק נבון בעקבות ידיעה שפורסמה אתמול ב„הצופה", כי שני שחקנים מתיאטרון חיפה, התבטאו בעת ביקור התיאטרון בארה"ב בפגישים המיוחדים נגד המדינה והשוו אותה לגרמניה הנאצית.

בעתון נמסר שהעובדה נמסרה לכבוד השר ע"י קונסול ישראל בשיקגו מר יוסף בר.

לדברי הקונסול, הגיעו לקונסוליה תגובות שליליות ביותר על התבטאויות אלה, אשר פגעו בשמה הטוב של המדינה.

ח"כ ודריגר מבקש לדעת:

א. האם נכונה הידיעה, כי הדבר נמסר לכבוד השר?

ב. האם התיאטרון מקבל הקצבה ממשלתית?

ג. מה בדעת השר לפעול נגד הנהלת התיאטרון ונגד המשמיצים של המדינה?

הרב מרדכי פופקא ז"ל

הרב ר' מרדכי פופקא ז"ל, בן משפחת הרבנים הענפה והמפורסמת, לשעבר רב ונשיא „הר מזרחי" בפילדלפיה ולאחר מכן בקסטה, נר גליסי, בארצות־הברית, נפטר בארץ.

למד תורה בישיבת ר' יצחק אלחנן בניו־יורק. בהיותו בן 17 הר שתתף בהצגות של הספרית הברית של אביו, דבה של הגליה בריזסה, הרב ר' אליעזר פופקא זצ"ל, שהיה לאחר מכן זקן הרבנים בפילדלפיה. לפני 16 שנה עלה ארצה עם משפחתו וקבע את דירתו בקודם בתניה ולאחר מכן בעיר העתיקה בירושלים. גם בשבתו בארץ המשיך בהתעניינות ובתמיכה בישיבת ובמוסדות תורה וחסד.

השאיר אחריו בנים, בנות ואחים לומדים ומלמדים ואף בנדים תלמידי ישיבות ולומדי תורה בישראל ובארצות־הברית. שלושת אחיו הם רבנים חשובים וביניהם הרב ד"ר ברוך אהרן פופקא, ראש הרבנים בפילדלפיה ונשיא לשעבר של הסתדרות המזרחי־הפועל המזרחי באמריקה.

רוצחי המורים מעפולה

(סוף מעמוד ראשון)

המשטרה, ולא מצא שום דופי בדרך חקירתם.

כן נקבע שהודאת התבונה מקובלת שלא היה בה משום פיתוי, כאשר האסיר אבו איסמעיל, שהיה כלוא עם הנאשמים, מיד לאחר המעצר, הוציא משותפו הצהרה כתובה ובה הודאה מלאה ברצח לאחר שאבו איסמעיל הציג עצמו כנציגם של הצעירים הבטחוניים הרשאי לקבל דיווח על הפעולה. באותה הצהרה נאמר שהמעשה נעשה מטעמים לאומניים.

בית המשפט קיבל לידו תסקיר של קצין מבחן לנוער לגבי הנאשם חואצה סעדי, לכשמצה היה קטין בשעת המעשה ואיפשר לצדדים לטעון לגבי העונש שיוטל עליו.

הרשימה המתקדמת — כספי אש"ף

(סוף מעמוד ראשון)

הסתגה לגביא בית המשפט העליון קיבלה בפסק דינה, כי: שלטונות ישראל מאבדים את אפשרות הפיקוח על כי שיוצא להרץ לארץ ולכל הפחות ניתן לאמר בוודאות שהפיקוח בידיהם בעל בשיקים, דברי השופטת מרים בן פורת.

במוקד

הצעות בהסכם לסקטור הציבורי, במהלך המו"מ על הסכמי השכר

מאת חיים פיקרש

מעורבותה של ההסתדרות בדבר שחיקת שכרם של העובדים השכירים, קבלה במהירנה היזיק גם ממשבתי הכלכלה של ההסתדרות שריכה נתקים על היקף הבעיה. ראשי ההסתדרות החליטו שמיד אחרי ההתכנסות הראשונה למו"מ על הסכמי השכר החדשים במשק, העלה ההצעה לתתור להסכם מסגרת בסקטור הציבורי בשל השחיקה שחלה בו.

פועל יוצא מכך — הצגת תביעה שהשכר ההתחלתי של העובדים יהיה לפחות חמישים אחוז מהשכר הממוצע במשק. זוהי, תביעה שלמעשה הועלתה עוד לפני שנים על ידי הוועד הפועל של הפועל המזרחי, אך משום מה „נבלעה" בים התביעות הנוספות שהציגו אנשי ההסתדרות והאיגודים המקצועיים, מקיימי המו"מ עם המעסיקים השונים.

עתה ברור, כשקיימת שחיקה כה גדולה בשכרם של העובדים, אי אפשר עוד להציג סתם תביעות של תוספת שכר או תשלומי פיצויים, אלא לדרוש שהשכר ההתחלתי יהיה לפחות חמישים אחוז מהשכר הממוצע במשק.

זוהי, איפוא, תביעה אחת מרבות שנציגי ההסתדרות עומדים להעלות במו"מ עם המעסיקים. בצד דרישה זו — תביעה לשיפור הכנסתם של הגימלאים. גם תביעה זו באה לאחר שראשי ההסתדרות השתכנעו בצדקת תביעתם של הגימלאים. המעניין הוא שקיימים כבר מספר מפעלים מרכזיים במשק, שהגיעו לידי הסכם לשפר את גימלתם של האנשים שעבדו פעם במפעלים הללו, זאת לאחר שהכירו בצדקתה של התביעה ובקיפוח המשווע של הגימלאים, אך לא כולם רוצים לעשות כן, ומכאן תוחלת הצפוי בסעיף הזה.

כך או כך, כשיותר ויותר משתכנעים בהסתדרות, ששכרם של רבים מהעובדים כיום הוא למטה מהממוצע וכי רבים מהעובדים פשוט אינם יכולים להתקיים, הרי שעיקר התביעות יהיה בתחום זה. מלבד זאת יוצגו תביעות רגילות, שיגרתיות, של קידום העובדים בדירוג של מבנה השכר, תוך הבטחה לתוספת של שתי דרגות, ואפילו הנושא הישן נושן של קיצור שעות העבודה, כשברקע העובדה שבמפעלים רבים, לרבות בסקטור הממשלתי, כבר נוהגים בשיטה זו, לשמחתם של העובדים ויותר מכך בני משפחותיהם — יועלה לבירור.

מצד אחר ראשי ההסתדרות, מנהלי המו"מ אמורים לחזור ולהבטיח שקט תעשייתי להדגיש את המאמץ של העובדים להגברת פריון עבודה ותפוקה רבה יותר, ועוד הבטחות נוספות, שבוודאי יסייעו ליצירת אווירה ראויה לניהול מו"מ זה.

ומה יאמרו המעסיקים?

גם עמדתם פחות או יותר ידועה. תחילה יטענו שאין מספיק כסף, אחר גם יעלו את התכנית הכלכלית החדשה שהכל רוצים ביקרה, ובשל כך, יאמרו אין מקום לתוספות שכר, כי כל תוספת שכר „מחבלת במאמצי הרגיעה במשק".

בכלל, בקרב נציגי העובדים במו"מ, קיימת תחושה שבקרב המעסיקים, הן מהסקטור הפרטי והן מהסקטור הציבורי־ממשלתי, קם דור של מנהלי מו"מ מתוך קשיחות יתירה — כדבריו של חיים הברפלד, ראש האגף לאיגוד המקצועי בהסתדרות. אך לאותה קשיחות, יש מענה הסתדרותי — באיום המתמיד, להעביר את המו"מ על בסיס מקומי, באמצעות פעילי האיגודים המקצועיים.

משמעותו של צעד זה — הכרזה מיידית על סכסוך עבודה, המאפשר, כידוע, לפתוח בשביתה כללית, גם ללא התראה מוקדמת, בתום שבועיים מיום ההכרזה של השביתה.

ועד אז, יאמרו לך פעילי האיגודים המקצועיים, אפשר גם לקיים עיצומים, „אסיפות הסברה" ו„אסיפות מהאה" הפוגעים, בכל מי שצריך לקבל את שירותי העובדים.

זוהי, איפוא, האיום השמור באמתחתם של עסקני העובדים, איום שיישלף, אם יחושו נציגי העובדים שהמעסיקים שוב מגלים קשיחות.

טרם, הצדדים מקווים, שהמו"מ על הסכם השכר החדש, שיוזהם לשנה אחת במקום לשנתיים, יתנהל בכל זאת בתוך אווירה טובה, כשבכוונת הצדדים הפעם תהיה — להחיש את ההתימה, ובכך לצרף את הסכם השכר החדש להסכם תוספת היוקר, כשבכלם יבטיחו השקט התעשייתי החשוב, דוקא כימים בהם מתכוננים הפוליטיקאים לבצע את הרוטציה בממשלה.

בעקבות בכורה

„מזובשה"

מאת

ד"ר אמיל פוירשטין

להקת המחול הלאומית של פולין המחולין הדיפיל: מדיאנש פייגייטנסקי, כוריאוגרף: ויטולד זפלה. המנהל והמעצבת התלבושות: טורה ד'פילאפאקפוזיפייל גטקי.

פולין פולשת לפסטיבל ירושלים בתיאטרון ירושלים ולהקת ריקוד באמפיתיאטרון קיסריה באותו ערב. ההבדל בין שני המופעים הוא באת שהצגת התיאטרון היא של העיר פוזנאן ושמת זה להקת המחול היא הלאומית של פולין. שיתוף פעולה בין אמרגן פרסי (שמואל צמח) לבין הנהלת „פסטיבל ישראל" בירושלים איפשרה פגר לה רבת היקף ומהמדים והיא הבאות להקה גדולה, בקנה מידה בינלאומי — עשרות דבות של רקדניות וגגנים, מופע מסגנני אשר אולי מעולם לא ראינו הנגמתו בארצנו, מבחינת מספר המשתתפים. אינני יודע אם חזינו כאן אי פעם בהופעה של להקה לאומית כלשהי. תוספת המלה הזאת מחייבת: מורגש בכל פרטי המופע שאין זו להקה שקמה ביוזמה פרטית, אלא עם ומדינה עומדים מאחוריה.

עוד מעט יתמלאו ארבעים שנה ללידת הלהקה כאשר זוג אמנים החל לאסוף, זמן קצר אחר תום המלחמה העולמית השניה, נערים ונערות, כדי לרכזם בקבוצה, שמטרתה היתה אחת: שמירה על הפולקלור העממי לבני שיאבד. במשך עשרות שנים של עמל רב, הכרוך בשמירה קפדנית על הפרט הקטן ביותר, התגבשה להקת מחול, שמעטים דוגמתה בתבל ואף ייתכן שאין דוגמתה בכלל. בני הזוג המופלא, הקרו, בדקו, ציידו להנים, תנועות, שירים, תלבושות ועימות, כדי להתאים את הסוב ביותר ואת הרצוי ביותר מבחינת גיבוש ממסמים לאמנים, תוך תיאום קפדני של מקצבים, גוונים וצורות מצורות שונות, נוצרה להקה במשמעת למופת.

המופע — אמנות עממית בסביבה והמסורה שבני הזוג קבעו לעצמם הושגה במלואה: מזואשן לאומי חי ותוסס של ירושת העבר. אינני בטוח שהביטוי „אמנות" הולם את עבודת הלהקה, אולם היא הולמת את הטוב והחיובי שבא לידי ביטוי באופי העם: אחוות, ידידות, רוח טובה, אמונה בסמכלות הסובות של האופי האנושי עד כמה שניתן לבטא זאת בשני גורמי היסוד של המופע, הרי הם הזמרה והתנועה. לאלה מצטרף גורם שלישי רב־חשיבות: התלבושת העממית על כל גווניה, שמספרן במופע מצטרף לאלפים רבות. מה שניתן במופע הוא פולקלור אוסנטי במאה אחוז ולא עשרות בלשהו. תוך הקפדה מלאה על סינכרוניזציה בין תנועות הרגלים המרקדות לבין הקולות המזמרים. עדים אנו במופע למבצעי אקרובטיקה, הגיבולים בדמיון ממש. גם הגיוון של תנועות עממיות הוא אינסופי ולפעמים אף מעייף בשל רוב־עושר, וגם משום שהדברים חוזרים על עצמם, בלית ברירה. הקהל העצום, שמילא את אמפיתיאטרון קיסריה, הודה בתשואות סוערות על שני שירים עבריים, של שאול צ'רניחובסקי „שחקי" על החלומות" ובביצוע של „רוח, רוח" שומר הבאאי הנפלא סטניסלב יופק של הלהקה היטיב להשמיע. המופע הסתיים ב„הבאנו שלום עליכם" סוער.

היה ביטוי מופלא ומרהיב של הנצחי בפולקלור הפולני העממי בתלבושות מרהיבות ותוך הקפדה על הסגם הטוב באוטנטיות קפדנית. הלוואי שהאחראים לתרבותנו ילמדו מדוגמת „מזובשה" ויחתרו להקמת להקת פולקלור דומה המסוגלת למלא שליחות לאומית חשובה ברחבי תבל.

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
הוועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לוועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו בקשה ליתן אשור להקלה ל[illegible] דירה לדוגמא (זמנית) לתקופה של שנתיים, ברחוב 2215 בגוש 6620 חלקה 11 (חלק) תיק בנין 2215—003.

בעל קרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת היתר/אשור הנ"ל במקום זה רשאי להגיש לוועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו, שד' בן־גוריון 68, את התנגדותו המנומקת ולציין כתבתו המדויקת וטלפון.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותובאנה לדיון בפני הוועדה הנ"ל.

י. כספי
סגן ראש העיריה
יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו

תאריך: 29.5.86

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה יהוד

פרסום הקלה / שמוש חורג / עפ"י הוראות סעיף 149 לחוק התכנון והבניה התשכ"ה — 1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה לוועדה המקומית לתכנון ולבניה „יהוד" בקשה לתוספת לבית מגורים משותף קיים בתיק בניה מס' רמ/49/1250 בגוש 6693 חלקה 56 ביהוד.

שם המבקש: ועד הבית (אליהו שטין)

מהות ההרגה: שימוש חורג — הקלה בקו בנין צד 3.0 מ' בתואם למבנה קיים בהתאם להנוגע 1 ב'34.

כל המעוניין, אם כבעל הנכס ואם מבחינה אחרת, בקרקע, בבנינים או בנכסים הנ"ל, שהתכנית עשויה להשפיע עליהם, יוכל לעיין בצעותי התכנית במשרדי הוועדה המקומית הנ"ל בשעות העבודה הרגילות, ולהגיש התנגדות לתכנית תוך 14 יום מתאריך פרסום זה.

בכבוד רב,
עוזיאל רבב
יו"ר הוועדה המקומית יהוד

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה יהוד

פרסום הקלה עפ"י הוראות סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה לוועדה המקומית לתכנון ולבניה „יהוד" בקשה לתוספת לבית מגורים קיים בתיק בניה מס' רמ/1746/49 בגוש 6711 חלקה 126 ביהוד.

שם המבקש: אודם שלמה.

מהות ההרגה/הקלה — בקו בנין צד עד 10%.

כל המעוניין, אם כבעל הנכס ואם מבחינה אחרת, בקרקע, בבנינים או בנכסים הנ"ל, שהתכנית עשויה להשפיע עליהם, יוכל לעיין בצעותי התכנית במשרדי הוועדה המקומית הנ"ל בשעות העבודה הרגילות, ולהגיש התנגדות לתכנית תוך 14 יום מתאריך פרסום זה.

בכבוד רב,
עוזיאל רבב
יו"ר הוועדה המקומית יהוד

תל־אביב—יפו
חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
הוועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה — תשכ"ה 1965

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לוועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו בקשה ליתן אשור להקלה לתוספת אחוזי בניה וקו בנין צדדי 10% ברחוב במידבר מס' 20 גוש 6638 חלקה 125.

תיק בנין 020—2/925

בעל קרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת היתר/אשור הנ"ל במקום זה רשאי להגיש לוועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו, שד' בן־גוריון 68 את התנגדותו המנומקת ולציין כתבתו המדויקת וטלפון.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

י. כספי
סגן ראש העיריה
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה — תל־אביב־יפו

הצופה

* * * * *

מוסף של שבת

עת הזמיר הגיע...

מאת משה אישון

קול החקירות נשמע בארצנו. חקירה רודפת חקירה. פעם במישור הצבאי, פעם במישור הכלכלי ואילו הפעם מדובר בשירות הבטחון הכללי. כל אחת מהן גורמת זעזוע, לעתים לפרט — לנוגעים בדבר — ולעתים לכלל הציבור. לא אחת, לאחר מעשה, יש מודים שלא תמיד חקירה לעשיית צדק שווה את הנזק שהיא גרמה לעם ולמדינה. סופו של דבר, במקרים רבים, הצדק אינו יוצא לאור וממילא כנוגה לא יאיר. לרוב חקירות מותירות אחריהן משקע רב. בעקבותיהן מופיע „הראש הקטן", גם באותם המקומות שבהם דרושה גדלות דמוחין כאוויר לנשימה.

כל אחת מהפרשות שעסקו בחקירה קמו בשם הדמוקרטיה ולמען הגנה על שלטון החוק. בדרך כלל הדמוקרטיה לא יצאה נשכרת. אם נבחון את מסכת החקירות המתמשכות מאז מלחמת יום הכיפורים ועד ימינו אלה נמצא שמרוב חקירות חל כרסום ביחסים בין אזרח למדינתנו ובין הבוחר לנבחריו. אנו עדים למשבר אימון שלא ידענו דוגמתו מאז קום המדינה. נפגם האימון במפקד וגם במערכת הבטחון, כתוצאה מרדיפת חקירות ובעיקר מפירוש המסקנות שלא כהלכה. לא זו בלבד אלא נושאים שהשתיקה יפה להם אף הם הפכו מוקדים לוויכוח קולני ברשות הרבים.

הכל פרוץ, גלוי, ללא יוצא מן הכלל, עוברים תחת שבט הביקורת, כמעביר צאנו תחת שבטו. לכאורה, תופעה בריאה. למעשה — הרת סכנות, לא רק לפרט העומד עצמו חשוף, אף לא למשל שמוקדקים כחוט השערה, אלא למדינה ולבטחונה.

במקום תרומה לחיזוק שלטון החוק במדינה, אנו עדים לפקידות התשתית הקיומית של מדינה במיצר.

אין עוררין ששמירה על שלטון החוק הינה ערך עליון במשטרים דמוקראטיים. אולם, לא אחת הדמוקרטיה, כדי להגן על עצמה נוקטת צעדים שהם אנטיתיזה לדמוקרטיה. במקרים מסויימים היא מפעילה חוקי חירום, משתמשת במעצרים מנהליים, כלפי חשודים שאין לגביהם ראיות לכאורה כדי להוציא פקודת מעצר נגדם; מצמצמת את זכות הציבור לדעת על ידי הפעלת צנזורה, כדי להגן על צרכי הבטחון של המדינה. לא אחת אף מבטלת את חופש הביטוי שהוא אחד מיסודות הדמוקראטיה למען שלום הציבור ובטחונו. אין איפוא להטיל דופי בדברי אלה הטוענים שלמען טובת הציבור ובטחונו יש מקום לשיקול בכובד ראש: מה עדיף על מה — דבקות בשלטון החוק, ללא הפעלת שיקול דעת, או הפעלת שיקול דעת המעגן בחוק באותם מקרים שבהם חובה להימנע מלפעול בשיטה הרודפת של „יקוב הדין את ההר..."

יש להעיר כי המחוקק, שהעניק ליועץ המשפטי לממשלה את הסמכות להפעיל את שיקול דעתו להפסיק הליכים משפטיים, לא רק בעת חקירה, אלא גם בשעה שאלה מתנהלים בין כתלי בית-המשפט — לא עשה זאת כדי לרומם את מעמדו וסמכויותיו, אלא מתוך מחשבה תחילה שיש מקרים שבהם טובת הציבור מחייבת הפסקת הליכים משפטיים אפילו אם הפסקתם עומדת לכאורה בסתירה לנורמות המקובלות של שלטון החוק.

ומכיוון שכך אין לטעון נגד [illegible] ביקורת על שיקול דעתו של היועץ המשפטי, ודאי שאין להאשימם בפגיעה [illegible] חוק. הוויכוח שפרץ בעקבות החלטתו [illegible] בחקירה נגד ראש שירות הבטחון הכללי אינו על שלטון החוק, גם לא על צמצום סמכויותיו של היועץ המשפטי. לפנינו ויכוח עקרוני, אימתי על היועץ המשפטי להפעיל את שיקול דעתו כדי למנוע פתיחת חקירות ואימתי עליו לפעול, כדי להפסיק הליכים משפטיים, או להיפך.

מי שמערבב בין שלטון החוק לשיקול הדעת של היועץ המשפטי מסיט את הוויכוח מעיקרו. אף מונע מראש בירור יסודי, מתוך שיקול דעת ואחריות ציבורית.

בוויכוחים מסוג זה יש להימנע בכל האפשר מלעלות על באריקדות. אין להפכם לעימות בלתי מתפשר. דרוש דיאלוג המתנהל באווירה של פתיחות ובכוונות להאזין לזולת. בהגיע שעיקר הבאמת מופנה להשתקת הזולת, כל אחד מתהדר בעמדתו ומשלה הדיבים ללא הבחנה — מהו שלטון חוק אמיתי ומהי דמוקראטיה?

מובן, יש מחיר לדמוקראטיה. במציאות שבה אנו חיים יש מחיר גם לבטחון. לא אחת צרכי הבטחון מחייבים ויתור, לשעה קלה, על עקרונות הדמוקראטיה, כדי לבצר את קיומה לדורות.

כלל זה אינו המצאה ישראלית בלבד, כפי שנוהגים לטעון. הוא נר לרגליהם של ראשי משטרים דמוקראטיים בעולם. בלעדיו — הדמוקראטיה בסכנה.

*

היועץ המשפטי לממשלה בהחלטתו להורות למשטרת ישראל לפתוח בחקירה נגד ראש שירות הבטחון הכללי החזיר אותנו שנתיים אחורנית — לחטיפת אוטובוס „אגד" על ידי ארבעה מחבלים שמצאו את מותם בעת התקלותם עם כוחות הבטחון שחשו לעזרתם של האזרחים הישראליים שנתפסו וסכנת מוות בפתח ריחפה מעליהם. הוא בא לתבוע את דמם של שניים מהם שנהרגו אחרי שנכבשו כביכול לכוחות הבטחון.

שאלה זו נחקרה בעבר על ידי שלושה גורמים — הצבא, שירות הבטחון והמשטרה. בסיכום נפלה ההכרעה שפרט לקצין צבא בכיר ראשי אין מקום להעמיד לדין את המשתתפים בפעולת החילוץ. למעשה גם קצין צנחנים ראשי יצא זכאי בבית-הדין הצבאי.

התיק נסגר. על מה ולמה יש לפתוח כחוש? הפרטים החדשים שנתגלו — אומרים — הובאו לידיעת היועץ המשפטי לממשלה בין היתר ע"י שלושה עובדי השב"כ שפוטרו מתפקידם. לא מן הנמנע שמדובר ב„פרשת חשבון" וכו'. בשאלת השאלה: האם דבר זה מצריך חקירה מחודשת בסוגיה שנגעה בשעתו — בעת החקירה — [illegible] לא הייתה [illegible]?

המלחמה בטרור היא אחת הקשות והמסובכות ביותר. הטרוריסטים הינם רוצחים, לא חלים עליהם הכללים המקובלים לגבי שבויי מלחמה. קשה איפוא לקבוע מאימתי ניתן להשיב את כניעתם — מהרגע שהורדו בכוח מהאוטובוס, או מאותו רגע שהמבצע נסתיים ולא היתה עוד סכנה, כי יפעילו כוח נגד אנשי הבטחון שעמלו קשה, כדי לשחרר את החטופים.

אין להתעלם גם מהעובדה שחיילת אחת שהיתה באותו אוטובוס נהרגה ואחרים מבין הנוסעים נפצעו. אז הוכו בהלם. וכשדם יהודי נשפך, קשה לדקדק בדמם של רוצחים. אף על פי כן, ראוי לציין שאיש לא פגע בהם בכוונה תחילה. לפי הממצאים הפתולוגיים, כפי שהוצגו בפני בית-הדין הצבאי, הם מתו מפגיעות שנגרמו להם בשעת הפעולה לשחרור האוטובוס ולאחריה, בעת החקירה שהיתה נחוצה, כדי לבדוק, האין עוד גורמים שפעלו אתם בעצה אחת.

יתירה מזו, עלינו להתייחס לפרשה זו כאל תקלה בשעת קרב. כך שאין להזדקק אליה מחדש. בפרט שזו נדונה ונתבררה בשעתו במסגרת ועדות שנתבקשו לחקור את האירועים של אותו לילה.

ואם בכל זאת החליט היועץ המשפטי לפתוח בחקירה, עשה זאת על סמך שיקול דעתו, כדי להגן על שלטון החוק במדינה. אולם, אחרי שנערכה חקירה והחשודים יצאו זכאים, אין לדבר על פגיעה בחוק. החוק לא ייפגע, גם אם הצעתו של היועץ המשפטי לחקור מחדש סוגיה זו תידחה.

מכל מקום, כך עלינו להתייחס לפרשה זו. כל התייחסות אחרת עלולה לפגוע באושיות הצדק של המדינה, ביחוד כאשר עורכים „משפט שדה" נגד ראש שירות הבטחון הכללי, בלא שהוא עצמו רשאי בשלב זה להציג את גירסתו.

יתר על כן, אמנם ראש השב"כ הוא אזרח עובד מדינה ועל כן ניתן לחקור אותו על-ידי המשטרה לפי הכללים הנהוגים כלפי כלל אזרחי המדינה. בכל זאת אין להתעלם מהתפקיד שהוא ממלא ומרגישותו [illegible] על חקירה. מדובר בשירות בטחוני במדרגה ראשונה שכוחו באלמוניותו; כשרון המבצעי ביכולתו לעקוף לפעמים את החוק; להופיע בזהות כפולה ומכופלת וכיו"ב. הלכך, כל חשיפה בתחום זה עלולה לגרום נזק חמור לשירותי הבטחון והרשות המבצעי.

אם יש צורך לבדוק פרטים לגבי התנהגותו ואמינותו של איש שירותי הבטחון, הרבה דרכים להשגתם. אם יש להעמידו לדין, אין צורך להציגו ברשות הרבים. הצדק לא ייפגע, אם הדין ימוצה אתו על פי כללי משפט מקובלים בשירותי בטחון, ללא רעש, ללא המולה ובלא זרקורי תקשורת.

מכאן שהטפול שנעשה הוא כפול ומכופל; ראשית על ידי עצם הדלפת הפרשה לכלי התקשורת המטילה צל כבד על שירותי הבטחון, ושנית, הצגה כאילו מדובר בוויכוח בין היועץ המשפטי השומר על שלטון החוק לבין הממשלה המבקשת להתעלם ממנו כדי לפגוע באושיות המשפט.

*

כבודו של היועץ המשפטי לממשלה לא ייפגע, אם יחליט ב„הרהור שני" להפעיל את שיקול דעתו הציבורי להפסיק את החקירה נגד ראש שירות הבטחון, להיפך, קרנו תעלה בעיני הציבור.

הממשלה אינה צריכה לחפש דרכים כיצד לרצות את היועץ המשפטי כדי לאפשר לו לרדת מהעץ הגבוה שטיפס עליו בהחלטתו לפתוח בחקירה נגד ראש שירות הבטחון. כשם שעלה בכוחות עצמו, כך עליו לרדת בכוחותיו הוא. אין זאת שאלה של יוקרה, גם לא של הגנה על שלטון החוק. זהו, כאמור, ויכוח ציבורי המתמקד בהפעלת שיקול הדעת הציבורי.

במקרה כגון זה, אין להתייחס אל היועץ המשפטי כאל פוסק אחרון. הממשלה חייבת להשמיע את קולה, כדי למנוע פגיעה בשירותי הבטחון הפועלים בתנאים קשים ומתוך סכנה נפשית יומיומית להגן בטחון ישראל. מחובתה להגן על אנשי הבטחון האלמונים, שבעוז רוחם ובמסירות נפשם הצילו את חייהם של אזרחים רבים.

ועל כך המדינה ואזרחיה חבים להם תודה בכל יום תמיד ובכל יום כחדש. אם לא נעשה כן עלולה הופעת „הראש הקטן" להשתלט גם על שירות זה. צדק אבי החיילת שנהרגה באוטובוס הדמים שנחטף על ידי המחבלים באמרו, אם נפגע בשירותי הבטחון, ייאלץ מעתה ואילך כל איש בטחון להיות צמוד לעורך-דין, כדי להיוועץ בו בכל עת ובכל רגע, כיצד להסתער על מחבלים, כיצד להכות בהם, וכיצד לחקור אותם וכדומה.

אין להניח שזה רצוננו. יש אף יסוד להניח שאין זה רצונו של היועץ המשפטי לממשלה. הטענות כלפיו הן מסוג אחר — הן מתייחסות כאמור לגבי שיקול דעתו שלא תמיד עומד במבחן הצרכים הבטחוניים של מדינת ישראל.

אגב, אין זה המקרה הראשון שבשיקולי החלטותיו של היועץ המשפטי מעוררים השגות בציבור. לא אחת התברר שאישיותו נתונה בוויכוח ולעתים אף מעוררת שאלות; ואמנם הדרך שהוא הולך בה היא הנכונה ועומדת במבחן התפקיד שהוטל עליו?

מדי פעם בפעם עלתה על הפרק הדרישה להביא להתפטרותו של היועץ המשפטי. אולם, דווקא הממשלה נהגה להתייצב להגנתו, כדי להגן על שלטון החוק ואי תלותה של המערכת המשפטית.

היועץ המשפטי, לפעמים נהג במחמיר ולפעמים במקל. לרוב, בעניינים לאומיים ודתיים בולטת קפדנותו. לעומת זאת בנושאים הנוגעים לבני מיעוטים ובעלי השקפות שמאלניות בולטת גישתו המקילה. לדוגמה: פגישותיהם של אנשי השמאל עם „אש"ף" [illegible] לא זכו לחקירה ולהעמדה לדין. גם אי [illegible] של בתי-משפט בכל הקשור בבנייה בלתי חוקית במגזר הערבי לא הוליכו „אור א-דומי" בלשכתו. הוא אף לא [illegible] להתערב [illegible] לביצוע פסקי-דין של בתי-משפט בסוגיות הגיל. לעומת זאת גילה עמדה תקיפה כלפי הציבור הבוחר מבעלי השקפת עולם „לאומית" או דתית, כגון אנשי „המחתרת היהודית", הסכסוך מסביב לקבורת נפטרה בבית קברות יהודי (ועוד).

גם התבטאויותיו הקשות כלפי הציבור הדתי, הכולל את הצעת החוק נגד הסתה גזענית, היו נעדרות רוחב דעת וכדי ביזיון וקצף. כתוצאה מזה נתחכה היקתו האהדה לציבור מסויים, תוך הזדהות עם דעותיו, ובמקביל בלטה לעין הסתייגותו הברורה כלפי ציבורים אחרים שבתוקף תפקידו מחובתו לייצג אף אותם.

עד כה הדברים התנהגות על היועץ המשפטי נעצמו לרוב בחדרי-חדרים. עם החלטתו לפתוח בחקירה נגד ראש השב"כ — הנושא כולו, לרבות מעבדו ומספריותיו של היועץ המשפטי פרצו אל רכות הרבים.

וכה אנו עדים לוויכוח ציבורי עדיני, לא רק אם יש להביא לדין את ראש שירות הבטחון, אלא יש לצמצם את סמכויותיו של היועץ המשפטי לממשלה, כדי למנוע הישנותם של מקרים כגון זה אשר גרם זעזוע קשה לאנשי הבטחון ולכלל הציבור החרד לשלומה ולבטחונה של המדינה.

ובשעה שהם עומדים זה מול זה: צרכי הבטחון ושלטון החוק והדמוקראטיה — אל לנו להתבייש לומר, שכשם שפיקוח נפש דוחה שבת, כן יש מקרים שצרכי בטחון דוחים סעיף זה או אחר המעוגנים בשלטון החוק הדמוקראטי, כדי להבטיח את עצם קיומה של המדינה.

היועץ המשפטי לממשלה בהחלטתו, לא נהג כך. הוא הציג את שלטון החוק כערך עליון מעל לבטחון המדינה. ככל הנראה שכח שבלא בטחון, גם שלטון החוק וקיומו נתונים בסכנה.

*

ברגע שקול החקירות החל להישמע בארצנו — „עת הזמיר הגיע". זה הזמן לערוך בירור יסודי לגבי סמכויותיו של היועץ המשפטי לממשלה לשם קביעת נורמות ברורות, בל יתפרשו ובל יוצגו שלא כהלכה.

היועץ המשפטי לממשלה כשמו כן הוא — יועץ לממשלה ולא שופט-על. כך עלינו להתייחס אליו וכן עליו לראות את תפקידו.

שיקול הדעת הציבורי מחייב לסגור את התיק נגד ראש שירות הבטחון, עוד בטרם שזה ייפתח באופן רשמי. צעד כזה לא ייחשב כפגיעה בשלטון החוק.

כל הצעה אחרת עלולה לגרור את המדינה אל תוך פרשה הנושאת בחובה סכנות ממשיות לבטחונה ולכרסום שמירתה במלחמה בטרור.

יש להישמר מכל משמר שלא לחזור על טעויות העבר. מן הראוי להימנע מהקמת ועדת חקירה חדשה, למרות שהיועץ המשפטי לממשלה ממליץ על הקמתה. ועדה כזאת, אם תוקם, תחשוף את שירות הבטחון הכללי ואף תגרום אותו לפלונטר שראשיתו נראית לעין, אך תוצאותיו מי ישורנו.

חובה לחזור ולהבהיר לציבור הרחב שלא מדובר במערכה שבאה להגן על שלטון החוק במדינה. לפי החוק לא חלה חובה על היועץ המשפטי להורות על פתיחת החקירה. העניין נתון לשיקול דעתו בלבד. ומכיון שאלה פני המציאות אין לשלול מהחולקים עליו להציג את שיקול דעתם הסותר את שיקול דעתו.

גם אם „עת הזמיר הגיע..." ועתה זו שעתו המהוללה של פרופ' יצחק זמיר בכלי התקשורת, יש לומר לו עם כל הכבוד והדרך-ארץ: לא זו הדרך!

ואולי זה הזמן, באין סיכוי לייאוש הדורים בין פרופ' זמיר לבין הממשלה, כי יחיש את פרישתו, בפרט שהוא החליט על כך על פי רצונו החופשי ושיקול דעתו האישי, ואז יעביר את התפקיד הרם לידיו של יועץ משפטי חדש המחונן בשיקול דעת ציבורי ודואג לא רק ברוח שלטון החוק אלא גם ברוח הבטחון ושירותי הבטחון של מדינת ישראל.

לאחר ביקורה של גברת הברזל

מאת יעקב אדלשטיין

ביקורה של מרגרט תאצ'ר, ראש ממשלת בריטניה, לא שולב בדרך של מו"מ או תיווך בין ישראל לערבים. את התפקיד הזה משאירה בריטניה לארה"ב. עם זאת, יש להניח שתאצ'ר היתה מוכנה למלא תפקיד בנושא זה, אילו נראה לה, כי יש סיכויים למשהו ממשי.

גב' תאצ'ר הבהירה, שהיא בעד „הגדרה עצמית לפלשתינאים", אך איננה מצדדת בשלב זה בהקמת מדינה פלשתינאית. היא מצדדת בפדרציה ירדנית-פלשתינאית.

הדבריה עלה, כי בריטניה תמשיך למכור נשק למדינות ערב. „אין שינוי במדיניותנו בקשר לאספקת נשק למדינות ערב" — אמרה. היא הטיפה לשיפור איכות החיים ביו"ש ובעזה. אמרה שהשלטון הישראלי צריך להיות זמני. קראה „לעריכת בחירות לראשי הערים ביו"ש".

עד הביקור, יצחק רבין, השיב לה בפומבי, כי הנסיון שנערך בשנת 1976 לבחירות ראשי ערים לא הצליח. ראשי הערים שנבחרו נמנים עם הקיצוניים שייצגו את אש"ף. הבחירות נעשו אז מתוך רצון להוכיח שלטון [illegible] ליברלי, אך התברר שזה בלתי אפשרי, אלא אם השלטון הישראלי יוכל לנהל את הבחירות כך שיבחרו ראשי ערים מתונים. אולם הנסיון הוכיח שזה לא ניתן להשיג.

גישתה של תאצ'ר היתה בה [illegible] היא הזכירה בין השאר את מה שקרה בירדן, במיוחד ביו"ש, כאשר [illegible]. אך מה שקרה באמת [illegible] היא [illegible]. [illegible] לא נבדלת מהן. אין [illegible] דמוקרטית [illegible].

גישה הראוייה להערכה

[illegible] ששרים בריטים לא [illegible] ראשי אש"ף כל עוד שלא יכירו בזכות קיומה של ישראל. היא בהחלט צעדה הראוייה להערכה. [illegible] של נשיא הקהילה האירופית [illegible] בסוגיה. אשר ל„הצהרת ונציה" של הקהילה האירופית, היא סבורה שאין כרגע אלטרנטיבה [illegible]

להצהרה זו, היא עשתה נסיון מהצהרותיה [illegible] לאלה של עברות פרס, אם כי בהרגשה [illegible]. כאשר [illegible] על הזכויות הלגיטימיות של הפלשתינאים, הדגישה שנוקף זה מעוגן גם בהסכמי „כמפ דייוויד" ואין היא מחדשת דבר.

לא היה בביקור זה הכלית. לא נתהדו הסכמים, היא הרשגו הסכמות. זה היה ביקור של יחסי ציבור. יתכן והיא יסייע לגבי תאצ'ר בעתיד [illegible] שארבעים אחוז מתושבי הרובע היהודי הם יהודים. [illegible] הבריטית סיכמה את הביקור כאילו תאצ'ר יצאה ב„ידיים ריקות" מכאן. ואין לה יום הפקיד של תיווך בזירה הבריטית תיעוני. אבל לכנען [illegible] לא ציפתה לכך.

במסיבת העתונאים שנערכה לפני טקס הפרידה [illegible] מן הביקור, „קבלת הפנים נגעה ללבי. היו אלה ימים מרגשים [illegible] השוני את החום [illegible] שרוחשים אזרחי ישראל לבריטניה". היא [illegible] בין הנוף שבשקף מהחלון בתלון המלך דוד [illegible] לשוב ולבוא [illegible].

בתור ראש ממשלה שנאבקה בטירור האירי בתוך בריטניה אמרה בתגובה לשאלה על הטירור: „בטירור יש להיאבק מאחורי הקלעים [illegible] ביותר. אינך מבחיר בפני טרוריסטים [illegible] נלחם בהם. כל שאוכל לומר הוא [illegible] בטירור, בשתפים פעולה וכך יהיה גם בעתיד".

בנקל אפשר היה להבין מדבריה שיש שיתוף פעולה בין ישראל לבריטניה במאבק נגד הטירור. זה שקרה בלונדון לאחרונה כאשר נתפס [illegible] את הנחת הפצצה במטוס „אל-על" [illegible] השגרירות הסורית מעיד על שיתוף פעולה. בריטניה [illegible] שהיו מעורבים בפרשה זו. הם ייצגו את ראש [illegible] האוויר הסורי. הוא שתכנן את הנחת הפצצה במטוס ישראלי כתגובה על הפלת שני המטוסים הסוריים על ידי חיל האוויר [illegible] הלובי.

ביקור בעל משמעות

אין להכחיש כי זה ביקור היסטורי ראשון של ראש ממשלה בריטי בישראל. קודמיה לא העזו לעשות זאת, [illegible] מביקורה של תאצ'ר בירדן [illegible]. [illegible] בריטניה הסכימה להיענות לבקשת חוסיין ולהזמין משלחת ירדנית-פלשתינאית משותפת ללונדון. זאת כאשר ארה"ב לא הסכימה להצעת חוסיין לקבל משלחה כזו. היא דרשה התחייבות מוקדמת להכיר בזכות קיומה של ישראל.

חוסיין רצה באמצעות תאצ'ר לתת דוגמה לארה"ב. אבל התרגיל לא הצליח. המשלחת הגיעה ללונדון ושני נציגי הפלשתינאים סירבו לחתום על הצהרה בדבר הכרתם בהחלטה 242 של האו"ם שפירושה הכרה בזכות קיומה של ישראל. אי לכן אותה המשלחת. המטרה לא הושגה. אבל תאצ'ר היתה מוכנה לעשות מחווה לחוסיין, בניגוד לעמדת ישראל. אילו ערפאת [illegible] את המהלך של חוסיין.

אי אפשר להכחיש שיש התקדמות ביחסי ישראל—בריטניה לאחר ביקור זה. ראש הממשלה שמעון פרס הצהיר באחד מנאומיו בקשר לעבר, כי אנחנו נלחמנו בבריטניה, אבל לא להלחם. [illegible] להלחם בבריטניה. היא התכוון לימי [illegible] כאן ערב הקמת המדינה, כאשר כוחות ההגנה, אצ"ל ולח"י נאלצו ללחום נגד ממשלת המנדט, כדי להגיע להקמת המדינה.

יחסי ישראל—בריטניה מאז הקמת המדינה עברו תהליך [illegible] — החל מהפלת המטוסים הבריטיים על גבול סיני בשנת 1949. בתקופה [illegible] באיחוד האירופי [illegible] שיתוף פעולה ישראלי—בריטי במבצע סואץ ובמבצע קדש נגד מצרים של נאצר. הלך כדי כך אנו נזכירים [illegible] של החוץ הבריטי אנתוני אידן הידוע בנאום „גילדהול" בשנות החמישים, שבו הציע לקרוע מישראל את הנגב בתור אהבן [illegible].

ההתפתחות באיזור השפיעו על מהלך המדיניות הבריטית. אז היתה הבריטה לממלכה הירדנית עדיין [illegible] המדינית הבריטית. בשיחות התמאריות [illegible] בין המלך עבדאללה לבין [illegible]. ההלכן עבדאללה [illegible] הבריטי [illegible]. הוא ניסה ליצור על בריטניה באמצעות המפגה אמריקאית [illegible] כאשר היא יצאה [illegible] עם ישראל, בתוך [illegible] של הממלכה הירדנית. היא [illegible], אך [illegible] עם ישראל [illegible] את קיומה של ירדן [illegible] של המלך עבדאללה. מאז זרמו מים רבים בירדן והיום [illegible] ממשלת בריטניה להיות [illegible] בין ישראל לממלכת ירדן. התנאים השתנו.

ה„אמבארגו" על הנשק והנפט

בימינו מדי המדיניות [illegible] לומר איתי. [illegible] לאספקת נשק בריטי למדינות ערב [illegible] „אמברגו" על ישראל, ומאידך בהתנגדות בריטניה לאספקת נשק ישראלי לארגנטינה מתוך חשש שהיא [illegible] בו ימצאו מלחמה נגד השלטון הבריטי בפולקלנד. המדיניות הבריטית בפרקה זה היא [illegible]. לא יתכן שבריטניה תסרב למכור נשק למדינות ערב. אך באותו זמן תדרוש מישראל שלא למכור נשק לארגנטינה. יש כאן ניגוד.

האמבארגו על נשק בריטי לישראל פוגע במעמדה של ישראל, ואף מהווה דוגמה רעה למדינות אחרות. אבל לא גורם נזק ישיר לישראל, משום שישראל איננה [illegible] ברכישת נשק מבריטניה.

היתה תקופה שישראל רצתה לרכוש בבריטניה את [illegible] „צ'יפטיין". ובריטניה סירבה למכור לישראל. כיום יש טאנקים מתקדמים יותר [illegible]. ישראל מייצרת בעצמה את הטאנקים שלה.

גם [illegible] של אספקת נפט מבארות הנפט [illegible] גם כאן [illegible] אמברגו. אבל בריטניה לא [illegible] „אמברגו", אלא [illegible] איננה מוכרת נפט אלא למדינות [illegible] הקהילה האירופית. [illegible] אין להנות [illegible] נפט בבריטניה. יש להן [illegible] לגבי ישראל בלבד. ביקורה של תאצ'ר בישראל — כאמור — לא [illegible] זאת היה בו משום [illegible] חשוב ביחסי שתי המדינות.

השימוש המתוחכם ב„הדלפות"...

מאת יצחק דויטש

פרשת „הפקיד הבכיר" שהתפוצצה השבוע, ואשר חיש מהר זוהתה כפרשה שבה רוצה היועץ המשפטי לממשלה, יצחק זמיר, לחקור ולהעמיד לדין את ראש השב"כ אברהם שלום באשמת חיפוי על הריגת שני המחבלים באוטובוס הידוע בקו 300, עוררת תגובות רבות ונזעמות. במרכז עומדת כמובן התנהגותו של היועץ המשפטי עצמו. הועלו דעות שונות על תרומתו לאינטרסים של מדינת ישראל. נושא זה יעמוד בוודאי זמן רב על סדר יומה של הציבוריות בישראל מהיבטים שונים.

מעבר לנושא עצמו עולה גם ענין השימוש במכשיר של ההדלפה. זו הפכה להיות כלי [illegible] של [illegible], [illegible] לשלול [illegible] פוליטיים וציבוריים. לעתים השימוש הוא [illegible].

פיצוץ פרשה

בפרשת „הפקיד הבכיר" הפיצוץ היה מתוכנן [illegible]. ההדלפה נעשתה תוך בחירת [illegible] הקשורה: [illegible] כתישה מהדיה, מיד [illegible], עם תוספת מעטה של [illegible] בעיתונות. [illegible] החקירה [illegible] בפרוטרוט. [illegible] האם יודע מי זה? ומי שהודיע [illegible] בשאלה [illegible]: „לא בטלפון, כנס אליי", כי [illegible] יש לו [illegible] ההתבטאות [illegible] קשר [illegible] הקודם [illegible] תשובה: כן, נכון, כבר [illegible] את זה.

[illegible] ישראלים [illegible] שאלה [illegible] בהכרזה [illegible] הקיבוצים ובהנהגה [illegible] בהחלט [illegible] ראש הממשלה [illegible] לא ידע

עד כה נכונים: שמי אברהם שלום. [illegible] „האשמה" של היועץ המשפטי.

כך פעולה המבצעית, [illegible] לפי ראות עיני של המדליף. פעם זה „פקיד בכיר"; פעם זה „קצין בכיר"; פעם זה „אישיות בכירה". הכל תלוי במקרה ובנסיבות. [illegible]. תוך 24 שעות עד 36 שעות — יש [illegible] בחשבון גם הבדלי השעות בין ישראל וארה"ב — הכל יהיה ברור, גלוי וידוע. [illegible] בישראל [illegible] רבות. [illegible] כשרים [illegible] גם [illegible] של כל אחד [illegible].

[illegible]: לא [illegible] את המדליפים גם [illegible] מקרים [illegible] נזק חמור למדינה. הרי גם [illegible] המדיניות היתה [illegible] את [illegible] ראש [illegible]. אם היו [illegible] את [illegible] המדליפים. [illegible] אבל זה לא נעשה. [illegible] עד [illegible] את כל [illegible] החיזוק.

זריקת בוץ אנונימית

טכניקה אחרת של ההדלפה היא: [illegible] בשמם של אנשים מסויימים. במקרה זה [illegible] מלאה. אבל אין מוסיפים [illegible] של האיש. יש [illegible]. [illegible] להבטיח: א) אי-אפשר להגיע [illegible]; ב) אי-אפשר להכחיש. כי [illegible] אחד [illegible] אחה [illegible] בלפיו של ראש הממשלה [illegible], אבל [illegible] את הפגיעה באיש. [illegible] כאשר [illegible] „אחד [illegible]", או „חבר [illegible]"... התוצאה היא [illegible] ציבור [illegible], בלא [illegible] להכחיש את הדברים [illegible] של [illegible] בין [illegible] בסתר.

סיכול מהלכים מדיניים

ההדלפה משמשת [illegible] אמצעי לסיכול מהלכים מדיניים. [illegible] בין ראשי [illegible] מדיניות [illegible] ישראל [illegible] הבטחון [illegible]. [illegible] כאשר [illegible] דיון או [illegible], [illegible] ההדלפה [illegible] של „אישיות בכירה". [illegible] ה הפסקי [illegible] (ע"ע בעמוד 5)

א"א אוירבך

מודרניות ומסורת

כל מה שנבנה ונוצר בארץ מאז תחילת הגשמתה של הציונות הוא תוצאה של חיפוש איזון והשגתו במידות וברמות שונות בין שני מרכיבים. מצד אחד הדחף לשינוי ולתמורה ע"י פריצת דרך לבמה ההיסטורית המודרנית כחברה בונה ויוצרת המסגלת לעצמה ממיטבה של ההרבות המערבית על הישגיה המדעיים האמנותיים והטכנולוגיים. מצד שני שמירה על הרצף ההיסטורי של המסורת הדתית והלאומית של הדורות שכתבו דפים מזהירים ומפוארים לא רק בתולדותינו אלא בתולדות האנושות כאשר נטלו חלק בראש בזכות תורת ישראל ומורשתו במאבקים על עיצוב יחסים מתוקנים בין אדם לחברו וכין היחיד לציבור. אין אני מתעלם מהסדקים והפרצות שנבעו בזמנים שחלפו בנסיונות של צירוף של מסורת ומודרניות, אבל דומני שבעת נעשה מעין מאמץ מכוון משני הצדדים להרוס עד היסוד את הרקמה העדינה שנוצרה כאשר יסודות קיצוניים מכתיבים לציבורים גדולים את כללי ההתנהגות, בוויכוח וההתדיינות הלגיטימיים על דרכו של העם ומדינתו ועיצוב דמות רשות הרבים שלו. מצד אחד, אלה הטוכרים להשליט את הדרך המקובלת עליהם במעשי אלימות, גידופים וחירופים, קללות ונידויים מתעלמים מדברי הכתוב: „לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תישא עליו חטא". לחובת ההוכחה הקדימה התורה את המלים „לא תשנא את אחיך בלבבך", דהיינו מי שבא להוכיח יהא ברור לו שאינו שונא את אחיו. לצערנו קודמת לרוב השנאה לתוכחה. מצד שני עדים אנו לדהירה חקיינית בלתי מרוסנת לכל מה אשר בכינוי מודרניות יכונה וחיקוי זה מלווה אף הוא לעתים קרובות בלשון בוטה, מלגלגת, מזלזלת ופוגעת בדת ישראל ובמסורתו.

בשנת 1920 כתב חיים ויצמן באחת מאגרותיו: „נכון שעלינו ללמוד מנסיונם של אחרים, אבל עלינו להתאים את תוצאותיו של נסיון זה למקרה המיוחד שלנו ובתהליך התאמה זה נעוץ הקושי העיקרי. הוא מחייב זהירות רבה, אהבה ומסירות רבה וסבלנות והתאפקות אין קץ במיוחד שמדובר בעם כעמנו שהוא מיוחד כל כך וגאה כל כך, ציוהן וקנטרן בעת ובעונה אחת".

דומני שתהליך ההתאמה נעזב לחלוטין ואתו גם הסבלנות וההתאפקות. אבל נותרו ואף התגברו צייתנות עיוורת וקנטרנות הרסנית. קשה לתפוס והדבר מדהים שיהודים הרואים עצמם כשומרי המסורת ומגיני תורת ישראל שכחו את משנתו של ר' עקיבא: „חביב אדם שנברא בצלם", ובמקום ליזום חוק נגד גזענות זו שגדלה וצמחה על רקע של שנאת ישראל ושל איבה תהומית לתורת ישראל, נסתבכו במערכת של טענות ומענות. ערמת ההיסטוריה הפעילה מעל במת הכנסת את השחקנים בצורה גרוטסקית ביותר. זאת היא דוגמא להרצאה של צייתנות מסלפת, אבל לא חסרות דוגמאות לקנטרנות הרסנית.

המתבונן במקומו של יום השבת בחיינו ואין הכוונה לשערוריות האחרונות — ושתאה לקרוא דברים שנכתבו בשנת תרצ"ג. כתב אותם לא דב קנאי ולא חרד אלא המשורר הלאומי ח"נ ביאליק. ואלה דבריו: „...השבת היא המתנה הגדולה ביותר שהביאה היהדות לעולם. היא בלבד דיה לתת לנו קיום תרבותי בין העמים. בטרם יבינו כי השבת היא הסמל המחוזק והצרוף ביותר של הרעיון הסוציאלי ושל ערך האדם... ארץ ישראל בלי שבת לא תיבנה... לא על שמירת מצוות בכלל דיברתי אלא יחרתי את הדיבור על שמירת השבת שהיא שקולה בעיני לא רק כשמירת כל תרי"ג מצוות הישראליות כדברי חכמינו אלא בשמירת תורת האדם כולה... בלי שבת אין ישראל אין ארץ ישראל ואין תרבות ישראל. השבת היא התרבות..."

ביאליק לא העלה על הדעת שמעמדה של השבת יכול להיות מושג ע"י הפעלת כוח או חקיקה זו או אחרת. אבל גם לא העלה על הדעת טשטוש אופיה המיוחד של מתנה טובה זו ושל ביטולה המוחלט.

אינני יודע אם דברים אלה ורשמו היום משהו מאלה הרואים את עצמם מחויבים לצעוד או יותר נכון לרוץ ריצה בלתי מרוסנת לקראת כל מה שנראה חדש ואשר לעתים קרובות אינו אלא חזרה למה שכבר היה לעולמים או שקשה להודחק במהירות על ידי משהו חדש יותר. אבל ראויים הם דברי ביאליק להיזכר כי הם בחינת לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, דהיינו, על כל הסוגיא של מודרניות ומסורת. אמנם אין זאת בעייה מיוחדת רק לנו אלא לחברה האנושית בכללה. המגמה הדוגלת בערעורם ובביטולם של כל מערכת איסורים החלים על היחיד ועל החברה, והשיטות הגורסות לימוד-זכות על הסרת כל הלאווים והתרת כל הסייגים והגדרים האנושיים המסורתיים מערערות חיי כל חברה. אולם התעצמותן של מגמות אלו בתוכנו נוטלת את טעמה ויסודותיה של תנועת התחיה הציונית ומסכנת את קיומנו כעם וכמדינה. היא פותחת פתח לקריאת תגר גם על מערכת החוקים והנוהלים שנתקבלו בדרך הדמוקרטית ביותר. עדים אנו לכך יום יום ואיני צריך להרחיק עדותי. ה-

(ע"ע בעמוד 5)

שליחות

מאת ש.ז. שרגאי

ומיהו האדם, שניתנה לו זכות בחירה, מיהו בחירה. יכולת בחירה ורצון בחירה, ועולה על הכל — רצון בחירה. אין לך דבר העומד בפני הרצון ומונע בעדו לרצות לבחור כטוב. הרצון הוא כולו שלו, של האדם. הוא מוחלט. המציאה אינו כולו שלו, מותנה — אם באים לטהר או ח"ו להיפך.

דבר אחד יש שאין לאדם כלל וכלל זכות בחירה עליו, הוא כולו זכותם ורשותם של אחרים. והיא — שליחות. שליחות היא כולה זכות ורשות הבלעדית של השולח. לשליח אין זכות בחירה ולא רשות לשנות מרצון השולח [1]. כשהוא משנה הוא מועל בשליחותו ואין לו תקנה. מעילה היא מהותית, מכיוון שבשליחות אין לו זכות בחירה.

שליח־ציבור לא רק שצריך להיות מרוצה לקהל שולחיו ולא לכוף עצמו על הציבור על־ידי קנוניות והככים שונים אלא, שהוא צריך להיות נאמן לשולחיו כל תקופת שליחותו [2].

דעת השליח והשולח. כשדעתם של השליח והשולח אינם עולים בד בבד, בקנה אחד — אין הוא זכאי להיות שליחו; זכותו וחובתו לגשת לשנות דעתו של שולחו, עלה הדבר בידו — מוטב, לא — עליו להסתלק משליחותו, לפריד הזיכה. אסור ליחיד לכוף את דעתו על הציבור, לאנס אותו שיקבל דעתו, ועל אחת כמה לפעול בניגוד, היינו בניגוד לרצע שהוא נשלח לפעול לפיו.

לא שיריי מסילים על שליח הכלל, שליח ציבור, אלא עבודות, לברות באמת ובאמונה את הציבור לפי טוהר מצפונו של הציבור; לא לברות את עצמו הוא נשלח ולא לפעול לפי טוהר מצפונו הוא.

שליח ציבור, וכן שליח־יחיד, המועל בשליחות, אף אם הוא עושה זאת לפי טוהר מצפונו הוא — מועל הוא. אין נאמנותו של שליח־ציבור למצפונו הוא, מזכה אותו לפגוע במצפונו של הציבור, שולחו.

כשם ששליח־ציבור צריך להיות נאמן לשולחיו, כך הציבור צריך להיות בעל יכולת ואפשרות לברר, לדון בבעיות לפי רצונו והחלטתו של הרוב, ולא על־ידי קנוניות של מי לקרב ושל מי לרחק, את מי להכניס ואת מי — להוציא במקום מה לקרב ומה לרחק, וכל ענייננו של המצע אינו אלא כסות עיניים להטות את הציבור, ולמעשה — „מצע־שמצע". ומלכתחילה אינם חושבים לפעול לפי המצע והא ראיה: אינם פועלים לפי המצע למחרת הבחירות הוא נידון לגניזה עד הבחירות הבאות.

סיעות וראשיהן אינם נישאים על רעיון, תכנית, הגשמה, הם נישאים על־ידי פלונים אלמונים, על יסוד מצע של שמור לי תפקיד ומשרה פה, ואשמור לך כיוצא בו במקום אחר, וכל האמירות והאימרות אינן אלא מן השפה ולחוץ.

מהאי טעמא „אין שליח לדבר עבירה". כשאדם מקבל על עצמו להיות שליח לדבר מצוה, מלכתחילה יכול הוא לקבל על עצמו את השליחות על מנת שלא למעול בשליחותו ולבטל זכות הבחירה, דבר שאינו ברשותו. כי מידי שמים ניתנה לו זכות הבחירה לעשות טוב או להיפך, שליחות לדבר עבירה היא בניגוד מהותי לזכות הבחירה שה' העניק לאדם [3].

מהאי טעמא מצוות אינן צריכות כוונה. אין פירושם של הדברים שאין כוונה ואין טעם למצוות, ודאי שיש טעם למצוות כמו שקיים „טעמי דקרא". אולם המצוות אינן צריכות כוונה לשם עשייתן. חיפוש הכוונה בעשיית המצווה התניית עשייתה בטעמה, מלבד עשייתה „לשם ייחוד קוביה ושכינתי" לעשיית רצון בוראו „אשר קדשנו במצותיו וצוונו", — אין הוא מקיים את המצוה לשם־שמים בלבד אלא כתוספת למטהו. אולם אין ספק שבמצוות שניתנו ליחיד וכן במצוות שניתנו לכלל־ישראל, ישנה כוונת הבורא: „למען תחיה" — ליחיד, ולכלל — „למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה, אשר נשבע ד' לאבותיכם לתת להם, כימי השמים על הארץ"; „ויצונו ד' אלקינו לעשות החוקים האלה לטוב לנו כל הימים, לחיותנו כיום הזה" [4].

מה רוצים? כשניגשים לקיים עתה בחירות לוועידה ואחרי שאלה שמדברים בשם התנועה מקצה זכותם לדבר ולפעול בשמה מזמן, ואחרי שמחזיקים ברסן — מנעו באמתלאות שונות במשך שנים לקיים ועידה, — עלינו לא להוסיף מעילה על מעילה, ולהוסיף ולקיים בחירות על יסוד השתייכות סיעתית, קנוניות והסכמים: מי ישולח כשר, מי כסגן, מי כפקיד, מי כראש מועצה מקומית וכו' וכו'.

אם נוסיף לקיים ועידה, לבחור מוסדות, שליחי־ציבור על יסוד הסכמים הבאיים, הוועידה לא תעלה אותנו מהירידה שאנו נתונים בה. אמנם חייב אדם לראות את עצמו, ואין כל אחד מגיע למדרגה לראות את הכלל בלבד. אבל אין גם לראות את עצמו בלבד; על האדם לראות עצמו כחלק מן הכלל ולכוון דרכו ומעשיו לפי דרכו של הכלל שהוא חלק ממנו, ושתהא תמיד לפני עיניו, הלכה למעשה, המגמה־המטרה — לטהר חיינו הפרטיים והחברתיים בין אדם למקום ובין איש לרעהו. ולקדשם בקדושה של מעלה לאורה של תורה מן השמים שבכתב ושבעל־פה. ולא להסיח דעת, שמטרתה של התנועה — איננה התעלותם של היחידים בלבד, כי אם — יהיה זה ציבור של מנין, ולא של סיכום, ואותנו לימדו: אומה ישראלית יש לה מנין ויש לה סיכום, אומות אחרות יש להן מנין אבל אין להן סיכום [5] (פסיקתא ופרקי דרבי אליעזר) והסיכום — מטרתו והיא שיבה, שיבתנו, שיבת העם, לארצנו, והשבת ארצנו אלינו לעמנו, ולטהר את שניהם גם את העם וגם את הארץ בתורת חיים ובחיי־תורה, בלי לשלול מאחרים לשבת בארץ־ארצנו, וליהנות מטובה של ארצנו! ארצו של ישר־

(סוף בעמוד 5)

הציונות הדתית בוחנת את דרכה

שעת האפס קריבה, יום שלישי הבא, יום הבחירות, הנה הוא מציץ אחר כתלינו והמתח גואה. כך בערך מרגישים היום רבים מן המועמדים הצעירים שהעמידו את עצמם לשיפוט הציבור. הוותיקים והמנוסים שבין „הרצים" נרגשים פחות, אבל הפנים „החדשות" עושים קוסמטיקה של הרגע האחרון, שולחים מצע אישי בדואר אל החברים והמכרים וכל השכונה, אוחזים בדש ובכפתור של הנקרה בדרכם ומזכירים לו לא לשכוח ללכת לקלפי שבסניף, או לפחות, מצחצחים את הניסוחים המבטאים את האידיאולוגיה התנועתית בפריזמה האישית שלהם.

הבחירות הנוכחיות בתנועה מבטיחות לנו פנים חדשות ומנהיגות צעירה. מי לנו צעיר יותר מצביקה ילינק השמיניסט מגבעתיים?

צביקה אמור בעצם לשקוע בספרים ולהתכונן לבחינות הבגרות, אבל לזכותו נזקפת כבר עבודת מחקר שעשה, עבודה שנושאה: „הסיבות לירידתה של המפד"ל" ולמרות שעדיין לא קיבל עליה ציון, רווח נקי ראשון כבר יש לו ממנה. העבודה הזו עוררה בו מעורבות נפשית כה אינטנסיווית ביחס לתנועה עד שקם והציג את עצמו כמועמד לבחירות הפנימיות, גייס חתימות וגיבש אידיאולוגיה.

את צביקה ילינק כמו את שבעת המועמדים האחרים שהשתתפו במשאל שלנו, שאלתי:

על מה אתה מתמודד? מה אתה רוצה לשנות בתנועה? האם צריך לחתור לשנות בתנועה? האם צריך לחתור היום לליבויו המחודש של „המרד הקדוש", הוא המרד שהוליד את הפוהמ"ז?

ובצד שאלה עקרונית זו, זרקתי שלוש מלות מפתח: פלורליזם, עולם־התורה, סובלנות. דהיינו: האם תנועה דתית יכולה להתקיים כתנועה פלוראליסטית? האם על התנועה לציית להנחיות גדולי תורה בשאלות חברה, לאום ופוליטיקה? והאם העמדה הקיומית המסורתית של הציונות הדתית כגשר בין המחנות והפלגים בעם ישראל עדיין תופסת היום מול המיליטנטיות של הפלגים הללו, שאלה ואלה שולחים בה חיצים? ושמא להיפך: הסובלנות, הגישור, המאמץ לחפש את המשותף והמאחד — מחליש את הציונות הדתית עצמה ופוגע בה?

על השאלות הללו, הנה תשובותיהם של הרב יצחק לוי, ראש ישיבת בנ"ע בכפר מימון, הרב אהרון שמש, מראשי ישיבת הקיבוץ, הרב יוחנן פריד, מנהל האגף לתרבות תורנית במשרד החינוך, ראובן רוזנבלט מזכיר מועצת חוף עזה, עמוס צביאלי, מזכיר קיבוץ סירת צבי, דינה האן מרצה לכלכלה וסטטיסטיקה באוניוורסיטת בר־אילן, שלום דוד, עסקן בקהילת יוצאי גרוזיה בארץ, צבי ילינק, תלמיד שמינית, וריקי קידר (רוזן־צבי) עובדת סוציאלית במחלקת דיאליזה בבית חולים הדסה בתל־אביב.

מאת נ. גולן

הרב יצחק לוי: לראות הרבה פנים חדשות

השינוי החשוב לי: לראות הרבה פנים חדשות, לראות אנשים בלי התחייבויות קודמות ובלי הסכמים קודמים המוכנים לעבוד יחד ולדון באומץ בבעיות האמיתיות של עם ישראל ושל הציונות הדתית. בעיות לא חסר: היחסים המתוחים בין דתיים וחילוניים, קשיים של הורים המבקש בחינוך, מיעוט העלייה וכשלונות קליטה, ההתיישבות בכל חלקיה של ארץ ישראל.

מה כן חסר לנו?

חסרה עשייה מעשית בתחומים הללו. הייתי רוצה שהבחירות ומן הוועידה נצא לא כמפלגה פוליטית בלבד אלא כתנועה שיש לה מחלקה פעילה בתחום הקליטה, ומחלקה פעילה בתחום החינוך וכן הלאה. עשייה הרי ביב לנו אמונות, ועשייה בתחומים הללו.

בצד העשייה — יש כר לפלורליזם אך ורק אם אין הוא חורג מעקרונות הציונות הדתית. אינני חסיד הדגם של אגודת ישראל. ואינני סבור שכולם צריכים לציית כאיש אחד לדעת תורה בשאלות פוליטיות. אבל על קשר הדוק עם הרבנים וראשי ישיבות אסור לוותר.

גם „המרד הקודש" חיוני לנו. אלא שאם פעם זה היה מרד נגד ההורים שהתנגדו לעליית הבן לא"י או להתיישבותו על האדמה, היום „המרד הקודש" הוא נגד הסטחיות, נגד האדישות, נגד הבורות ביהדות, נגד המרשעות הפסולות שהשתרשו בחברה הישראלית, נגד הראש הקטן...

במידה מסויימת צריך למרוד או לבדוק מחדש גם את „הסטטוס קוו" בין דתיים לחילוניים. האם הוא עוד רלוונטי?

עלינו לבדוק את דרכי המאבק שלנו למען הגשמת ערכינו. לא בכל מאבק — אנחנו מצליחים להראות את האור שבתורה.

חשוב יותר ממאבקים ספונטאניים ומקומיים למען השבת — שהתנועה תקים אחרי הועידה מחלקה הסברתית חדשה וגדולה, מחלקה שתאגד את כל הגופים הקיימים היום ושתעצב דרך פעולה מיוחדת, הסברתית, חינוכית, הבהרתית ומעשית, כדי להעביר את המסר שלנו לכל הציבור בארץ.

*

הרב אהרון שמש: השינוי — שיבה אל האחדות

כל חיי התנכרתי על ההקפה שציונות דתית מאורגנת היא דבר חיוני וחשוב ואין לערער עליו או להרהר אחריו, ומי שמציע להצביע אחרת בבחירות לכנסת, למשל, הוא פשוט בוגד. הכרה זו ינקתי עם חלב אם. והכרה זו — נשברה בשנים האחרונות, לא כל כך על רקע אישיותו של מנהיג זה או אחר כמו נוכח הפירוד, הפלגנות, היריבויות הפנימיות.

לדעתי, השינוי הגדול שצריך להתחולל בתנועה הוא לא בואם של פנים חדשות אלה או אחרות, אלא שובה של אחדות. מי שייבחר יקבל את המנדט שלו, על מנת שיחתור להחזרת האחדות אל הציונות הדתית כולה. מכאן — משיש אחדות, תיתכן גם תנועה פלוראליסטית אבל במגבלות מסויימות.

הציות לרבנים?

כחבר קיבוץ אני מכיר היום את הבעייה מתוך חיי המשק. אומר כך: רבנים, חכמים יפעלו תמיד בתוך התנועה כך שהתנועה תהיה מוכנה לקבל את דעותיהם.

אינני בעד „מרד" כשלעצמו, אפילו אם מכנים אותו „מרד קודש". אבל אין ספק שאת להט העשייה שאפיין את ימי „המרד הקודש" צריך ללבות מחדש. ועם זאת לא לנטוש לרגע את הסובלנות, והרצון לגשר שאפיין אותנו. אנשים שמאמינים במה שהם עושים אינם נחלצים גם מול הערינות של ברי פלוגתא שלהם. הכרחי היום למתן את האווירה הציבורית בארץ. אפילו דיבורים על התקרבות, הידברות וסובלנות — חשובים לשם כך. צריך להבין — סובלנות זה לא התפשטות. ואנחנו חייבים לדבוק בסובלנותנו.

*

הרב יוחנן פריד: אנשים חדשים ואמינים יביאו את השינוי

אנשים נאמנים ואמינים, ופנים חדשות — זה יביא את השינוי שאני מקוה לו בתנועה, זה מה שיעורר בציבור תחושה של התרעננות. אין לנו מה לשנות באידיאולוגיה בערכים, בעשייה בכל אלה הדברים היפים הם גם הדברים היפים. נציב בראשם פנים חדשות — ונזכה באמינות מחודשת. לכן אין מה לדבר על חידוש „המרד הקודש", הציונות הדתית לכל אורך דרכה היא מימוש נמשך של המרד.

הפלורליזם נסבל בה כל עוד הוא מבטא מחלוקת לשם שמים, ולא התנצחות אישית בין אנשים. אין בין זה לבין רצוני לראות את התנועה שומעת בקול רבנים וגדולי תורה —. שום סתירה. אי אפשר לשאול: האם מצייתים לרבנים בשאלות פוליטיות? איך אפשר לעשות ביהדות הפרדה בין תורה לפוליטיקה? היחס שלנו לא"י — זה לא תורה? לא יהדות? וכי הקב"ה לא הכריע כבר בשבילנו בשאלות ה„פוליטיות" במראות של אחיזתנו והתיישבותנו בא"י?

עם זאת אינני בעד מיליטנטיות. אגב היא קיימת בכל המחנות, והסובלנות מחזקת ואינה מחלישה. אסור לסטות ממנה...

*

ראובן רוזנבלט: לא שינוי רעיוני אלא אופרטיווי

במקום להתכודד על בעיות לאומיות, למצוא להן תשובות ולהשפיע בעזרת תשובות אלה על המדינה כולה — שקעה המנהיגות שלנו בשנים האחרונות בבעיות הפנים תנועתיות. את זה צריך לשנות. אין זה שינוי רעיוני אלא אופרטיווי. עלינו לחזור אל הנושאים הלאומיים והדתיים הכלליים, ללבן דברים ולהגיע להכרעות.

מסיבה זו אינני בעד פלוראליזם. ביעדים המרכזיים צריך פיזון ברור. ודאי שיכול תמיד להיות מיעוט בתוך התנועה שיש לו דעות אחרות, אבל תנועה פירושה דרך ודרך מובילה לכיוון וכיוון לעשייה, ופלוראליזם פוגם בכוח העשייה.

הדרך שתיקבע — חייבת להיות פרי ליבון ודיון, ולא פרי הכתבה, אפילו לא הכתבה של רבנים. חשוב מאוד דו־שיח בין מנהיגות פוליטית לבין הרבנים אבל שום גורם לא בעבדה של הכתבה.

גם על הסובלנות כלפי פלגים אחרים בעם צריך לשמור מתוך עמדות ברורות. וקו חד־משמעי שעליו לא מתפשרים. מאמץ להבין את הזולת — כן. ויתור על הדרך שלנו — בשום פנים לא.

מצד אחר על הסובלנות אסור לוותר. חייבים להמשיך להתקיים כציבור דתי לא מיליטנטי שיודע לעמוד על ערכיו ודרכו בצורה מכובדת.

איננו בוחרים בדרך המיוחדת, לנו כדי למצוא חן בעיני החילוניים, או להיפך בעיני החרדים, כך שאין מה לחשוש מפני תווית של פשרנים או לחשוש מפני החלקות. מי שמאמין שזו הדרך — לא נחלש.

*

דינה האן: מעמד החברות דורש שינוי

מה שדורש שינוי מיידי בתנועה הוא מעמד החברות. חייבים לשנות את הייצוג היחסי והמוחלט של הנשים בתנועה. למפד"ל יש תנועת נשים, אמונה, העושה הרבה ועושה דברים חשובים. אבל כל זה אינו מתבטא בה. דוגמא מיוחדת לחוסר ייצוג ולחוסר הפרופורציה בין הערכות הסגוליות לבין המעמד הוא העדר נציגה בכנסת. את זה אני מקווה לעזור לשנות בעכשיו.

ובמישור הכללי — נדמה לי שגם בצורות החשיבה וגם בדרכי הביצוע סובלת התנועה בשנים האחרונות מקיפאון מסויים. צריך לחפש עשייה פחות שגרתית, חשיבה יותר חדשנית, אם נחפש — יש סיכוי שנמצא.

אני בעד פלוראליזם, ולא בעד צייתנות לכל גוף שהוא. כל נושא — יש לדון בו לגופו. אגב, אין לי ביטחון שיש לעולם התורה עמדות ברורות ומגובשות בנושאים הפוליטיים ואפילו בשאלות ארץ־ישראל ועם ישראל ותורת ישראל. יש מגוון דעות מצד עולם ההלכה. התנועה צריכה לייצג את המגוון כולו וממילא לא תופסת השאלה האם לציית לרב פלוני או לרב פלמוני.

„המרד הקודש"? יש לנו בעייה עם זה. כל דור והמרד שלו. „המרד הקודש" הנוכחי של הצעירים שלנו, חוששני, הוא נגד ההורים הפועל־מזרחניקים ולכיוון של חזרה אל החרדיות והתקצנה, ולא זה מה שחיוני בשבילנו...

צבי ילינק: רוצה לשנות את ההנהגה והמצע

שני דברים אני רוצה לעזור לשנות: א) הנהגת המפלגה. ב) מצע המפלגה. לא מצע חדש — אבל ניסוח חדש. צריך שיהיה פלוראליזם בתנועה, אם אנחנו מעוניינים בתנועה גדולה. מאחר שיש מכנה משותף לכל החברים: ציונות דתית, כל הויכוחים וכל הדעות המתנגשות לא יפריעו לחיות בחפיפה אחת. וזה כולל גם את הרבנים. אין עולם התורה מצור אחד. יש רבנים בעלי דעות פוליטיות הקרובות אל מה שמכנים ימין ואחרים שדעותיהם דומות יותר למה שמכנים שמאל, אלה ואלה צריכים להיות חברים בתנועה. אבל כשמגיעה שעתה של שאלה מכרעת, צריך ללבן, לקבוע עמדה יחד עם הרבנים, ולנהוג לפיה.

אבל מעבר לכל הנושאים הללו — הדבר העיקרי אליו עלינו לחתור, זה להחזיר אל התנועה את כוחה האלקטוראלי הפוליטי.

אם היא נחלשה, אם חדלה להיות גורם מגשר בעם, אם איבדה את הבטחון העצמי בהשקפת עולמה הסובלנית — זה משום שירדה מ־12 ל־4 מנדטים. ואז עולה כוחם של הקצוות, של „ש"ס" ו„אגודה" — מכאן של „ר"ץ" ו„שינוי" מכאן.

נחזיר למפד"ל את 12 המנדטים ומיד יחזרו לה הנכסים שאבדה: הבטחון העצמי בתרומתה לגישור ולאחדות בעם, כוח ההשפעה שלה, כושר הלחימה שלה למען השבת ולמען הדת!

*

שלום דוד: ייצוג לכל העדות

עליתי בשנת 1983 מגרוזיה ולכאן אחי בני עדתי ולכאן בני כל העדות בארץ השינוי הגדול במפד"ל אליו אחתור זה שכל העדות יהיו מיוצגות בה. אני רוצה תנועה רחבה, פלוראליסטית, גם מבחינת האנשים וגם מבחינת האידיאולוגיה, כדי שנוכל לקרב אל הציונות הדתית את מקסימום העם.

אסור למפד"ל לא להיות סובלנית, רק אם תצליח להיות גשר בין הדיבים — תוכל למלא את התפקיד החשוב שלה — איחוד העם.

להילחם נגד החילוניים בגלל שהם נלחמים בה? זה כמו לצאת נגד העם היהודי. במקום מלחמה בחילונים יש להפעיל אמצעים חינוכיים. יש לעשות מאמץ עליון כדי לחזק את התודעה היהודית ואז כל היתר יבוא גם כן. חינוך ליהדות — קשור בעיני לנושא הרבנים בתנועה. הציונות הדתית חייבת לעבוד בשיתוף פעולה הדוק עם הרבנים הציוניים, גם בתחומי החינוך וגם בתחומי קליטת העלייה, החברה ושאלות ארץ־ישראל. באנו לארץ מסיבות ציוניות, אנחנו רוצים לראות פה ארץ ישראל חזקה ושלמה, הנהגת לפי היהדות, ולזה אפשר יהיה להגיע יחד עם הרבנים המעורבים כמובן. כמובן — שהמפתח לכל ההישגים האלה הוא — כוח. זאת אומרת — תוספת קולות תוספת חברים. לכן הייתי רוצה לראות את כל חברי יוצאי גרוזיה כמפד"לניקים ולצידם יוצאי מרוקו ולוב, סוריה ועירק, מצרים וארה"ב. בעיני — כל יהודי ציוני, הרואה את עצמו קשור לעבר של העם — צריך למצוא מקום בתנועה ציונית דתית, לכן הפלוראליזם הוא מילת המפתח להחזרת התנועה אל ימי גדולתה.

*

עמוס צביאלי: דרוש ריענון המצע והדגשתו

נכון שערכי היסוד לא השתנו, אבל בכל דור צריך לנסח אותם בלשון בני הדור. את זה לא עשינו. השינוי הראשון איפוא — רענון המצע והדגשתו. ובמקביל — רענון פני ההנהגה.

שינוי שלישי — העלאה הלכה למעשה של הנורמות שהיו מקובלות עלינו בימים משכבר, כלומר שגם חברי „עוז ושלום" וגם חברי „א"י הלכתה" רואים את עצמם חברים יחדיו בתנועה אחת, ויש בהחלט סיבה לחברות המשותפת. הרי יש לנו בסיס משותף: ציונות דתית. גם שיתוף הפעולה עם הרבנים אפשרי על סמך אותו בסיס משותף, אבל אתנגד לכל „ציות עיוור". להתייעץ, לשמוע; לשכנע זה את זה — בלי תכתיבים.

לא שתמיד משיגים דברים בשיחות ובשכנוע. עובדה — מן הרגע שבו איבדה המפד"ל את כוחה האלקטוראלי הפוליטי — ירד פלאים כוח השכנוע שלה וירד קסם הסובלנות שהיה בדרך כלל סימן ההיכר שלה. כשהיה לנו כוח — זכינו להשפיע את גישת הכבוד ההדדי והסובלנות על הקצוות שבעם. כשירד כוחנו — הפכנו לוח מטרה לתוקפנות מצד חילוניים וחרדים כאחד. מסקנה: לא השקפת העולם החותרת לאחדות, לגישור ולסובלנות היא המחלישה אותנו אלא אבדן כוחנו הפוליטי.

אגב, מנסיוני בעמק בית־שאן אני יודע שכאשר אנחנו מבליטים בקו העקבי שלנו, כלומר מעורבות מלאה בכל שטחי העשייה, תוך הקפדה על דרכנו ביהדות, ובשילוב עם סובלנות וכיבוד הזולת — אין שום תוקפנות ושום ביזוי, מן הכיוון החילוני. עובדה — היחסים בין סירת צבי לבין הקיבוצים החילוניים סביבה טובים היום כבעבר. במפעלי הסביבה ממשיכים לכבד את השבת, בעבורנו, ולא פותחים אותם בימי שבתון וחגים, בניגוד לנעשה בערים הגדולות, מה שמוביל אותי למסקנה שאם נמשיך לשלב, בחוכמה, סובלנות, מעורבות אמיתית בכל הנעצה, איכפתיות ועשייה בתחומים החשובים: קליטה, עליה, חינוך וגו' — נזכה שוב בכבוד ובהתחשבות מצד כל חלקי העם.

*

ריקי קידר (רוזן־צבי): הדרך שלנו שילוב תורה ועשייה

השינוי הראשוני שהייתי רוצה לתרום לו במפד"ל: חריגה מן ההסתגרות בתחומים המסורתיים שלנו, חשוב שיהיו לנו „יד ורגל" בכל נושא שעולה על הפרק במדינה, לגבש דעות לגבי נושאים אקטואליים, דעות עצמיות ויחודיות לנו, ולהביע אותם בפומבי, במקסימום תהודה, באופן נמרץ ובלי הססנות.

דבר שני — להבריא את המערכת כלומר את פעולת המנגנונים. ניתנה עכשיו הזדמנות לכל חבר המעוניין בכך להביע את דעתו, לפעול למימושה, וחשוב מאוד שמקסימום חברים ינצלו את הסיטואציה הנדירה והחשובה הזו ואכן ישנו שכם. הוא הדין בחברות — הנה ההזדמנות לגלות פעילות לבחור, להבחר, לזכות בייצוג ההולם את כוחן המספרי, את חשיבותן, את מעשיהן והישגיהן של „אמונה".

לשינויים הייתי רוצה לתרום גם בתוך „אמונה".

כשם שקם דור חברים צעיר — כך יש לנו דור חברות צעיר ותוסס במספרים לא קטנים, ואת הדור הצעיר הזה צריך למשוך לתוך אמונה, זה יהיה שינוי בעל השלכות חשובות. כל חברה צריכה איפוא לחוש מחוייבות לבחור ואם היא מועמדת — לצאת לפעילות. לשכנע, ולהצליח.

כשם שאני בעד „פלוראליזם גילי" כך אני בעד פלוראליזם. השקפתי במפד"ל כולה.

אנחנו חיים בחברה פלוראליסטית וצריכים להתאים את עצמנו אליה בתוך המיגבלות והייחודים שלנו. כתנועה דתית, לדוגמא, אסור שנחליט על דרכנו בלי להתייעץ ברבנים ולהכבד את דעותיהם, אבל מאידך לא שהם יכתיבו לנו, כמו באגודה, את המסקנות האופרטיוויות.

כתנועה שחרטה על דגלה את סיסמת „תורה ועבודה" בחרנו מראש דרך משלנו, דרך של שילוב תורה ועשייה, לא ניסתגרנו את עצמנו מן המסגרת הכללית בארץ, לא הסתגרנו בגיטו, ודבר זה פירושו שגם היום, הסובלנות החתירה אל האחדות — הם המייחדים אותנו. ואכן דווקא בשנים בהם המפד"ל פעלה כמשלבת ומקרבת — עשתה עבודה חשובה, אסור לה היום להדחק לעמדות קיצוניות או לסגת מן הסובלנות.

לקראת התחדשות

מאת משה אונא

מועד הוועידה מתקרב. הזמן להכנות לקראתה לא נוצל כראוי, לא מורגשת אווירת שיקום התנועה, אלא מאבק על עמדות כוח. האם רוצים להפסיד כד־אשתקד? חשש כבד מתגנב ללב שאמנם לכך מתכוונים עסקנים מסויימים. האם אינם מבינים את האבסורד שבדבר? הרי ברור שאם כך יהיה, לא השגנו ולא כלום וכל המאמץ הכביר שנעשה בוזבז לריק.

השעה מאוחרת מאוד כדי לשנות את הלכי הרוח בקרב הציבור. אבל נדמה לי שעוד לא כאוחר. לכך בכוונתי להפנות את תשומת לבם של החברים שייבחרו כצירים לוועידה לשלושה נושאים בהם תצטרך הוועידה להכריע וזה תפקידה העיקרי. בלעדי הכרעה ברורה וחד־משמעית בשלושת אלה לא תהיה תקומה לציונות הדתית, ואלה הם: א) מצע אחדות התנועה; ב) ביטול משטר הסיעות; ג) הנהגה חדשה. זו „חבילה אחת" שרק אם יטופלו שלושתם באופן הנכון והמלא יש סיכוי כלשהו להחזיר את עטרת הציונות הדתית ליושנה. אפרט דברי:

א) המצע. יש צורך לנסח בבירור מצע שעליו כל חלקי התנועה יכולים לסמוך את ידיהם. בלי מצע כזה לא יתכן איחוד של הפלגים השונים שקיימים בציונות הדתית. הכוונה היא לאיחוד אמיתי ולא לפדרציה של „אימפריות" שאין בה אלא התרוצצות של עסקנים, וזו תוכבה. המצע צריך לשמש בסיס רעיוני שכולם יכולים להסכים לו וממילא כולם יכולים וצריכים להתחייב לכבד אותו.

יש בינינו עסקנים ציניים המכריזים גם כיום שמצע מחייב אינו רלוואנטי; כי כולם יחתמו על כל מצע. זאת אמנם היתה הגישה של חלק מכריע מבין אלה שהנהיגו בשנים האחרונות את המפד"ל. בשבילם לא היה המצע מסמך שתוכנו מחייב אותם לנהוג על פיו. הם ראו בו קישוט שכל מיני דברים יפים נאמרים בו כדי לפתות ציבור לקראת הכרעה — ולמחרת הוועידה — או הבחירות — שוכחים אותם. זו אחת הסיבות, ולא הבלתי חשובה ביניהן, לכשלונה של המפד"ל. כולם הבינו שאין להאמין להבטחותיה.

מצע התנועה קובע את הקונסנסוס שבו מנוסח המוסכם על כל בעלי הדעות השונות, ה„אני מאמין" התנועתי. הוא מגילת היסוד וה„מגנה כרטה" של הציונות הדתית המתארגנת מחדש; הוא מבטא את רצון הציבור להיות אחד ומחייב את כל מי שמייצג אותו ציבור כלפי פנים וכלפי חוץ. כך ורק כך צריך להתייחס אליו:

יצירת מצע רעיוני זה יהיה הצעד הראשון ההכרחי להבראת התנועה.

אני רואה צורך להבהיר היטב את ההבדל המהותי בין מצע זה של התנועה ובין מצע לבחירות. כי נוכחתי שיש עסקנים שאינם יודעים להבחין בין שני אלה. זה שיבוש רציני שיש לסלקו.

ובכן, מצע לקראת בחירות מתייחס למצב מסויים, ייתכן מקרי; הוא מיועד לשרת ויכוח עם גורם מתנגד, בדרך כלל חיצוני. הוא צורך תכסיסי, מותר שיהיה חד־צדדי, אם אך יספק את צרכי השעה, (גם הוא היה צריך לחייב, לדעתי, כדי שהמפלגה והנהגתה תהא אמינה. את זאת שוכחים בדרך כלל).

מצע התנועה לעומת זה, צריך להיות בר תוקף לאורך ימים ולהיות מודרך מכך. הוא מכוון בראש וראשונה כלפי פנים. הוא בא ליצור בסיס לציבור ששואף לפעול לאור רעיון ומגמות המקובלים על הכל. הוא מבטא קונסנסוס.

המצע מהווה מסגרת שבה יש מקום לדעות שונות בנושאים שונים ואף חשובים. הוא מבטא את המקסימום המחייב שבלעדיו אין אפשרות של שיתוף פעולה יעיל. על מה שמעבר לו יש לבוא לידי הסכמה כפי שהשעה צריכה לה או אם אין הסכמה יש לאפשר ביטוי לדעות שונות, כל זמן שאין בהם ניגוד למצע. בכך כוחו של המצע ואמנם גם חולשתו, דרושה הידברות תמידית. אין מנוס ממגבלה זו אם מתכוונים לאיחוד אמיתי ואינם רואים במאמץ התנועתי לצאת למרחב, הזדמנות, „גאוה" לנסיון מחודש להשתלט עליה.

ב) ביטול משטר הסיעות. דומני שהכול מבינים היום שמשטר הסיעות הרס כל חלקה טובה בתנועה והמליך „מנהיגים" שאינם ראויים לאצטלה זו. יש כאלה שעוד לא למדו לקח אפילו נוכח מה שקרה ב„חרות". הם איבדו את היכולת ואת הזכות לפעול בתנועה במקום המטיל אחריות לגורלה. משטר המבוסס על עשיית כוח לשם שלטון, על שלטון על מנגנון ועל „חלוקת שלל" גורם ניוון. ואמנם זה היה מנת חלקה של הציונות הדתית בשני העשורים האחרונים. אם נרצה להתגבר על פורענות זו ששמה משטר של סיעות ולהצליח במשימה קשה זו עלינו לזכור שכבר כמה פעמים נעשה נסיון בכיוון זה ונכשל. מדוע נכשל? מפני שלא הבינו שלא די בהצהרות יפות. שפירושה להוציא מידי הסיעות את השליטה על המנגנון ועל מינוי הנציגים, שפירושה להתגבר בעמדות כוח. אין כל סיכוי להחליף את המשטר הקיים.

בשליטה על המנגנון וקביעת הנציגויות טמונה עוצמת ראשי הסיעות. הוועידה חייבת להפקיד מינוי קציות אלה בידי גוף נבחר על ידה, בלתי תלוי לחלוטין בסיעות, מאוייש על ידי אנשים שהציבור רוחש להם אימון וטובת כלל התנועה נגד עיניהם.

בדרך זו יש סיכוי כלשהו לשנות את המצב. לדעתי אין דרך אחרת. לכן יש ללכת בה גם אם דרושים הסדרים בלתי מקובלים. בסופו של דבר תזכה התנועה ונזכה אנחנו לתנועה דימוקראטית אמיתית.

ג) החלפת ההנהגה. זעקת יגר באה לידי מסקנה חד־משמעית שרק הנהגה חדשה עשויה להתגבר על כל המכשולים ולהוציא את התנועה מן הבוץ העמוק שבו שקעה.

לא יכול להיות ספק שמקור ראשי להידרדרות של הציונות הדתית הוא משבר האימון. פירוש הדבר שכדי להחזיר את האימון — שבלעדיו אין מזור יש להחליף את אלה שגרמו לאובדן האימון. את הדבר הזה עלינו לשנן לעצמנו השכם והערב. אבדן האימון מצד הציבור פרץ בשתי מערכות הבחירות האחרונות בכנסת. מפלה כאלה עוד לא ראתה הציונות הדתית במשך 80 שנה.

מצביא שנחל מפלה מוחצת בשדה הקרב חייב ללכת, אם מגבב הוא רוצה לאפשר הבראת הצבא שעליו פיקד. כי רק בדרך זו ניתן לחדש את כוחם של הגדודים המובסים שבראשם עמד.

השירות הטוב ביותר שהעומדים היום בראש יכולים לעשות לתנועה הוא להכריז על הסתלקותם מן ההנהגה ולתת את ידם לכינון הנהגה חדשה. הדברים אמורים כלפי כולם. „בהתרבה", כלומר הישארותם מההנהגה, תהיה מפלתה הסופית של הציונות הדתית כתנועה וממילא בסופו של דבר גם מפלתם שלהם.

עלינו להודות שיש לנו כיום בעיה אמיתית והיא שלא נוכל לנקוב בשמם של האישים שיעמדו בראש אחרי הוועידה. אולם עלינו להבין כי גם זה תוצאה מן המצב שנוצר על־ידי ההנהגה היוצאת. כי כל עוד שאין סיכוי ברור שניתן להחליף את ההנהגה הנוכחית, אין פלא שלא יימצאו אנשים שירצו להיכנס מראש בריא לקרש הזה. אין אצלי ספק שברגע שיתברר שרוב צירי הוועידה מבינים את ההכרח לשינוי הנדרש ויתמכו בו נוכל לשכנע אנשים טובים ומסורים לקבל על עצמם את העול הכבד.

כי גם לזאת עלינו לדעת, אין אנו עומדים כיום בפני הצורך לבחור בחברי כנסת, למזלנו. וביחס לשר שיחליף את ד"ר בורג יש להשיג הסכמה כללית כי אישיות נייטראלית, זה לדעתי אפשרי.

בבחירות הקרובות יש לבחור רק באנשים המזדהים עם הגישה שפירטתי. עליהם להתלכד בוועידה למטרה זו, גם אם בנושאים אחרים יש ביניהם חילוקי דעות. קבלתם של שלושת העקרים דלעיל או אי קבלתם תקבע את גורל הוועידה ובכך גם את גורל הציונות הדתית.

יהי רצון שיהיו בנו אומץ הלב והכוח לעשות מה שנדרש מאתנו.

עלה נעלה / מאת לאה עדיני

ניתוח המצב בתנועה, התנהלות התהליכים לבחירות הפנימיות במפד"ל שיערכו בע"ה בקרוב והאווירה שנוצרה כתוצאה מכך מעוררים בי גם מחשבות נוגות לגבי הציפיות והתקוות.

כחברה ותיקה מאז הגעתי לכאן — סבבו שפעלתי במשך השנים להצלחת התנועה בבחירות כלליות בארץ והשתתפתי בכל הבחירות הפנימיות בתוכה. מעולם לא היה לי כל ספק שהצלחתה של התנועה בכל המישורים של פעילותה — היא צורך חיוני לא רק לטובת הציבור הדתי־לאומי, אלא ואולי בעיקר זה חשוב וחיוני לטובת החברה בכלל כתנועה שומרת על הגחלת של מורשת האבות. שרבים ושובים נכחה. ראיתי בגדולה, בפיתוחה ובדרך הגשמתה את הציונות הדתית ערובה לחידוש חיינו כעם בארצנו.

קרה מה שקרה ומסיבות שטרם נחקרו דיין, בחלקן גם אובייקטיביות, כוחה של המפד"ל ירד בבחירות האחרונות ולפני האחרונות, למרות שהיעדים שלה לא שינו והם אקטואליים היום כפי שהיו בימי הייסודה של התנועה והקמת המסגרת הארגונית של המחנה הציוני דתי בארץ ובעולם.

התנועה רשמה דפים מזהירים בדברי ימי תקופת התחיה והמאבקים שקדמו להקמת המדינה — ותנועה כזאת של ציבור חברים כזה שבתוכה — מהווים נכס למדינה ולעם בתפוצות. אמת, במצבה היום היא זקוקה לשיקום ולרענון. יש צורך להדק ע"י הכנסה כתנת חדשים נוספים לתוך המערכת.

במספר שנוצר לקראת הבחירות הצטרפו כ־40% חברים חדשים, ויודע על מספר לא מבוטל של חברים שלא הספיקו להתפקד. בבחירות שייערכו בע"ה בקרוב צופים לשינויים. מאליה צפה ועולה השאלה, האם הדעה שזמנם של הוותיקים עבר חלף — כסיסמה כובשת — ושתורם של ידידים במקומם הגיע — כאילו על כך מבוסס השיקום — האם זהו זהו?

האם נבדקה האפשרות, נוסחה השיטה וכלתה התקוה שאלה ואלה יעבדו ביחד מתוך הבנה ולליכוד הכוחות? ואם אין לוותיקים מה להעביר לצעירים פרס למסגרת הארגונית המהודרת שהוקמה, נבנתה וקויימה שנים רבות בכוחם של אותם הוותיקים תוך ויתורים על נוחות והנאות אישיות.

לדעתי, פחות מדי סופר על ויתורים במשך שנים קשות מול פיתויים ואפשרויות לחיים קלים יותר, על ויתורים על רווחה למשפחות שהיו תלויים אך ורק בהחלפת המסגרת? בזמנו קראו לזה „החלפת צבע הפנקס". האם לכל זה אין כל ערך?

הבחירות מתקיימות בעיתן והן מלוות תקוות וציפיות לשינויים לטובה. הן מלוות גם חששות רציניים.

התפילה חמה וכנה בלבי, שהחבר של היום כמו זה שבעבר יידע להבחין בין עיקר וטפל, ששיפוט נכון ושיקול דעת וטובת התנועה ינחו את המצביעים. אין לי ספק שזה אפשרי ותלוי רק בנו, בכולנו.

אני מאמינה שבע"ה נזכה לוועידה פורה ונכוון את התנועה לקראת הבאות, שבה כבוד החבר והערכת מסירות יש להם מקום. ומעל לכל אני מצפה לליכוד כל הכוחות שבתוכנו והפנייתם לשיקום של אמת לטובת היעדים שהם כל כך יקרים לכולנו. ואז „נעלה".

صورة عن الأصل

שיחה עם יו"ר ועדת הבחירות לוועידת התנועה הדתית לאומית

דריכות רבה לקראת הבחירות לוועידת התנועה שייערכו ביום ג'

מאת שאול שיף

ביום שלישי הבא, כ"ה באייר (3.6.86) יולכו נאמני התנועה הדתית לאומית בחמותיהם אל הקלפיות, לבחור את הציגים לוועידה ולמועצות סניפיה. המועמדים להיות צירים ותומכיהם, חדשים, וותיקים, מפעילים לקראת הבחירות מסע שידולים שדוגמתו אינו זכור. איש אינו מוכן להינבא ול„הסתכן" בחיזוי תוצאות הבחירות הללו. שכן, שיטת הבחירות המתמודדים החדשים, חלוקת האזורים, כל אלה „שיבשו" את המחשב של „מומחי הבחירות". מכאן גם הסיכוי הרב שהתנועה תזכה לעירוי דם חדש בכל הרמות, לקידום הרעיון הגדול של הציונות הדתית.

מאחורי מבצע זה עומד יו"ר ועדת המיפקד והבחירות של התנועה הדתית לאומית, עו"ד ישעיהו פריבס, שדוחה את השבחים הרבים על עבודתו ומייחסם לראשי התנועה הדתית לאומית, „שהעמידו לרשותו את כל הכלים כדי שהמיפקד וההבחירות יתנהלו באורח הדמוקרטי ביותר".

אחד מגדולי „הבוררים" סיפר פעם למקורביו את סוד הצלחתו וסימן נתן להם: „בורר" טוב כזה: או ששני הצדדים מקללים אותו או ששני הצדדים מברכים אותו. מן הבחינה הזו יו"ר ועדת הבחירות הוא מהמוצלחים שהיו אי פעם...

בשיחה עם מר פריבס אנו מסכמים את שלב ההכנה עד לבחירות עצמן.

130 אזורי בחירה ב־500 קלפיות

האם אפשר לקבל נתונים סופיים על מספר בעלי זכות בחירה, אזורי בחירה, מועמדים ומספר הצירים?

מספר בעלי זכות בחירה כ־158 אלף. אזורי בחירה כ־130. כ־500 קלפיות. מספר המועמדים לוועידה כ־2500 ולוועידות הסניפים כ־2700. מספר הצירים שיבחרו לוועידה — 1000.

ההוגשו ערעורים רבים?

נתקבלו ערעורים בכמות גדולה על אי־הכללת שמות בפנקס הבוחרים. היו מעט מאד ערעורים על הכללת שמות.

רווחו שמועות על מתים שנכללו ברשימת אחד הסניפים. ועל זיופים מסוג אחר. כלום עסקתם גם בערעורים שכאלה?

במסגרת הערעורים שהגיעו על הכללת שמות בפנקס הבוחרים, „שטיבל" אינו יודע, היו שני ערעורים על מספר טפסים שהוגשו ושאינם חתומים על־ידי המתפקד כביכול, מאחר שהלך לעולמו. חלק מהערעורים נתקבלו ורוב הערעורים נדחו. היו גם טענות על החתמת אנשים ממפלגות אחרות. השאלה היא שיפוטית ואין פוסקים במקרה שכזה על־פי צד אחד. לאחר שהוועדה בירורה על סמך הראיות שבידה, היא אישרה או דחתה את הערעור.

וכיצד נסתיימה התלונה שהגישה מסניף ירושלים ופורסמה ב„ידיעות אחרונות" על זיוף ההימות תמיכה במועמדים?

בזמן שהדבר התפרסם ב„ידיעות אחרונות", הערעורים האלה כבר לא היו קיימים. שכן, הם נדונו בערב שלפני הפרסום והתברר שלגבי הרוב המכריע של הערעורים לא היה אפילו יסוד. המערער בעצמו ביקש למחוק את רוב הערעורים. כל היתר פרט לחמישה נדחו על־ידנו בהנמקות מפורטות משלא מצאנו יסוד לערעור. החמישה שנותרו לדיון, נדחו יומיים אחרי כן.

מה על הצהרתו של הח"כ פרופ' שאקי בדבר 50 אלף שמות מזוייפים?

לפרופ' שאקי אין נתונים על זיופים בכלל והוא אמר זאת במפורש בראיון ל„גלי־צה"ל". הוא רק הוסיף שזו השערה שלו ואין לו בסיס עובדתי לכך. אין לי צל של ספק שהשמועה הזו שפורסמה בעתונות איננה נכונה.

ישעיהו פריבס
אחרי הצלחת המפקד להצלחת הבחירות

האם נקטתם כל האמצעים כדי להבטיח שלא יהיו זיופים בקלפי?

קודם כל קיבלנו החלטות עקרוניות שבאות להבטיח את הבחירה האישית וההופשית של הבוחר עצמו. אחת ההשובות שבהן, שאין פתקי הצבעה מאחורי הפרגוד. המצביע הבוחר מקבל רק מוועדת הקלפי את המעטפה ופתק ההצבעה. מובן שישנן הוראות ברורות בחוקה וגם בתדריך שהדפסנו, ויגיע לכל ועדת קלפי, עם נוהלים וכל הטפסים הדרושים לשימוש ולעבודת ועדות הקלפי נוסף על כל אלה, עשינו ככל האפשר שוועדות הקלפי יהיו מורכבות מנציגים של סקטורים שונים, שאינם עשויים מעור אחד. אני גם מאמין שהציבור שלנו ביסודו וברובו המכריע, הוא ציבור שישמור על הגינות הבחירות. בשום פנים אינני מוכן להוציא לעז על כלל ישראל בגלל חריגים בודדים שגם אליהם אנחנו מתייחסים במלוא הרצינות, ולהטיל דופי בטוהר הבחירות.

מה יהיה על החיילים שהתפקדו ונמצאים בשירות סדיר או מילואים?

פנינו לכל המפקדים גם בדרך העתונות שיאפשרו לחיילים להצביע, וכפי שנמסר לי קיבל שר הבטחון, יצחק רבין פנייה זאת באופן אישי ונתן לה את תמיכתו החיובית.

כיצד תפעלו למניעת התארגנות סיעתית מחודשת בוועידה, שתשיב לאל את כל מסקנות „ועדת יגר"?

צריך לזכור שהתארגנות בוועידה עצמה, אינה בסמכותה של ועדת הבחירות המרכזית. תפקידה של ועדת הבחירות לארגן את הבחירות ולאחריהן לפרסם את תוצאותיהן ולהשתדל שיהיה אחוז גבוה של מצביעים. שאלתך נוגעת רק בעקיפין לוועידה מיוחדת שנבחרה כדי לקבוע את שיטת הבחירות של מוסדות התנועה בוועידה. הוועידה הזאת מורכבת בחלקה מחברי „ועדת יגר" ובחלקה מחברי ועדת הבחירות. היא תתחיל בעבודתה המעשית־אינטנסיבית מיד אחרי הבחירות, כדי לגבש את עמדתה.

העמדתם לרשות המחנה הדתי־לאומי את הכלים הדמוקרטיים לבחור ולהיבחר. האם אינכם חרדים ממידת היענותו ומעורבותו ובמספרם של המועמדים החדשים?

לא אנחנו העמדנו לרשות התנועה, אלא התנועה העמידה לרשותנו את האמצעים הדרושים ושיתפה פעולה כדי לאפשר קיומן של הבחירות וניהולן התקין. אני חייב לציין בחיוב שאף־על־פי שהחלטות שונות של ועדת הבחירות, לא היו לטעמם של חלק זה או אחר מפעילי התנועה — גברה רוח האחדות והרצון לקיים את הבחירות.

אנחנו סבורים שהציבור התפקד במספר נכבד מאד, ורואים התעוררות גדולה של מועמדים חדשים בריכוזים רבים, דבר שמאשר את ציפיותנו ומעודד אותנו. כשאני מדבר על מועמדים חדשים אני חייב להדגיש שבשום פנים איננו רואים את המועמדים הוותיקים כנתונים לצומת החדשים, חלילה. אלה וגם אלה יבואו על הברכה, וזאת האינטגרציה הנכונה בין הוותיקים לחדשים, ואני מקווה שתבוא גם את ביטויה בוועידה.

הוועה"פ יקבע את מועד הוועידה

האם יש כבר מועד לוועידה?

מועד לוועידה לא נקבע על־ידנו אלא על־ידי „הוועד הפועל" ונשיאות „המרכז".

אתה מוכן להתנבא היום איזה „יצור" יוולד מהבחירות הללו?

אינני מוכן להתנבא. מהרגע הראשון לא הבטחתי דבר, לא לאחרים ולא לעצמי. מה שכן ראיתי ובעניין זה לא שיניתי את דעתי כהוא זה, שיש במהלך הבחירות סיכוי לאיחודה של התנועה הדתית לאומית ולשיקומה. הסיכוי הזה קיים היום יותר מאשר אי פעם, ואי"ה אם הבחירות יתקיימו במועדן ובצורה תקינה וברוח טובה, אני מקווה שנזכה לוועידה שתהיה ציון־דרך לתנועה גדולה, פלורליסטית וכוח פוליטי חזק.

האם בין המצטיידים אתה רואה גרעין פוטנציאלי להנהגה הבאה של המחנה הדתי־לאומי?

אני פחות מודאג מהשאלה מי תהיה ההנהגה החדשה. לא אלמן ישראל, ואני מאמין בתהליך של אבולוציה ולא במהפכות, ואין לי ספק שבין מאות המועמדים, הוותיקים והחדשים יש פוטנציאל מצויין של מנהיגות. הן בדרגים המקומיים והן בדרג הארצי, ושני הדרגים האלה חשובים מאד לדעתי.

האם הדחה פנייה להשתלב בהנהגה?

אני בכלל לא שוקל אפשרות כזו. אני רוצה להביא את ספינת הבחירות לחוף מבטחים ולוועדה שתהיה כפי שכולנו מצפים.

ההתעוררות שלאחר המפקד

מאת הרב מאיר פרידמן

רגע של התעוררות רוחנית ונפשית נפל בחלקי. אני רואה בהתפקדות של חברי התנועה, התחדשות האידיאל שלנו שהוליך אותנו עד עתה. נחלשנו רק בגלל המאבק האישי בין הסיעות. האחריות המוטלת על כל אחד מהציבור הדתי הוא להצהיר בהקהל על הנכונות להקדיש את כל הכוחות של כל יחיד ויחיד להרמת קרן התורה, קדושת העם וארצו.

אל נא לזלזל בחשיבות המיפקד ויישומו. הלכה למעשה. הציבור הדתי בכלל והנוער המשואר שלנו בפרט, בני תורה, אנשי אקדמיה דתיים, ובעלי בתים שומרי תורה ומצוות, מחכים לתוצאות הבחירות הפנימיות של התנועה כולה.

יש מי שקונה עולמו בשעה אחת. הנה קדוש על כל אחד מחברי התנועה שהתפקדו להיות מוכן בהנהגה חדשה של התנועה. הנה קדוש גם צריך להיות גם בבוא זמן הבחירות לכנסת, להצביע בעד המפלגה הדתית לאומית.

פרושי המפקד מכוחים לחזור אליה כי אין ספק שרק בלשון שהתורה משתמשת „ויחן שם ישראל נגד ההר" נצליח להגיע להישגים גבוהים בתהליך התפתחותו של העם הקדוש כולו. יש בכוחותינו לאמור את בני ישראל בארץ ומתוקנה לה לאחריות של „נעשה ונשמע".

הנביא ישעיהו אומר, „כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני נאום ה', כן יעמוד זרעכם ושמכם". בלשון הזוה כדבר כאן הפסוק, כי כל אחד מאיתנו יכול ליצור שמים חדשים וארץ חדשה.

נבוא כולנו יחד בלי פניות אישיות, לבנות מחדש את תנועת המזרחי והפועל המזרחי וכן יעמוד „זרעכם ושמכם".

מודרניות ומסורת

(סוף מעמוד 3)

מודעות המפרסמות תרצרת בקריאה להגשמת החלום האמריקני ספק אם הן מכוונות לטוב, לאידיאלי, למתוקן ולנאה שבחלום ההוא, אבל הן מערערות את החלום הציוני. הבעייה אינה הכרעה בין מודרניות לבין אנטי־מודרניות. ברור, שהמחשבה על עצירת התפתחות מדעית וטכנולוגית, של כלכלה רציונאלית או של דרכי ביטוי בענפי האמנות היא חסרות שחר. אמת שבכל אלה אשר מביאים אתם בעיות וקשיים, חששות ופחדים עשויים להתלוות לטובות הכרוכות בהשגים המדעיים והטכנולוגיים שקשה לחזות מראש את כל תוצאותיהם. אבל דברי קהלת „כי ברוב חכמה רב כעס ויוסיף דעת יוסיף מכאוב", כבר נתפרשו שרק בכוח רוב חכמה ניתן לתקן את רוב הכעס ואפילו אם זה מוסיף מכאוב חוובים לדעת. נחוצה רק עמידה על המשמר שלא יתלוו הן למודרניות, והן להתנגדות לה ביטויי אלימות וצורות אנטי־הומניות. מכאן משתמעת החשיבות בהדגשת חידוש ערך האחריות האישית, למרות הכוחות האנונימיים מכל הסוגים הפועלים למעטה ולצמצמה.

העיסוק במדע ובמחקר אין בו לכשעצמו כדי להגן על העוסקים בהם מפניהם. אבל מסלול הוא אחריות נוספת עליהם שאין פירושה כניסה לזירת הפעילות המדינית, שכן הנכנס לתוכה והוא חוקר ומלומד, נלכד ברשתי כלליות ואולציות. המדובר ביצירת מוקדי התעניינות ועשייה.

שמח אני לציין שעדים אנו להתחלות מסוג זה — שלא רק יבקרו אלא יאזנו את הנעשה במסגרת הממוסדות והתקשורתית, ישלימוה אבל לא ישלימו עם תופעותיה השליליות. בין אם המדובר בשכתוב של פרשיות היסטוריות כאשר פסוקי מקרא ומאמרי חז"ל מנותקים ממקום גידולם, ללא ראיית רקעם מובאים תוך זיוף וסילוף ובין אם המדובר בלהקת חורצי עט ולשון. יחד עם זאת חייבים להקפיד שמעשי הביקורת והתיקון יעשו מבלי לשקוע בתחושה של ליקוי מאורות. תחושה כזאת עשויה להוביל לניפוץ הגרעין הפנימי של חברתנו ולדעיכתו של החזון שהביאנו לכאן ואשר בלעדיו נפרע עם. עם כל מחוייבותם הראשונית והעיקרית של אנשי המדע והמחקר בישראל לשמירה על רמת המחקר ועל יעדיו אין הם רשאים לפטור עצמם מהחובה לתרום להחזרת האיזון לחברתנו בראש ובראשונה על ידי קיום הכלל של „נאה דורשים ונאה מקיימים".

(דברים לקבלת תואר ד"ר כבוד באוניברסיטת תל־אביב)

השימוש המתוחכם

(סוף מעמוד 3)

תכניות רכש מעיינות. הרכישות המסומנים באים בדרך כלל לצקוף את הנצורה המתצאת עצמה חסירותאים בפני התכנים וסישורים תמימים אשר בביכול אינם קשורים כלל לאקטואליה.

בלוני ניסוי כלכליים

בתחום הכלכלי השימוש במכשיר ההדלפה הוא כמעט יומיומי. גם כאן משמשים בתוסים גורמים שונים.

ישנן הדלפות של נתונים המכוונות לשרת מטרות מוגדרות. אם האוצר גורס שיש להפעיל אמצעים חריפים, אזי יראגו להזין את דעת הקהל בנתונים על התמרה ביתרות מטבע חוץ ועל הידרדרות בגרעון במאזן התשלומים. במקרים רבים עושים זאת פקידים כדי לשכנע את השר שלהם. או את הממשלה כי המצב חמור ויש לנקוט אמצעים.

לא אחת כדולפות תכניות למסור או גזירות אחרות. הדלפה מסוג זה באה לעתים להכשיל את התכנית. כאשר היא מתפרסמת בטרם עת, אזי הנוגעים בדבר יכולים להתגונן בפניה; או שהידיעה המוקדמת יכולה לגרום להתעשרות כספים. ע"י הפרסום ניתן להביא להורדת התכנית מהפרק. כשאפשרים גם ארגון דעת קהל נגדה, במקום שהתכנית תובא לממשלה ותאושר מידית. שר האוצר לשעבר יורם ארידור שיתף פעולה בפרסום מוקדם של „תכנית הדולריזציה" שלו. בפועל התוצאה הייתה התארגנות והתגבשות של עמדות ברורות נגדה.

הדלפת תכניות מיועדת לעתים לשמש בלון ניסוי. בדרך זו אפשר לשמוע תגובות של הציבור וניתן לעשות הערכה כיצד יתקבל המהלך אם יוחלט עליו. בעקבות התגובות אפשר לשנות, לשפר או להבדק במהלך שנקבע. בדרך זו נעשה שימוש בהדלפה כאמצעי עזר לקביעת מדיניות. הדלפה מבוקרת כזו היא ההגונה ביותר בכל המכלול הזה. אם הדבר נעשה בצורה מבוקרת ומונחה ע"י דרג מוסמך.

מסחר בהדלפה

סוג מכוער של הדלפה: מסירת ידיעה ע"י גורם אחד כדי להשיג את הרצון הטוב של הכתב למען האדרת שמו של האיש או העסק. במקרים אלה מדליף גורם אחד בידע על גורם אחר. לא אחת מדובר במסמך של הגורם האחר, תכנית או מהלך שלו. זאת כמובן מתוך לשלמן ובניגוד לרצונו של הגורם האחר. במקרים רבים המדליף איננו יודע להעריך כלל את התוצאות שיש להדלפה מבחינתו של הגורם הנוגע בדבר.

●

עצם השימוש במכשיר ההדלפה מקובל בישראל ובעולם, במשרדי חוץ ובמשרדי אוצר ובמוסדים אחרים. עשים בו שימוש לצרכי מגים ותרכי חוץ. לפרוטה הבעד, נעשה שימוש במכשיר זה בצורה...

שליחות

(סוף מעמוד 4)

אל יחד אתנו ללא־אפליה, ועליהם למלא חובתם כתושבים לארץ בה הם יושבים.

על היחסים בין שומרי ומקיימי מצוות לבין עוזבי עול, הקפנה והבינה שישנם בתוכנו לשראוים. הזוליים בהם כל נגע ופגע שנפגענו כהם, — בהתמצמות אחרת.

1) אין להבדיל בין שליח־יחיד לשליח ציבור, בין עובד אצל איש פרטי ובין עובד מדינה, עובד ציבור, שעליו למלא את אשר מטילים עליו שולחיו לעשות, והוא שליח.

2) תמה תקופת שליחותו, על השליח להחזיר את שליחותו לשולחיו. החזקת השליחות בניגוד לרצון שולחיו, אף היא למצוה הנחשב.

3) שפת אמת פרשת שלח (תרל"א ותרל"ה, ד"ה: במדרש וכו') : „...וכן בכל מצוות, אם האדם מבטל באמת כל רצונו, אף לא לזכות במדרגות, רק כדי לעשות רצון ד' בלבד — נקרא שנותן נפשו בשליחות, כי אם מצרף המצוה אינו שליח" ; — — — „ובאמת במצוה כזו שהאדם משיב טעם המצוות, קשה ביותר לקיים המצוות לשם שמים כראוי כמו חוקת, שאדם עושה לשם שמים בלבדי". ועיין נדרים (לז־ב) ד"ה: „ואמר רבי בראבא וכו' ובר"ן שם ד"ה: „שתי עינים וכו' ולבסוף כשיבהלו" וגו', וכן במדרש תנחומא תולדות (פרשה כ"ו) : „ובשעה שהוא זוכה, הקב"ה עושה אותן שבושותו שלא ברשותו" וגו'.

4) עיין תפארת ישראל למהר"ל פרק ד' עמודים כ"ד־כ"ט) : „...אף כי אנחנו לא נדע טעם הכברות, בכל מקום נדע בה שכל. במצוות לא תעשה הם יציאה מן יושר המציאות מה שהשכל מחייב — וכאשר רצה השי"ת לזכות את ישראל בכל מיני מצווה, לא תעשה ועשה — „שבמצוות לא תעשה על שישמור הסדר, שלא יהיה לאדם יציאה מן הסדר. — — — ונתן להם עוד רמ"ח מצוות עשה שהם מכין מעשה. שעל ידם קונה מעלה ושלימות. ובפרק ה' (עמ' יט) שם אומר המהר"ל: שגם אפילו היה יחיד גבוה לאדם הפרטי שלא יהיה לו הרבה מצוות, אבל לכלל ישראל רצה הקב"ה לזכות הרבה מצוות.

5) אחרים, הם עם־הארץ בה הם יושבים, אנחנו עם ישראל — עם אלוקי־אברהם הוא יושב את הארץ — לארץ־ישראל.

סיכומו של שבוע

היועץ המשפטי בעימות עם הממשלה

דברים שנשמעו אך השבוע לפני, השפיע השבוע ראש הממשלה שמעון פרס, באוזני הכנסת והציבור כנושא היועץ המשפטי וראש שירותי הבטחון. הוא הבהיר שהממשלה והיועץ פועלו במסגרת החוק.

החוק מחייב את היועץ „להתייעץ עם שר המשפטים, ולפעמים גם, עם הממשלה, בעניינים שיש להם משמעות בטחונית, מדינית או ציבורית". התייעצות כזו נערכה עם ראש הממשלה ועם הקאבינט הבטחוני. באותו חוק נאמר עוד : „היועץ המשפטי חייב לשקול המיד פן יהיה בפעילה של פתיחת התהליך הפלילי, או של הפסקתו, כדי להזיק יותר לאינטרסים של המדינה כאשר אילולא נעשתה אותה פעולה. בידו לעשות כן רק לאחר שיבקש אינפורמציה רבנה מאלה שעליהם מוטלת אחריות ראשונית לדאוג לכל יתפגעו האינטרסים של המדינה מבחינה בטחונית".

היועץ שמע מרה"מ פרסים על הנזק הבטחוני החמור, שיהיה בפתיחת חקירה נגד ראש השב"כ במקרה זה. היועץ שמע ודחה שיקולים אלה.

זאת ועוד : החוק קובע שאין ליועץ המשפטי למסור ולסטות מהצעת הממשלה, בעניין בעל ערך בטחוני, או מדיני או ציבורי. הוא יעשה כן רק אם ישתכנע כי שורת הצדק איננה משאירה בידיו בנסיבות המיוחדות של המקרה ברירה אחרת.

יותר מזה : החוק מסמיך את היועץ המשפטי שלא להפעיל סמכותו ולא לערוך על פתיחת חקירה, שרה"מ קבע כי במקרה הזה „יש שיקול בטחוני חריף כאשר הנוגע לחיים ובזכות של אנשים".

כאמור, היועץ המשפטי שמע ודחה זאת, גם כאשר ידע שחובת הסודיות והאיפול החמור, המוטלת על השב"כ, כדי שלא לגלות לאויב דרכי לחימתו במחבלים, כוונים מראש השב"כ הגנה עצמית נאותה.

החוק מסמיך את הממשלה, במקרה כזה, לפטר את היועץ המשפטי. הוחלט שלא לעשות כן. ידוע שבשלב מוקדם יותר הסתפק זמיר בהתפטרותו של ראש השב"כ, רק „בערוב יומו" בתפקידו תבע זמיר לפתוח בחקירה, ויהיה כה. משפטנים, ויועצים משפטיים בעבר, נשאלו לדעתם והשיבו שמן הנכון שהיועץ המשפטי עצמו יחוש את עזיבת התפקיד, וימה שעה אחת קודם.

הכרי"ם ערערו על האיזון שניתן עד כה ביועץ המשפטי הנוכחי, ועל מידת האובייקטיביות שבגישתו בנושא אכיפת החוק. הם ציינו שורה של מקרים בהם נמנע הפרקליט וזמיר מאכיפת החוק, כך הוא במאות מקרים שבתי משפט הוציאו צווי הריסה של מיבנים, שנבנו בניגוד לחוק בידי ערבים בגליל; כך הוא לגבי אלה שנפגשו עם רב המרצחים ואשפין; כך הוא לגבי מאות ערבים שהשתלטו שלא כחוק על אדמות מדינה וכך אוזלת ידו כלפי ערבים אש"פיסטים לעין כל בבזורה ירושלים, שהפכו מקום זה בסיס תיקשורת גלוי וביטוי תעמולה לאירגון המרצחים.

בכל אותם המקרים גילה פרופ' זמיר גמישות רבה ותבונה, תוך התעלמות מאוזני הצדק והחוק.

החלטת היועץ המשפטי לפתוח בחקירה נגד ראש שירותי הבטחון כבר גרמה למדינה נזק רב. העלול להוסיף להתגלגל ככדור שלג ולהזיק יותר, אם לא ישכילו לעצור את העניין בעוד מועד.

התחיב היחיד מהמצב השלילי שנוצר יכול להיות בכך שהממשלה תמצא דרך לבדוק מיסודן סמכויות היועץ המשפטי, ואולי הפרדה בין תפקיד זה לבין תפקיד ראש התביעה הכללית.

יונה כהן

ואמרתם כה לחי...

גם השנה באו רבבו"ת לפקוד את קברו של התנאי האלוקי במירון בל"ג בעומר ישיב חורה על עצמה ההופעה המביכה של נהירת „עמך" למרום הגליל העליון. ואם הנהגו הירוש לשהר הדויהי — בהיקלות המקרבות של המשטרה, שמנעה את פריצת כלי הרכב הפרטיים לעיר מירון, כי אם בהיותנא „הענק" שהוקם מסיהר לרך עין זיתים, שליד צפת וליד המושב שפר, במעלה הדרך למירון.

הסדר זה, פותרים הוגגי מירון, הכביד במקצת. הן אנשים באים לכקום על כסלסליהם, והצורך להחליף כלי רכב פרטיים באוטובוסים ציבוריים, על כל כה שמשמעת בכך, לרבות השלום, מכביד עליהם, משבש את סדרי הזמן, גורם לעיכובים, לתודים, לפקקי תנועה, אך המשטרה בשלה — אם רוצים להבטיח סדר חייבים למנוע את כניסת כלי הרכב.

ואמנם, הסדר השמר באתר הקדוש עצמו, לבד אולי כאותה אווירה של „שוק פתוח", שהיא בעלעצמה סכנונית. אך עם זאת ניגודת את האווירה שידענו פעם במקום זה.

כאן המקום לשבח את יוזמות משרד הדתות להמשיך ולשפר את האתר, בסלילת כביש חדש בעלה הדרך המובילה אל קברו של ר' יונתן בן עוזיאל, שתוגגי מירון מהמשים בו מסורת עתיקה יומין, בקיום „הילולא ותכאי למרגלות הציון. כן ראויים לציין על הגברת התאורה ויותר מכך על העבודות הגדולות שבוצעו להבטחת נקיון המקום, וצד הפעלת סחזות מוגברים של עובדי נקיון, המסלקים, כשנדותם „כונות של אשפה" בכל שעות ההילולה.

ואי אפשר שלא להזכיר פעלי של אגודת „הכנסת האורחים", בראשותו של ר' יוסף הגלילי שגם השנה הילקה לבאי מירון, כאות אלפי כוסות תה עם תקרובת וכן הציבה כעיכות קירור מיוחדות לשתיה קרה, בתור קה, חינם אין כסף.

אכן, מסורת העליה למירון גם שנה ועיבה — היחידים רבים בסדרי הפיקוח והארגון, שנועדו להיטיב עם התוגגים הרבים, שהד שירתם „ואמרתם כה לחי" — נקלט לבתיקים.

חיים פיקרש

מאזן הגירה שלילי — צורכים פחות דירות

בשנה האחרונה הסתכמה ההגירה במאזן שלילי: יותר יהודים מאשר עולים. למעשה, הגענו למספר העולים הנמוך ביותר מאז שנת 1953 — פחות מ־11 אלף. מספר העולים מרוב ארצות המוצא ירד ואילו העלייה מאתיופיה הופסקה ב־1985. באותו זמן הלה עלייה בירידה.

להתפתחות זו תוצאות שליליות בתחומים שונים. הדו"ח השנתי של בנק ישראל מוסיף עוד היבט: היקף העלייה משפיע על הביקוש לדיור ובדרך זו על היקף הפעילות בענף הבנייה. משום כך ברור כי הפעילות בענף הושפעה מצמצום העליה.

אומר בנק ישראל: משקל הענף צנח לכדי עשרה אחוזים בלבד מסך התוצר העסקי בהשוואה לכ־14 אחוז בתקופה שבין 1977 ל־1981 וקרוב ל־20 אחוז בשנות השבעים הראשונות. להתפתחויות אלה בענף הבנייה השלכות חמורות על תעשיית חומרי הבנייה וההובלה במשאיות.

קיים שילוב גורמים: מאזן ההגירה השלילי, האטה בקצב הגידול של אוכלוסיית גילאי 20 עד 30 והירידה בהכנסה הפנויה.

פועל יוצא מכל אלה: לא נראה שאנו עומדים בפני התפתחויות מהירות בענף הבנייה, זאת על צד ההמעטה.

י. ד.

„מלחמת הכוכבים" והמלחמה נגד היהודים

קצת מאוחר נזכרה מוסקווה למחות על הצטרפות ישראל להסכם „מלחמת הכוכבים" עם ארצות הברית. העניינים היו במוסקווה באפיזה, עד שמהלישים שם בדראנשי שליטי. אמנם מדינת ישראל אינה עומדת במוסקווה בעדיגים העליונים לשוזה מכתב בעמפת ראשונה, ומה בזה לעומת פנת מעין זו וכזכה מכל זאת להמעצמות הגדולות? אבל הצטרפה ישראל, בעוד בריטניה וגרמניה, שכבר הן הצטרפו להסכם זה, לא זכו לכבוד כזה ממוסקווה.

כאשר נהגם ההסכם עם ארה"ב על הצטרפותה של ישראל ל„מלחמת הכוכבים", היו כאלה שהזהירו כי מוסקווה תסתכל על כך בעין זועמת, וייתכן שייגרם בכך נזק ליציאת יהודים משם. המומחים העוסקים בנושא זה לא שיקלו זה על הסף. השיקולים של מוסקווה לגבי היתר ההגירה אין להם קשר ל„מלחמת כוכבים", אלא למלחמה נגד יהודים. התקופה של היתר יציאת יהודים מרוסיה באה לאחר הסכם ההפשרה בין ארה"ב לבין בריה"מ, ושכלל גם סעיף כזה. כאשר פג תוקפו של ההסכם, נחסמו שוב השערים, ורק אשנב קטן עוד נותר ליהודים לצאת דרכו.

הסכם להצטרפות ישראל ל„מלחמת הכוכבים" הוא הסכם טכני בכוחה, ולא בעל משמעות מדינית. ישראל חתמה על הסכמים קודמים להבנה אסטרטגית עם ארה"ב, שהיו בעלי משמעות מדינית גדולה יותר מאשר הסכם זה. ההסכם יתרום תקציבים לתעשיות עתידיות ידע ויצירה במקצת, את הכלכלה הכושלת שלנו. אין להניח שמוסקווה תחשוב שכא המעייקם כעבור ישראל לטכנולוגיה בת תכנית זו יסכנו את בטחונה. סיכנה זו אינה קיימת. לעומת זה, ברית המועצות מורימה לשכנתנו סוריה, נשק חדיש ומשוכלל, המהווה את הסכנה הגדולה ביותר המאיימת על מדינתנו. סוללות הטילים החדשים שסיפקה מוסקווה לסוריה יכולים לכסות את כל שטח המדינה, ויש בסיום לערער את שיגרת החיים במדינה. כך שאין לייחס חשיבות לכבתב מוסקווה מעבר לשגרה. מאידך גיסא, עצם היכצאותה של ישראל בחברה אחת עם מעצמות גדולות, שעוסקות בתכנית גרנדיוזית כזו, כי חייב את מוסקווה להתחשב בנו. מוסקווה מודדת השיבתן של מדינות קטנות לפי טולם הערכתן בעיני המעצמות הגדולות. אם מדינה מוגנת על ידי ארה"ב ויש לה הסכמים אסטרטגיים עמה, גדלה חשיבותה בעיני מוסקווה. ואין היא שוד בעיניה מדינת שוליים בלבד. משום כך סרחה מוסקווה להעביר לנו מחאה, בתוך כדי נוכח הנמצאת היום בעמדה אסטרטגית חשובה בזירה הבין־מעצמתית.

מכתב המחאה מעיד שמוסקווה חוששת שיש לישראל כה להציע לפרוייקט ב„מלחמת הכוכבים", הודות לידע הטכנולוגי המצוי בה. אחרת לא היתה שמה לב כלל להסכם הזה. היחסים בין ישראל לברית המועצות הם כה מרוחקים היום, שמחאה מעין זו אין בה שום נזק. להיפך, מוסקווה תבין כעתה שאין מקום לנהל מדיניות של זלזול כלפי ישראל.

י. א.

מתרחב הקרע ב„אגודת ישראל"

יו"ר הוועד העולמי של „אגודת ישראל", הח"כ לשעבר הרב יהודה מאיר אברמוביץ, פירסם השבוע בעתון „המודיע" הבהרה מדוע נפסקו „שיחות הפיוס" באגו"י בין סיעותיה השונות.

מדבריו עולה, כי „ועדת הפיוס" המורכבת כולה מתושבי חו"ל אינה נענית לפניותיו החוזרות ונשנות לבוא לאלתר לישראל ולקדם את „שיחות הפיוס" בעיקר בדרגים העליונים באגו"י. הודעתו של הרב אברמוביץ פורסמה למחרת עצרת התפילה שהתקיימה בבני ברק בחסות הפלג הליטאי, שבא למחות על הפגיעה בכבודו של ראש ישיבת פוניבז', הגראי"מ שך, שמכוניתו רוססה בכתובות פעליבות. מעשה זה, שבא ככל הנראה מידי קנאי באחת ה„חצרות", נעשה ללא צל של ספק שלא בידיעת סמכות רצינית כלשהי, ומכאן התמיהה מה ראו תלמידיו של הגאון שך להרים קול זעקה על מעשה בריונות של יחיד או זוג, שאינם שולטים ביצרם. כלום יעלה על הדעת לזמן כל שני לחמישי קהל רבבות כדי להתפלל ולמחות על גבולי פה כלפי אדמו"רים המשמשים מצד הולכי רכיל וכו' בפלג הליטאי חוזהו אלא שבורר, כי מעשה נפשע זה נגד הגראי"מ שך, מבטא את המתיחות בין הפלגים ב„אגודה", בחינת „מה שאצל השיכור על הלשון...".

הרב אברמוביץ מבקש לאחות את הקרעים כל עוד הדבר ניתן, אם כי קשה להאמין שבעתיד הקרוב ניתן יהיה להגיע לנוסחה שתתקבל על דעת כל המנהיגות הרוחנית של ה„אגודה". התנאי העיקרי של הפלג החסידי הוא שכל הצדדים יאמצו את החלטות מועצת גדולי התורה בעבר וכמובן בעתיד. אחת מהחלטות אלו מדברות על הנהגת הרוטציה. וקשה להאמין כי הפלג הליטאי יסכים להחלטה זו. הבעייה העיקרית של כל ועדת פיוס תהיה כיצד להרחיק את „המכבסים המוציאים" מבחירתם של גדולי ישראל, אותם הולכי רכיל ומספרי לשון הרע ושקרים, והכל כביכול בשם תורה ישראל, ובביעת חילול השם. מי שידע כיצד עושים זאת, יזכה להביא לשלום בית, וכותב שורות אלו יודע ממקור ראשון על סיפורי בדים שמוציאי דיבה חסרי אחריות סיפרו להגה"מ שך, כדי שיוכלו להמשיך ולדושש במימדנה כמם מקור היותם.

ש. שיף

השבוע בקו מעט יקר

עט לשחוק

בקרוב תוקם ועדת חקירה שמטרתה לברר מי גרם לכך שהמחבלים שב"כו חיים.

☆

השב"כ נמצא במרכזו של פולמוס ציבורי. יש הרוצים בראשו ויש הרוצים את ראשו.

☆

למרגרט תאצ'ר יש אולי בעיות בארצה הקשורות בפחם, אך ביקורה בארץ הפך להצלחה דווקא הודות לשימושה בפה חם...

☆

להקת הבלט המלכותית מבריטניה ביטלה את הופעותיה בפסטיבל ישראל „בשל המצב הביטחוני"...

תברי להקת המחול מזובשה מפולין, לעומת זאת, הגיעו בהרכב מלא. כשהגיעו ארצה הסבירו: אנחנו פה לנים...

אילן בומבך

עיטורי סופרים וספרים

בעל „חסד לאברהם" ופירושו למשנה

מאת א. אביגד

אהבה בתענוגים, פירוש על המשנה — סדר [illegible], מאת רבינו אברהם אזולאי זצללה"ה מ־חי"ס „חסד לאברהם". יצא לאור לראשונה מ־כת"י עם ציונים ומראי מקומות הערות ומבוא על־ידי חברי „מכון ירושלים" — שלוחות רמת־גן, מכון אור המזרח, מכון ירושלים, תשמ"ו, ב־עריכת הרב מסעוד בן שמעון, הרב אברהם יוסף חבצלת, הרב יעקב ששון.

מחבר הספר — רבנו אברהם אזולאי, מגורי האר"י הקדוש בצפת, מתואר בפי אנשי דורו „הגאון הקדוש המקובל האלקי החכם השלם ר' אברהם אזולאי בעל חסד לאברהם".

משפחת אזולאי

משפחה אזולאי נודעת בגדולי עולם שיצאו מבניה, [illegible]

אהבה בתענוגים

[illegible]

פירושו על מסכת אבות

[illegible]

הורו בית דין

[illegible]

אדם וכיבוש

מאת אברהם בלאט

אחד הרומניסטים המבריקים והשנו־נים אשר יושב דרך קבע בפאריס, על תקן של סופר גולה, הוא מילן קונדרה הצ'כי, שזכה ל„פרס ירושלים" בשנת 1985. קוסמופוליט זה, אשר אירופה אי־נה מהווה בלפיו טריטוריה כי אם תר־בות, מסביר, שהרומאנים הגדולים חכ־מים תמיד יותר מן האנשים שכתבו או־תם.

[illegible]

משחק עם הנפש הפנימית

[illegible]

חשיפה של גוף ונפש

[illegible]

כלים שאולים

[illegible]

חיים חמיאל / ימים תועים

[א]

יָמִים תּוֹעִים,
בְּתֹלוּ עָלָה,
לְהוֹבִילָם.

אֵיךְ אֶת מַשְׂאָם אֶשָּׂא,
לְאָן זֶה אֲבִיאֵם?

הַמְּקוֹר חָבוּי
אֲפָקִים מְתוּחִים,
וְרָאשֵׁי הָרִים נוֹטְפִים,
עַד לִשְׁחָקִים,
בִּשְׁחוֹר.

[ב]

הַיָּמִים —
חֲלוֹמוֹת, חֲלוֹמִים;
נָפְלוּ עֵינַי,
כְּתֵפַי,
יָדַי,
שָׁפְלוּ בִּרְכַּי,
אֶצְבְּעוֹת רַגְלַי,
נוֹשְׁמוֹת עֲגוּמוֹת.

בְּצֵלִי,
שִׁירָתְךָ בְּפִי;
הוֹד עוֹלָם נִרְאָה,
חֲבוּק בְּרוֹאוֹתַי;
צְלִיִּים מְפֻזָּרִים,
לְמַנְגִּינוֹת הָאוֹר בַּיּוֹם,
עַל תּוֹף חֲלוֹמוֹתַי.

עם אילנות

עִם אִילָנוֹת הָלַכְתִּי
בִּשְׂדֵרַת הַגַּן;
עָלוֹת עֵצִים רְקָמָה
מַרְבָד סַסְגּוֹן
עַד לְמִדְשָׁא,
עֲנָפִים,
כַּנְפֵי חֲפַת הַגַּן
עַל יוֹם
חֲבוּק בִּשְׁעָשׁוּעַ,
כִּתְרַפֵּק,
נִפְרָד,
חוֹמֵק
וָנָד.

כנפי הקול

כַּנְפֵי הַקּוֹל פְּרוּשׂ

אנטישמיות בהונגריה

מאת ד"ר יקותיאל צבי זהבי

ספרו של נתנאל קצבורג „אנטישמיות בהונגריה", שיצא בהוצאת „דביר" במס־גרת סדרת מחקרים ע"ש מייסד אוניבר־סיטת בר־אילן ונשיאה הראשון, פרופ' פנחס חורגין ז"ל, הוא ספר יסודי וממצה על תהליך התפתחות התנועה האנטיש־מית בהונגריה, שנקודות השיא שלה בעלי־לת הדם בטיסה־אסלאר ברבע האחרון של המאה הי"ט ובהשמדת שש־מאות אלף יהודים במאה העשרים. פרופ' נתנאל קצבורג לא חסך מעצמו עמל וטרחה ובדק את כל פרטי התהליך בארכיון הממלכתי בבודאפשט, בארכיון הממלכתי בלונדון, בספריה הלאומית ע"ש סאצ'ני בבודא־פשט ובספריות המוזיאון הבריטי בלונדון, „יד ושם" בירושלים ובית הספרים הל־אומי בירושלים.

[illegible]

עלילת הדם בטיסה־אסלאר

[illegible]

המבנה הכלכלי של היהודים

[illegible]

הדיון הציבורי על היהודים בשנים 1840 — 1885

[illegible]

(סוף בעמוד 8)

באור הראי"ה

באורו, קובץ עשיר בכמותו ובאיכותו ובו עיונים במשנתו של הראי"ה קוק ז"ל, יצא לאור על־ידי המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה, בהסתדרות הצ־יונית העולמית.

בספר המחזיק 635 עמודים בעריכתו של ד"ר חיים חמיאל, מתפרסמים מאמרים, ומחקרים, פרי עטם של הוגי דעות, סופרים, רבנים ומחנכים ה־מאירים באור חדש את משנתו רבת־האנפין של הרב קוק ז"ל.

[illegible]

יהודה אופן — חזרה בתשובה אל דמות האב

מאת נעמי גוטקינד

„מקובל עלי — אבי נולד בצפת"

✱

„שם השביעני שבע / להיוולד בצפת /...
ולא נשבעתי לו / שמא אשבע לשווא"

✱

„אבי לא עלה לכנען /
הוא ירד לצפת" („מסכת אבי")

כשהיה בן שש־עשרה או שבע־עשרה — נפרד יהודה אופן מאביו. האב נשאר בגרמניה — אופן עלה לארץ ישראל. [illegible]

סמל האב הרוחני

[illegible]

ר' יהודה בן נפתלי

[illegible]

קרבן מלחמות היהודים

[illegible]

בין הדף והמדף

יהדות — באורח מדע

באורח מדע, מחקרים בתרבות ישראל, מוגשים לאהרן מירסקי במלאות לו שבעים שנה. התקין וערך צבי מלאכי, אוניברסיטת תל־אביב. הביאה לדפוס ד"ר חל לורנר. מכון הברמן לחקרי־ספרות לוד. 619 עמ'.

ספר רב כמות ואיכות זה מכיל שלושים וארבעה מחקרים ביהדות, בספרות עברית בספרד ובצפון אפריקה, בשירה ובפיוט ובתרבות, תחומים שבהם סלולה דרכו של פרופ' אהרן מירסקי „באורח מדע". בשנת תשמ"ו, כשמלאו לפרופ' מירסקי שבעים שנה, החליטו ידידיו, תלמידיו ומוקיריו על הוצאת ספר יובל זה, שהמחקרים הכלולים בו מקיפים נושאים שונים ותקופות שונות בתרבות ישראל. העורך ד"ר צבי מלאכי, מציין בדברי הפתיחה כי שני נתיבים מקבילים „באורח מדע" של בעל היובל: הנתיב האחד הולך באורחות מלכו של עולם ומדע אמונתו, וגילויו האישי והיהודי — ביצירתו השירית של פרופ' מירסקי, שכולה שירת אמונה ודיעת ה', והנתיב השני סלול בעולם המחקר המדעי — חקר הספרות והלשון — וההוראה האקדמית באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת בר אילן. בחקר השירה התמקד פרופ' מירסקי בעיקר בפיוט הארצישראלי הקדום, השירה הארצישראלית במאה הט"ו ושירת ישראל בספרד. הביבליוגרפיה הנבחרת של ספריו, מחקריו ומאמריו של בעל היובל (מהם גם שנתפרסמו ב„הצופה") מעידה על היקפה וחשיבותה של עבודתו המדעית. במסגרת זאת לא נוכל להזכיר את 34 המחקרים שבספר זה, ונציין שלושה מאמרים, בשלוש החטיבות העיקריות שבקובץ.

פרופ' אפרים אלימלך אורבך, במאמרו „על תודעת ההמשך והשינוי בספרותנו המסורתית", מתייחס לתיזה שפיתח פרופ' ברוך קורצווייל, לפיה הספרות העברית החדשה אינה רק מבחינה כרונולוגית ואף לא בבחינת נושאיה וצורותיה, אלא סימנה המובהק הוא חילוניותה שנבעה מעולם רוחני שניתק את עצמו מאותה „אחדות של התרבות היהודית" שנתקיימה עד סוף המאה הי"ח. פרופ' אורבך נשא בגבול שתחם אותו פרופ' קורצווייל — „מתקופת המשנה ועד המאה הי"ח" — והוא סבור כי ראיית כל מה שקדם לספרותנו החדשה כ„אחדות התרבות היהודית" הנה ראייה מרחוק ולא כלפנים. הוא מצביע על תסיסה מחשבתית, על מפגשים והתמודדויות עם תרבויות זרות ומראה כי לא תמיד נתקיימה אותה „אחדות תרבותית".

פרופ' שמואל ורסס כותב על „יהודה הלוי באספקלריה של המאה התשע־עשרה". הוא מציין, כי בעיקר במאה הי"ט התחיל מעשה החישוף מחדש של דמותו של ריה"ל ומורשתו הפיוטית וההגותית, דרך התקבלותו של ריה"ל ויצירתו הפיוטית בתקופות ההשכלה וחיבת ציון מוטבע בה החותם הרעיוני והמושגי. מסתמנים בה שני מסלולים מקבילים: מצד היחס הרגשי של רחשי לב והערצה, מתוך הרהורי לב אקטואליסטיים של הזהר, תוך מתן כבוד ויקר למשורר ולהוגה — ומזה מהלכים מאמצים ונסיונות להשוף ברבים את יצירתו הפיוטית הנגוהה, לפרשה ולאהבה כהלכה, מתוך נקודת־תצפית של קירבה וריחוק כאחד. לכך מתווסף השביל המיוחד, זה של הגורם הבדיוני של השירה והסיפור. ובו נסיונות לעצב ולהעלות את דמות המשורר וסביבתו לפי אמות המידה היהודיות של הספרות היפה.

„זיווג צורות — פעולתו של ההיקש בחידוש לשון הפיוט" — זהו נושא מאמרו של פרופ' יוסף יהלום. המציין שכוחה של האנאלוגיה־ההיקש פעיל ביותר בשירה, במקום שצלילים דומים אמורים לסמן עניינים המקיימים ביניהם קשרים. בשפע של הדוגמאות הוא מצביע על כך שדרך ארוכה עשה זיווג הצורות מן המקרא דרך המדרש עד שקבע לו מקום בפיוט והיה שם לכות מצבה. כוח ההשוואה פועל בפיוט הרבה גם מחוץ לחריזה. אמנם נכון שמקומן של תיבות בטורי שיר סמוכים קובע במידה רבה את היחסים ביניהן, התחימה הטורים מהווה נקודת זימון חשובה, אבל קיימות גם נקודות זימון נוספות, כמו מקום מקביל בתוך טורים, ובמיוחד בראשם. גם לרצף יש תפקיד בעניין זה, ומלים הבאות בזו אחר זו בהקשר שירי משפיעות האחת על רעותה מצד התצורה. חשיבות גדולה יש גם לקשרי משמע.

מגדים חדשים וישנים

מגדים, גליון מס' 1, חנוכה: אברהם שמאע. המערכת: הרב יואל בן־נון, הרב יהודה שביב, מרדכי שבתו, יוסף עופר, עזרא קהלני. הוצאת מכון יעקב הרצוג להכשרת מורים ליד ישיבת הר עציון, אלון שבות. 89 עמ'.

„מגדים", הביטאון החדש העוסק בעיוני מקרא, יהדות, בין היתר מצד האכסניה שמטעמה הוא מופיע: המכון להכשרת מורים ליד ישיבת ההסדר „הר עציון". הוא חלק מהתפנית שחלה בדורנו בתחום לימוד התנ"ך, כפי שנאמר במבוא לחוברת: „אנו עדים לתופעה מתחדשת, שעיסוק יתר במקרא קונה לו שביתה באוהלה של תורה. עיסוק יוצר זה משתקף ומוצא את ביטויו בדברים שבעל־פה ואף בדברים שבכתב". המאמרים שבחוברת הראשונה כתובים בלשון מודרנית, מתוך גישה מחקרית, וכל זאת כמובן ללא סטייה מהאמונה הצרופה בתורה משמים. שמו של הבטאון שאוב מהפסוק בשיר השירים ז' י"ד „הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך", ואכן המאמרים בחוברת הם פירות מגדים המשלבים חדש וישן.

הרב יהודה שביב, במאמרו „העקידה — מצווה לציפה פוטר", עוסק בעיקר בבירור שאלה אחת השקפת בחיזיון העקידה — ציפות שבין צו אלוקים לקול המצפון האנושי. הרב יואל בן־נון כותב על „הפילוג והאחדות. כפל הפסקה החלום ויגילוי" הדן בשאלה הדרמה במרים, מפני מה לא שלח יוסף, לאחר עליה לגדולה במצרים, שליח אל אביו להודיעו ולנחמו, ובין היתר הוא מנתח את חלומותיו של יוסף מול חלומות האבות. הרב יעקב מדן עומד במאמר על יחודו ומגמתו של ספר שמואל כחטיבה עצמאית במסגרת ספרי הנביאים הראשונים, שמוקדם כיחידה אחת, לתת לנו את קורות השכינה ועם ישראל מתקופת כיבוש הארץ והתנחלויות עם ישראל בה, עד יום גלותם ממנה לאחר חורבן הבית. יוסף עופר, במאמרו „משרש נחש יצא צפע", מנתח את הנבואה הקצרה של הנביא ישעיהו על פלשתים המופיעה בין משאות הגויים (י"ד, כח־לב), ומראה כי משמעותה האמיתית היא הכאת פלישתים כביסוי לתחילתו של תהליך היכול להביא לתיקון עולם במלכות שדי. הרב יובל שרלו דן בסמכות השיפוט של המלך ביהדות, ועוסק בנושאים, כמו קיומה של מערכת שיפוט, חקיקה והניגה, מקור סמכות המלך לשפוט, הפרדת רשויות המשפט מערכות משפט מקבילות והגבלת סמכויות השיפוט.

ערבסקות בלשון ובעלילה

ערבסקות מאת אנטון שמאס. ספריה לעם. הוצאת עם עובד, תל־אביב, 238 עמ'.

בראש הפרקים השונים בספר באות ציטאטות מתרגמים ושירים ערביים, מדברי יוצרים זרים וישראליים (יש אפילו מובאה מרבי נחמן מברסלב...). אך הכוסו לספר כולו הוא דבריו של קלייב ג'ונס ב„זכרונות לא מהימנים" שלו: „רומן ראשון הוא בדרך כלל אוטוביוגרפיה מוסווית. אוטוביוגרפיה זו היא רומן מסווה". „ערבסקות" הוא רומן הביכורים של אנטון שמאס וניכרים בו הרבה קווים אוטוביוגרפיים. עד כה ניכר היה רישומו בקריית ספר בישראל כמשורר בערבית (פרסם שלושה קובצי שירה), כמתרגם מעברית לערבית ולהיפך, כעורך ירחון ספרותי ערבי וככותב בעיתונים. שחלק ממאמריו עוררו סערה בשל הגישה הלאומנית החריפה שבהם. „ערבסקות" זכה לפרסום רב עוד לפני צאתו לאור, הקריאה בו מעוררת תחושה של בשלות ספרותית, למרות שמדובר ברומן ביכורים. אי אפשר שלא להתפעל מהעברית היפה והצחה שהמחבר ממזג בה רבדים שונים — לשון מקרא ולשון חז"ל, לשון עתונאית ודימויים ערביים, כשהוא מעצב צורות לשון יהודיות לצרכים מצועצעים.

ערבסקות באמנות ובמוסיקה מאופיינות בעיטורים, בקישוטים ובסלסולים. לשונו של ספר זה היא לא פעם „ערבסקית". אך שמו משקף בעיקר את דרך סיפור העלילה. אין כאן עלילה רצופה, אלא מין מסע מתפתל היסטורי, קורותיה של משפחה מהכפר חיבב שבדרום סוריה בשנות ה־30 של המאה שעברה, דרך הכפר פסוטה בגליל המערבי, חיפה, ירושלים ועד איווה סיטי, עיירה קטנה במערב התיכון של ארה"ב. המסע עובר מתקופה לתקופה וממקום למקום ויש כאן, כאמור, קווים אוטוביוגרפיים של צעיר ערבי משכיל, שאינו מסתיר בספר את השקפותיו הלאומיות.

שבע שנים בחיי טבנקין הצעיר

חבר וידיד, יצחק טבנקין במפלגת פועלי־ציון 1905—1912, מאת מתתיהו מינץ. יד טבנקין, מכון טבנקין לחקר ולימוד הקיבוץ, הוצאת הקיבוץ המאוחד. 221 עמ'.

„זוכר אני איך רצנו אחרי התלמידים, שהלכו בסך, כשבראשם אחד המורים, ושרו שירי־לכת בעברית, דבר שהיה נדיר בימים ההם. המורה היה איש צעיר, לבוש חולצה לבנה ועניבה יפה, מגבעת לראשו ו„פלרינה" לכתפיו. הוא הלך בראש, בצעדים מדודים וכולו זוהר. בבגר התבררו שמתי מאד כן המורה הצעיר". שורות אלה הן מזכרונותיו של דוד צירקין שגר בראשית המאה בוואסקה הסמוכה להוכל שבפולין, שם שימש יצחק טבנקין כמורה ב„חדר מתוקן", והן מתארות את המסע שערך עם תלמידיו ליער בל"ג בעומר. כבר אז היה טבנקין בעל אישיות כריזמאטית והשפיע על הסובבים אותו.

הספר שלפנינו מגולל פרק אחד מקורות חייו של יצחק טבנקין, שבמשך עשרות שנים היה מראשי תנועת העבודה בארץ: השנים 1905—1912, עד לעלייתו ארצה בהיותו בן 25. מתתיהו מינץ משחזר את תולדותיו של טבנקין הצעיר מאז הולדתו ב־1887 בבוברויסק, דרך ילדותו ונעוריו בוורשה, נדודיו בכרכי אירופה עד עלייתו לארץ. השחזור מבוסס על מסמכים, תעודות, מכתבים וזכרונות, ולמרות שטבנקין עצמו לא הותיר הרבה חומר שבכתובים על אותה תקופה, מקבלים תמונה מקיפה למדי על פעילותו בשנים אלה. גם אם אישיותו של טבנקין ותורתו נתגבשו בארץ, הרי אין להתעלם מהשפעת הפרק הוורשאי שבחייו. בספר נדונים בהרחבה העימות הרעיוני בין טבנקין ובין בורוכוב על דרכה של מפלגה, ציונית־סוציאליסטית והמחלוקת על מהותו של „הפלשתיניזם" בתנועה הציונית הרוסית.

ש. יהושע

סניגורה של יהדות מזרח אירופה

מאת פרופ' אפרים שמואלי

בדורנו קם סניגור נלהב לתרבות הרבנית, על שלושת עמודיה: תלמוד תורה, העבודה — זו תפילה, וגמילות חסדים, שעליהם דיבר בעל „יון מצולה", וליהדות מזרח אירופה כולה, שבה התגבשה וגדלה תרבות זו.

ספרו של אברהם יהושע השל: „שמים על הארץ: על החיים הפנימיים של היהודי במזרח אירופה", נדפס קודם ביידיש בניו יורק, בשנת 1944, כלומר — בימי השואה, ואחר כך ב„לוח הארץ" תש"ה, בתרגומו של יהודה יערי. הספר הופיע בכמה מהדורות באנגלית בשם: The Earth is The Lord's כלומר — לה' הארץ. ובכמה תוספות, ולבסוף תורגם ונערך בידי פנחס פלאי כספר לעצמו בהוצאת מוסד א. י. השל, ירושלים.

עיקר דבריו של השל הם שבחי התרבות היהודית במזרח אירופה, ברוח כי שתורת החסידות היא נר לרגליו, ובהיפוך גמור מן ההערכות המקובלות על רבים מבני דורותינו, החל מתקופת ההשכלה ואילך. והרי כאן כמה מסלים לדעותיו־אמונותיו של השל. העשויות בסתירה לדעות היסטוריונים וחוקרי הספרות הרבנית מקודמי מבני דור. על הופעתו החיצונית של יהודי מזרח אירופה, על יחסו ללבוש, להתנהגות ולגינונים מלמד השל זכות זו: „היהודי המזרח אירופאי טיפוס מיוחד במינו היה. הליכותיו וטוב טעמו לא עלו בקנה אחד עם כללי היופי הקלאסי. אך למרות זאת היה מתוכן בחן מלא כיסופים... החן בקע מתוך העושר הפנימי של החיים. מתוך קתרזיות של שכל ורגש של שמחה וצער, מתוך הכוונה של אינטלקטואליזם ומסתורין, המפליאה לעתים את המשקיף האנאליטי" (עמ' 17).

על טענת מגדלי, למשל, שלא היה לילד היהודי זמן לשמוח, לשחק ולהיות ילד וכו', משיב השל, כי התרבות הרבנית השרתה כובד ראש: לילד שינגו, כי החיים הם רציניים מדי משהיו נתונים למבוכו במשחק בעלמא. „כשראה הילד שמחה לא היתה זו אלא שמחה של כובד ראש. מעולם לא באה זו לעולם אלא כבת לוויה, לאירוע שיש עמו שמחה" (שם).

שיר השירים של ההיסטוריה היהודית

בני תרבות זו בזו לגס ולמגושם והשתדלו להאציל הוד שבתפארת על כל מעשיהם (עמ' 19). הערכתו של השל ליהודי מזרח אירופה, בני התרבות הרבנית, מגיעה לשיאה במשפטים אלה: „יום יבוא ותגלה האור הגנוז של התקופה הכוזר־אירופית. אותה תקופה היתה בחינת שיר השירים של ההיסטוריה היהודית במשך אלפיים השנים האחרונות. אם תקופות אחרות קודש היו, הרי שאותה תקופה היתה קודש קדשים" (עמ' 81). עד היכן התפעלותו של חסיד, בן בניהם של צדיקים (מבית אפטא) מגיעה; ואמנם הראיות, שהשל מביא להנחה נועזת זו, לקוחות ממעשי צדיקים וחסידים, כבני העלייה שבדורות ההם, שהדליקו לפידי אור במחשכי גלות מזרח אירופה על ידי חייהם ותורותיהם. אבל גם את העם הפשוט ואת הליכותיו יום יום מדמה המחבר לבאורות האלה, ואין לגבי הבדל ביניהם, מבחינת סיבה של התרבות הרבנית־החסידית. כולם אמרו „שמע ישראל": „הפגב האינטלקטואלי של 'שמע ישראל', בתרגום ללשון הלב שלהם, משמעותו היתה: אשרי שאני יהודי" (עמ' 22). אמנם היסטוריונים של התרבות מתלבטים בבעיה התמוהה כיצד תפסו יהודים את הפסוק „שמע ישראל", שהיה בלא ספק עמוס משמעים וכבד פליאה והתרוממות הרוח. ובאמת נראה לי, שחקירה מדויקת במשמעות הקריאה „שמע ישראל" במשך הדורות, בקרב היחידים והציבורים השונים זה מזה, בוודאי העלה, כי הפירושים לפסוק ולכוונתו בתפילה ובהכרזה מרובים ושונים היו זה מזה, הכל לפי תפיסת אבות־המושגים של התרבות.

יעוד הודה השל: למרות ריבוי הפנים של הציבור היהודי במזרח אירופה ושפע הצורות והגוונים והכיוונים שבתוכו, שלטה בו אחדות של תרבות, שבה בטלו כל הניגודים: „הקיום הסוציאלי מסובך היה, ולעתים שלטו בו כוחות צנטרופוגאליים. אולם המרכז משותף היה, ועל פי רוב גם הפריפריה" (עמ' 22), הכל בזכות לימוד התורה, שהיה נפוץ ומכובד ביותר בכל שכבותיו של ציבור זה.

דבר אחר: בעוד שהיצירות של תרבות יהודי ספרד — כלומר, של התרבות הפיוטית־הפילוסופית — נועדו ליחידי סגולה, והספרים היו יקרי מציאות, ורק קהילות מעטות זכו שיהא בידן ש"ס שלם, נדפסו בקהילות אשכנז הרבה ספרים, וכל הנצרך ליהודי היה מצוי בביתו או בבית המדרש. בכל קהילה היו ש"ס וספרי ה„טורים" ו„השולחן ערוך".

על פי השל אין שחר לגינויים, שגינו המשכילים (כגון ריבל) את הרבנים על השימוש הפרוע שלהם בלשון העברית, בלי דעת הדקדוק והתחביר, ובסגנון מליצי של גיבוב פסוקים; נהפוך הוא: „הם גאלו את הלשון העברית מכבלי הזהב של המליצה המסורבלת עד שחזרה להיות פשוטה וטבעית, כלשונם של חכמי המדרש במאות הראשונות לספירה. העברית שלהם שוב אינה בחינת מרבד מזרחי של יום טוב שפורסים עליו פסיפס קטנה אלא בחינת טלית רבה, לקודש ולחול כאחד, ויכול אדם להתעטף בה ולהתייחד עם קונו" (עמ' 26). דברים פיוטיים יפים בלא ספק לעצמם. אבל הצצה קלה בדברי הביקורת של רבנים, בני הדורות ההם, כגון ר' שלמה אפרים מלונטשיץ, ולאחר כמה דורות — בקטרוגו של בעל „הנודע ביהודה", מספיקים על פני לימוד זכות זה. רבנים אלה התאוננו מאד על דרך השימוש הגס והמטופש, שעשו חבריהם בלשון הקודש והטיפו לקפידה, לדיוק, לשינוי גמור של יחס התרבות הרבנית ללשון העברית.

דומה לכך היא הסניגוריה של השל על חוסר השיטתיות של יוצרי התרבות הזאת בדיוניה ובצריכת דבריהם, לעומת חכמי התרבות הפיוטית הפילוסופית; „היהודי האשכנזי נשאר בהתנגדותו לכפות על המחשבה מסגרות מוצקות, הוא שמר על חיוני הרוחניות על ידי תחושת העוצמה שבה, יותר מאשר על ידי תחושת האיזון; הוא מיאן לשמוע, לקבלת תוכחותם של אותו מיעוט מבין החכמים שבקרבו. שהיו אמונים על שיטתיות תפיסתם את היהדות. השל אינו נרתע מליתן לסידרגיות ולערבוב הסדרים בדפים רבים שבמשא ומתן הרבני הסבר אקסיסטנציאליסטי כדורני: „התשוקה לבלתי מוגבל אינה עשויה להיות מותנית בהתיישבות בשיעורים ובמידות" (עמ' 32).

אף עניני הציבור בקרב בני הדורות ההם נראו להשל אידיליים למדי, שלא כדעת ההיסטוריונים: מכיוון שהאידיאלים של יהודי מזרח אירופה היו משותפים לכל הציבור, הזו החסים ביניהם לבין עצמם בעלי אופי „אורגני־אינטימי" (עמ' 33). ניגודי מעמדות, מחלוקות בין יהודים על משמרות ועל כבוד ומאבקים קשים בין הקהילות ובתוכן היכחו מן הדעת של הפילוסוף־המאמין, בעל הסניגוריה הנלהבת, וכאילו לא היו.

על תלמוד תורה ועל הפלפול משמיע השל דעות, שקצתן ישנות ומקובלות וקצתן חדשות ונועזות: לימוד התלמוד והמדרשים נתפשט בשכונות ישראל לא מעט בזכותו של רש"י, כמעט בכל בית יהודי מצוי היה ארון ספרים וכמעט כל יהודי קבע עתותיו לתורה, אם כלומד בפני עצמו ואם כבן חבורה של לומדים. אין השל מכיר בהבדל זמנים בין קודם לגזירות ת"ח ות"ט ובין לאחריהן. גם בעניין לימוד התורה ניכרת דרכו להפליג ולהכליל.

שבחי הפלפול

מעניינת אותנו כאן ביותר הסניגוריה על הלימוד על פי שיטת הפלפול. וכך מסביר אותו השל: „מי יכול לתאר את סיפורה של ההתלמדות המופלאה של מוח ולב שנעשו לאחדים... כליון הנפש מצא לו פורקן בהמצאת חידות מתוחכמות, שכמעט ואין להן פתרונות. הם חידשו מידות הבינה לא מדעות כדי לבאר על ידן את תורת ה', כשנפשם יוצאת בכיסופין לקודש... עולם מלא של מבובה שעשועים מפרכם ב'חילוקים' המתוחכמים של 'פלפול'... מטרתו (של הפלפול) לא היתה רכישת ידע בשטח המשפט אלא לבחון על ידו לעמק את ההגהות של המשפט ואת השלכותיהן" (עמ' 45). וכדרכו הפיוטית הוסיף המחבר: „החילוקים לא באו לספוג ולזכור; נחשבו אלה כיבלים של נחל אכזב, כבניגים באילן בעל מסורת עתיקה יוכין. בדרך זו יכול אדם להתדיין עם חכמי הדורות, שעברו ללא מחיצה בין עבר וההוה" (שם). חוסר ההבחנה בדרכי הלימוד בזמנים והרבנויות שונים זה מזה הפך כאן את תלמוד התורה לרצף אחד, המחבר יחד את משאו ומתנו של התנא ר' עקיבא ושל ר' עקיבא איגר, הרב מפוזנא במאה הי"ט, את מחברי המשניות ואת בעלי הפלפול האחרונים. כמה וכמה שבחים מרבה המחבר בשיטת הפלפול: „הפלפול הערה חיוניות חדשה בלימוד הגמרא, גירה תושיה וחשיבה עצמאית, עורר את הלומדים ליצור חדש מישן. זאת ועוד: סערת הנפש שהיתה כלואה בבבלי משבצת התורה, חוסר המנוחה הפנימי מצא לו פורקן בהמראה של השכל כשהוא מרקיע אל על. המחשבה לובשת גבורה, דלוקת תשוקה עזה. המוח מתיך את העשת של הלך המחשבה התלמודית וצר לו צורות פאנטאסטיות, פיתולי עקלתון, שהרעיון מסתבך בהם תחילה, נרהע ואובד דרכו, עד שיוצא בשלום לבסוף. הם לא ידעו איך להתייחס לדברים כמובנים מאליהם. אין לך דבר שאין לו טעם, והם היו יותר מעוניינים בטעמו של דבר מאשר בדבר עצמו".

תיאור יפה זה הצליח לבדי ההגיע, ואולי בותר לומר — להסביר, את העובדה התמוהה, שעל פי אמנות הפלפול הדברים עצמם העלמו מפני טעמיהם של הדברים, ובעיקר מפני הטעמים הנסתרים. מבחינה עיקרית היתה זו גם הסיבה להתפשטות תורת הסוד בקרב התרבות הרבנית: בכל עידן ובכל אתר, ולא כל שכן בכל דבר מדברי התורה, יש למצוא רזי תורה. הנגלה נראה בעיני המתפלפלים מבני התרבות הרבנית, ולא כל שכן בעיני בני התרבות הסודית, חד־ממדי, כלומר — שטחי, ועל כן בלתי סביר מעיקרו.

תפיסת החיים של היהודי בן התרבות הרבנית — מורה השל — הטילה על אדם מישראל שליחות של עשייה שאינה פוסקת, התמסרות גמורה ללימוד התורה ולקיום המצוות, ולא רק בגלל השכר המובטח לעתיד לבוא אלא לשמה. קיום המצוות מרם תענוג לנפש. כדי לקיימן יש צורך בעירנות־תמיד, בתושיה, בכיבוש היצר. וכבר אמר השל בספריו באנגלית, שההלכה היא ליהודי, המקיים מצוות, „מוסיקה עילאית. הקדושה מתגנבת במעשים טובים, ואין על האדם אלא לתת קולו ולנגן לפי הנגינה שהיא רצון הבורא" (ראה הרצאת תורתו של השל על פי ספריו הלועזיים באנגלית בספרי „בית ישראל ומדינת ישראל", יבנה תשכ"ו, עמ' 162—177). כללה של השליחות: יהודי חייב להתעלות ולהתרומם כדי להיות יהודי פשוט. „כדי להיות בן אדם עליו להיות יותר מאשר בן אדם, כדי להיות אומה על היהודים להיות יותר כאשר אומה" (עמ' 55).

אמנם בקרב בני התרבות הרבנית שלטה גם הרגשה חזקה על קיום כוחות הרע בעולם, הרגשה מאיימת, כי כל חטא מוליד כוח דימוני, שדים ורוחות, מלאים חיים ועוצמה של רוע. חללו של העולם מלא אוכלוסיה גדולה של שדים ומזיקים. ועל כן צריך לאזור גבורה היותם בהם ברוב תחבולות. אף על פי כן בולטת בכתבי השל הבעיה האופטימית, שהעולם נברא על ידי אלוקים טוב ומיטיב, וכל מה דעביד לטב עביד.

הערכת התרבות של בני מזרח אירופה, זו התרבות הרבנית, שנהגוגה בה החידה, שלתחתה המאורתת של התורביה הסודית, זוכה בכתבי השל להערכה רליגיוזית־אכסטאטית: „קהילות ישראל הקטנות אשר במזרח אירופה היו כספר תורה פתוח לעיני האין־סוף, כל כך קרובים היו בתי המדרשות שלנו להר סיני. בבית מדרשות בנויים עץ, שעמדו בין כנסיות וקרקסין, כבשעת קריאת שמע, היו יהודים מזככים את צלם האלוקים שלהם ומטהרים את הנשמה שנתן בהם הבורא". אמנם השל מודה, בהערות אגב, שבקהילות ישראל שררו גם בעלי מקנא אכזריים ונבאים פוסעים על ראשי הציבור, אבל עיקר הצרות באו מן החוץ. ובמשכנות ישראל פגיעה היה אור ליהודים: גזירות המלכויות מיוסו את הרקע שכתחת לרגליים ונטלו את הפרנסה; הפריצים־הגויים לא רצו לתקן בפולין את המצב הכלכלי, אפילו כשנתפשטה בקרב המהפכה התעשייתית.

יש ליתן כבוד לאמונתו של השל שהעם היהודי הוא הערבון, שערב הבורא להיסטוריה האנושית, ואם אנחנו לא נפתח את שערי מיקדש ישראל לדורותיו, „תישאר קדושת הדורות רזו של אלוקים בלבד" (עמ' 87). היהודים בני התרבות הרבנית היו אתגר ומבחן.

ריב סמכויות בעלייה ב'

מאת יונה כהן

„קתדרא" לתולדות א"י ויישובה, 39. יד יצחק בן־צבי בעריכתם של ישראל ברטל, אמנון כהן ויורם צפריר.

מתוך שורת המאמרים והמחקרים שבחוברת „קתדרא" החדשה, בנושא המאבק לעלייה והתיישבות יהודית במחצית הראשונה של המאה הנוכחית, בחרתי להתעכב ולסקור מאמר־מחקרו של זאב צחור על „מקור הסמכות של המוסד לעלייה ב'". מאמר זה הוא מתוך מחקר משותף שערך עם הפרופ' זאב הדרי (ונייה פומרנץ), מחבר הספר „פליטים מנצחים אימפריה", שנערך במרכז לחקר תולדות ההעפלה והרכש באוניברסיטת בן־גוריון בנגב.

זכורני, במסגרת פעילותי בעלייה ב' מחלב שבצפון סוריה, כיצד היינו „קופצים לדום" מבש לשמע השם „המוסד". כל צו והוראה שניתנו ע"י „המוסד" קדושים היו בעינינו. הנה עתה נחשפים פרטים של מחלוקת קשה וריב סמכויות בצמרת מפא"י, „ההגנה", הקיבוץ המאוחד בנושא זה של ארגון ההעפלה מאירופה.

המוסד לעלייה ב' הוקם רשמית באפריל 1939, ואילו העליה „הבלתי חוקית" המאורגנת דרך הים התיכון החלה חמש שנים קודם לכן, בבוא ספינת המעפילים הראשונה, ולוס, בשנת 1934. בראש „המוסד" עמד שאול מאירוב (אחרי כן אביגור) חבר קבוצת כנרת, הקיבוץ המאוחד שהשתייך למפא"י (היא מפלגת פועלי ארץ ישראל). באותו זמן היתה כבר העפלה בהשראתם של הרוויזיוניסטים. „המוסד" הפך זרוע של „ההגנה", באחריותו של ישראל גלילי, ובהשראתו של ברל כצנלסון. במחקר זה אנו קוראים כי ברל תמך במפעל ההעפלה כראשיתו, בעוד שבן גוריון ושרת התנגדו.

דווקא כשמפעל ההעפלה הגיע לתנופה גדולה, אחרי מלחמת העולם השניה, בא פילוג טראגי במפא"י. היה זה לאחר שנפטרו ברל כצנלסון (1944) ואליהו גולומב (1945), ויצחק טבנקין, בראש הקיבוץ המאוחד, פרש ממפא"י והוקמה סיעה ב'.

חשובה העובדה שההעפלה ינקה את עוצמתה מהמוני הפליטים היהודים באירופה שהיו נכונים לכל מאמץ וקורבן כדי להגיע לארץ ישראל, ובשום פנים לא למקום אחר. היה חשש שארגונים שונים ישתלטו על המונים אלה ועל ההעפלה. למעשה, החששות התבדו. מתוך שישים וחמש אניות המעפילים, שיצאו מנמלי אירופה וצפון אפריקה, בשנים 1945—1948, רק אניה אחת, בן הכט, אורגנה על ידי האצ"ל. שאר 64 האניות אורגנו והובאו על ידי המוסד לעליה ב'. יצוין, שראש האצ"ל, מנחם בגין, התנגד להקדשת מאמצים להעפלה, ותבע להתמקד במאבק בבריטים. „המוסד" הקפיד שבכל אניות המעפילים יוקצו מקומות גם לחברי הפועל המזרחי, שהיה שותף מלא במפעל זה והיה לו נציג בהנהלת „המוסד", וגם לרוויזיוניסטים ולחברי „אגודת ישראל".

הוויכוח בין בן גוריון לבין שאול אביגור בעניין ההעפלה, בא לידי ביטוי חריף בקשר להפלגתן של שתי אניות ההעפלה „פאן יורק" ו„פאן קרשנט" מרומניה, ועל סיפונן כשישה־עשר אלף מעפילים מרומניה. אביגור התעלם מעמדתו של בן־גוריון שמעשה זה עלול לסכן הקמתה של מדינת ישראל.

הפילוג האמור לעיל במפא"י, גרר מאבק מר רווי שטנה. כל צד נאבק על כל אדם וגם על התפקידים שהמחזיק לתורם להעפיל לא"י. ב־1945 התחיל הקיבוץ המאוחד לגייס שליחים מבין חבריו למפעל ההעפלה. שאול אביגור נקרא, באוגוסט 1945, לבירור במזכירות מפא"י, בזה נכשל אביגור, ולא ניתנו לו השליטה והסמכות בגיוס שליחים, אך מפעל ההעפלה בראשותו נמשך.

בקונגרס הציוני בבאזל, בשנת 1946, התחזק מעמדו של בן גוריון. בעזרתו של משה סנה הביס את ויצמן, והפך מנהיג יחיד בתנועה הציונית. בן גוריון פעל אז לסכן ביגוייו של סנה כחבר הנהלת הסוכנות היהודית, אף הפקיד בידיו תפקיד של ראשות „המחלקה לעלייה נוספת ובהדית", הכוונת ל„בריחה" ההעפלה.

בשיחות בין סנה לאביגור סוכם שהאחרון יוסיף להכין את עבודת המוסד לעלייה ב', ימשיך בניהול מבצעי ההעפלה ויפקח על השליחים. סנה קיבל עליו דאגה למקורות כספיים וקשרי חוץ.

בדצמבר 1947 התפטר סנה, משלא התקבלה עמדתו בקשר להפלגתן של האניות „פאן יורק" ו„פאן קרשנט". זמן קצר אחרי כן עזב את הנהלת הסוכנות וכל תפקידיו בהנהגה הציונית, והתחיל להופיע בלבושו האחר.

לאמיתו של דבר, על אף ריב הסמכויות, שמעט ממנו נחשף כאן, מפעל ההעפלה נמשך מתוך דאגה ואחריות לאמיית.

בין שאר המאמרים שב„קתדרא" החדשה (ל"ט) יצויין מאמרה של מרגלית שילה על ישובה של דגניה, אם הקבוצות, מבקרת מבטם של פועלים חסרי לרכוש המתיישבים על קרקע הלאום; נקדימון רוגל מספר על ניסיון להקים בצפון יישוב של רופים על יסוד נסיונם של הבילויים; יהודה זיו מנסה לקבוע, על סמך מקורות הכתאיים בקום קבורתו של רבי עקיבא, שמקום קברו הוא על אחד מרכסי הכרמל, בסביבות קיסריה; דוד יעקובי חוזר ובודק את המאבק בין היהודים לבין הנוצרים על השליטה באתרים המקודשים שבהר ציון בירושלים; גדעון ביגר כותב על תהליכי גידולה של ירושלים בתקופת המנדט. בפיתחה של חוברת זו מאמרו המקיף של בנימין איזק על ליסטים ביהודה ובערביה בתקופה הרומית ביזנטית, ועוד.

„מרגל מושלם" של לה קארה / מאת בת שלום

הגיבה להסיף ג'ון לה קארה, וכאלה יש עשרות בילויים: „בלשו הרש, ששמו הפעב (כמה מהאים) „מרגל מושלם".

הספר יצא לפני חודש וחצי בבריטניה ולפני כשבועיים בארצות הברית, הרומן הכתוב הריגול ה־11 של המחבר רב המכר ג'ון, גם הפעם הגיבור הוא קצין מהצין של שירות הביטחון האנגלי (כמו שירות הביטחון האנגלי (כמו שהיה בזמנו לה קארה בעצמו), גם הפעם מצטיינת העלילה ב„הומור שחור" בהרגשת הקשרות והבוגדנות שבחיים. הגימה המפתיעה שבספר היא השיעבוד הבולט של יסודות אוטוביוגרפיים בסיפור.

כמו ג'ון לה קארה כך גם מגנוס פים, גיבור „מרגל מושלם", גדל ללא הורים ועבר ילדות איכללה בפנימייה של בית ספר מצוהה, זכה להצלחה אקדמית באוקספורד וכפתח אהבייתיות ספרותיות לפני שהוא מצטרף לשירות הביטחון של ארצו. לה קארה שואל כאילו את עצמו ואת קוראיו, מה היה קורה לי אילו לא ניתקתי את עצמי משירות הביטחון והפכתי לסופר מצליח. „האם גם אני הייתי מסיים כמו מגנוס, אדם כפיות, מר נפש. בגיל העמידה, כשלון כבעל, כאב וכידיד?

הכאמן „היות מרגל מושלם, הוא הוא שמצוות את הצד האנושי באישיותו של מגנוס פים, אשפי ההתנחשפות והצמות המגים, כרמז לה קארה, וכאלה חייבים להיות מרגלים מעולים, חיים מכורח עיסוקם על גבול הפסיכופתולוגיה. אשתו הראשונה של פים, בלינדה, מצורה בספר: „הוא היה טיפוס חדש כל יום, לפתים הוך הביוה כמישהו אחר כזה שיצא לעבודה בבוקר".

לה קארה מצטיין בחשיפת הדו פרצופיות של חיי איש שירותי הביטחון. הוא מתאר בדניקיות, כיצד שיחות קלות ליד שולחן הסעודה מסתירות מדע נורא וסודות מהודים, כשהגדול שבהם הוא היותו של פים סוכן כפול.

הסיגנון טבעית לפים, שגדל בעצמו אכזבות תורות ובשנת מאז נגמש על הוריו. יום אחד —פים נעלם. העלילה היא בעצם מצוד גדול, צייד אדם.

באריה, אשתו השנייה, וג'ק ברדוורד, ידידו, גם כן מרגל, נתחילים לחפש אותו. הם כביניים לסקולבלו, שפה שנים בתחבא בדיון שבאנגליה. הוא משכבע שהמסמכים עליו ידועים שנבר סוללות לסוכן קומוניסט, הבר מימי האוניברסיטה. פים אינו מבזה להשלם מגורלו. הוא רק רוצה לבצע את לכיהה עד שיספיק לכתוב אוטוביוגרפיה ולשפטתו וידידיו, כדי שהם יפהות לא ישפטהו בחומרה יתירה.

בכל שברוהדר עולה על עקבותיו ומתקרב אל המבואו, כן בנכה פים לתקן את שגיאות עברו. הוא נודד לוינה, לפראג להישיגטון, שם הוא מחליט שאין עלי אדמה אינה גלויה ופתוחה וקלה לריגול יותר מאשר האיכה האמריקאית. ותוך כדי תיאור נדודיו, מצליח הסופר לבטא, כמעט בכל פרק, את עייפות גיל העמידה, את ההתרוקנות מכל האשליות, את הכיוור שבעבודתם של מרגלים ואנשי בכהה, בקיצור — לה קארה במיטבו.

★

טוהר הנשק של החייל הישראלי במלחמות לבנון

אצלנו יצאו כפרי שירה פוליטיים בתגובה למלחמת לבנון, הסיפורו פרטו על לבנון („שתי אצבעות מצידון") ונכתבו ספרים רבים ע"י כתבים מדיניים ופרשנים צבאיים (הנמה: „מלחמת שולל"), אבל מלחמה זו מפרנסת גם את קהל של סופרים זרים. אחד, ניהן לאפין, כתב ספר בשם: „מלחמת היואש, לבנון 1982־85".

לאפין היה בלבנון בזמן קריבות מלחמת של"ג, כתבה צבאי ובעל; הנוה, לא חשש לבניע בכבוחיתו הפרטית בשדות הק..ב והיה עד לקבלת הפנים הנלהבת שערכו אפילו המוסלמים השיעים לחיילינו.

עדות זו מופיעה בספרו בצירה מפירטה, אם כי הוא טוען גם שהצבא הישראלי חזר עמוק מדי ונשאר זמן רב מדי בכפי שהיה צורך ולכן הפך את לב הלבנונים מידידות לעוינות.

באנגליה, שכל אמצעי התקשורת שלה כמעט דלא יצא בן הכלל תקפו את ישראל על כל־חבה בלבנון — הופעתו של ספר המתאר בהם ובהתלהבות את אומץ הלב וטוהר הנשק של החייל הישראלי בצידון ובבירות הוא בהחלט הפתעה נעימה.

תועמלנות ערבית בכסווה של חוקר מדעי

השם של הספר נשמע כביטה ומפקלה „הגיבורי הציוני ברומן האנגליה". שם המחבר מפתיע ומפקדה שבקטייב: האני אל־ראהב. מה מבתביר? שלפנינו עוד הנגנה של התעמלנות הערבית בכסווה של מחקר מדעי.

אל ראהב כתב „מחקר" ספרותי במרכאות, לפיו היהודי כלפיע כ„טיפוס היביר" בספרות האנגלית החל בשנת 1817 עם הופעת הרומן העזבבי, שבתבי דיזראלי וג'ורג' אליוט. לדעתו, ההבלטה של „יהודים הגביים" בספרות האנגלית במאה ה־19 כצדה על נהגיה לא פחות מאשר הגיבורים היהודים השליליים במאות הקודמות.

ככל שהוא מתקדם במחקרו לעבר המאה ה־20 נוקט אל־ראהב בשיטה מוכית לבהות „גיבורים ציוניים" כאילו מדובר במקביליה ביכנת באלייה ומתון שבם הספריות האנגלית של המאה ה־20 בבאבגיה לכתוב על „יהודים טיביים" היושבת בעצם — טוען המחבר — הוא תולדה של התנועה הציונית ושל הפליטיזציה של היהודים ולא דווקא תולדה של הנבעה הקבלה באירופה. פצבה לאמיכת מידיאי לא תגעם להיהודים דביב שאינם צובים התיים היום בבערב.

★

הגדולה שמעבר לגרוטסקה

הגדולה שמעבר לגרוטסקה ... קריאות לרב ... אבנר

ביין, שם של ספר המצלב גוף צ'ידוני ג'ו יורקי מבהק (אב־ג'ו ביין) עם אלמנט הפשעתם בשהות הקרב של וייטנאם (קריאת קרב).

הנה על הוכחה לכך שבארצות הברית בהעצית כבצם כדי לענה ספרות וייטנאם, ספרות הנכתבת ע"י אמריקנים, שאינם יהודים ויהודים גם יחד. במקרה שלפנינו — המחבר הוא יהודי, ג'והם צ'ארין, וגיבורית יהודיה ניו יורקית, הנעלה שרה פישבן וידידה החייל האיר בירדסביל. בניגוד לסברה שבווייטנאם לא לחמו כמעט צעירים יהודים (רובם השתחררו בבמבנת השחרורים שהעניקו לסטודנטים) מציג צ'ארין צעיר יהודי שכן נשלח לסייגון ובשובו הוא מתגלה כאדם חדש. גועלותו בלאה רסיסי רימון ונפשו מלאה שאפות לגאולת העולם. אבל איך אפשר לגאול את האנושות כשדרות סי בגיז ווליקר?

בירדסביל מחליט להפיך לבנהיגם של הולבאים המנדכאים בשכונה שלו, חסרי הבית ומחוסרי ההבלית. ניו יורק בספר מתגלה בעיר קקטגית, בשוקעת לכחצה בבחינה נפשית ורוחנית, על סף האבדון והחורבן. אבל גם בעיר האבאיבה בגאולת ובצפא לשבה של הסה. גם שרה פישבן, הצעירה הבעוירה, עוברת, עם שובו של בירדסביל, תהליך של טרנספורמציה, כאצמנת את אבהנרי היו הנגלהביה ומקבלה פימוד של גדולה ובהתגייסותה הנלהבת „להגיעת גאולת מסכני העיר" שביסד יחידה, היא זוכה לבינוי „הגבירה כאנגלית". המחבר מארין לא נמלצת, כמובן, הגרוטסקה שבדמויות הללו, ביומרתיהם ובפעלותיהם אבל הוא מצליח להראות גם את הגדולה שמעבר לגרוטסקה.

לפרשת השבוע בחוקותי

להפרכם את בריתי

מאת הרב חיים פרדס

ואם בחוקותי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם לבלתי עשות את כל מצוותי להפרכם את בריתי (כ"ו, טו). ומפרש רש"י: להפרכם את בריתי, כופר בעיקר. הרי (לנו כאן בכתוב) שבע עבירות, הראשונה גוררת (את) השניה, וכן עד השביעית. ואלו הן: לא למד (תורה), ולא עשה (מצוית), מואס באחרים העושים, שונא את החכמים, מונע את האחרים (מללמוד תורה ומלקיים מצוות), כופר במצוות (בערכן ובתועלתן), כופר בעיקר.

משמעותה הפנימית של הכפירה בעיקר, היא כריתת הגזע, שכל היהדות, עיקרית, מצוותיה. פרטיה ודקדוקיה נשענים עליו, ועקירת שורשי אמונת ישראל בהקב"ה בורא העולם ומנהיגו מעולם ועד עולם. וכפשט הלשון „כפירה בעיקר", שהיא הכפירה במציאותו של הקב"ה שהוא עיקרו, קדמונו, יוצרו ומקימו של העולם, ובלעדי אמונת יסוד זו הכל בטל ומבוטל, לא שריר ולא קיים. ומשום כך ראו חכמים וקבעו את הכפירה בעיקר, כחמורה בעבירות תקשה שבכולן. וכמו שאמרו במסכת בבא־בתרא ט"ז, ב: אמר רבי יוחנן, חמש עבירות עבר אותו רשע (עשו) באותו היום: בא על נערה המאורסה, והרג את הנפש, וכפר בעיקר, וכפר בתחיית המתים, ושט (כלומר, ביזה ולעג ודחה) את הבכורה. וכתב על כך המהר"ל בפירושיו שם חלק ג' עמ' ע"ט: ועשו הרשע נכרת על ידי חמישה חטאים אלו מן השם יתברך לגמרי, עד שלא היה לו עוד שום חיבור ודיבוק עם השם יתברך. וסדר שלהם (כלומר, של חמש העבירות הנזכרות שם, אינו כמו שהוא נזכר שם בגמרא, אלא כך:) הרג את הנפש, ובא על נערה המאורסה, וכפר בתחיית המתים, ושט הבכורה וכפר בעיקר. עד כאן דברי המהר"ל. ולפי זה, הרי כפירתו בעיקר של עשו היתה החמורה והכבדה מכל העבירות הנוראות שעבר באותו היום. ולכן נמנית היא לפי הסדר של המהר"ל שם, במקום האחרון והשפל שבכולן. וכמו שהכופר בעיקר נזכר בדברי רש"י שבפסוקנו במקום השביעי האחרון והחמור מכל העבירות שהביאו לתוכחה האיומה שבפרשתנו.

וכך אמרו גם במס' סנהדרין ל"ח ב': אדם הראשון (שנתבא וברח מפני הקב"ה בגן עדן לאחר שחטא ואכל מעץ הדעת), מין היה. מושך בערלתו היה. רב נחמן אמר, כופר בעיקר היה. ומסביר גם שם המהר"ל ב„חידושי אגדות" חלק ג' עמ' קנ"ד: ומי שאמר (כי אדם הראשון) כופר בעיקר, היה מסלק עצמו מן השם יתברך לגמרי, עד שהיה כופר בעיקר. וכל אחד (משלושת האמוראים הנזכרים שם) מוסיף (בחומרת העבירה שהוא מזכיר) על הראשון. וזה שאמר (שם, כי אדם הראשון) כופר בעיקר היה, בוודאי יש לסדר (אותו ולקבוע אותו) אחרון, כי אי אפשר שיהיה דבר (חמור) יותר מזה (שהיה כופר בעיקר).

מצינו עוד שירדו חכמים לסוף דעתו של החוטא, והבחינו בעומק נפשו ביסוד של כפירה בעיקר. אמרו חכמים בתוספתא למסכת שבועות פרק ג' הלכה ה': חנניא בן כינאי אומר: (נאמר בויקרא ה', כא: נפש כי תחטא ומעלה מעל בה') וכחש בעמיתו (בפקדון וכו' והכתוב מדבר במי שכפר בפקדון שקיבל ונשבע שלא קיבלו. ואחר כך הודה שנשבע לשקר. ועל סמיכות לשון הכתוב שם — בה' וכחש בעמיתו, אמרו שם): אין אדם „כיחש בעמיתו" (על פי לשון הכתוב שם), עד שכופר בעיקר (לפני כן). פעם אחת שבת רבי ראובן בטבריה ומצאו פולוסופות אחד (כלומר, פילוסוף אחד), אמר לו, איזה הוא שנאוי בעולם, אמר לו, זה הכופר במי שברא. אמר לו, היאך, אמר לו. (נאמר בעשרת הדברות „אנכי ה' אלקיך", ואחר כך נאמר): כבד את אביך ואת אמך, לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, לא תענה ברעך עד שקר. ולא תחמוד. הא (למדנו מכאן), כי אין אדם כופר בדבר עד שכופר בעיקר, ואין אדם הולך לדבר עבירה אלא אם כן כפר במי שצוה עליה. כלומר, ולכן נאמר שם בתחילה „אנכי ה' אלקיך", כדי ללמד כי מי שכופר בדיברות הראשונות הוא שנכשל באחרונות.

נמצא איפוא, כי ישנה דינמיקה פנימית קבועה בתהליך ביצוע העבירות על ידי האדם. שבתחילה הולכת ומשתרשת בלבו של האדם הכפירה והשלילה של עצם מציאות האלוקות בעולם, בשאמונת הלוואי שלה היא שכר ועונש, דין וחשבון, עולם הזה ועולם הבא וכו'. ורק לאחר שחדרה אל עומק הלב הכפירה בעיקר ובמי שציוה על המצוות, הולכת מערכת המצוות ומתפוררת לרסיסים אחת אחת בזו אחר זו, ואז הולך האדם ועובר עליהן ונכשל בהן עד שהוא שוקע וטובע בשערי הטומאה ממש, שהיציאה מהם קשה, כבדה ומכאיבה. ולכן אמרו בבמדבר רבה ט': כל הכופר בפקדון, כאילו כופר בהקב"ה. כלומר, כי אף אם לא כפר בקב"ה בפירוש, בטוחים אנו כאמור כי הכפירה בקב"ה קדמה בזמן לכפירה בפקדונו של חברו, וכי הכפירה הפנימית וההשחתה שבלב קדמה והביאה לכפירה החיצונית שבפה. וזהו עומק כוונת הכתוב שם: ומעלה מעל בה', וכחש בעמיתו. המעל והבגידה בקב"ה והכפירה בו קודמת להכחשה בפקדונו של עמיתו, ומשנפל היסוד והבסיס ונכרת השורש והעיקר, מתמוטט כל הבניין ונופל הגזע, ומשנסתם המעיין יבשו ונכרתו גם המים הנובעים ממנו. וכך אמרו בקוהלת רבה ז': כל הכופר בגמילות חסדים, ככופר בעיקר. וזאת, משום שמערכת המצוות שבין האדם לחברו קשורה ודבוקה במצוות שבין האדם למקום בקשר אמיץ בל יינתק, ואין להפריד ולהבדיל ביניהן לעולם. וכאשר אדם מידרדר ויורד עד כדי כך שלא רק שאינו עוסק בגמילות חסדים אלא שהוא כופר בעצם חיוניותה של מידה נעלה זו שהעולם עומד עליה, הרי זה אות וביטוי לקלקלתו ולכפירתו הפנימית בעיקר. שכן מידתו של זה יש בה ממידת אנשי סדום שהיו רעים וחטאים לה' ולבני אדם גם יחד, ואף הם כפרו בגמילות חסדים משום שכפרו במי שציווה עליה ונהג בעצמו במידה זו.

ובאיכה רבתי א' הוסיפו ואמרו: לא גלו ישראל (מן הארץ), עד שכפרו ביחודו של עולם. משום שכל קישורם וחיבורם של ישראל לארץ ישראל, אינו נובע וקיים אלא אך ורק מכוח האמונה בקב"ה שהוא אחד ושמו אחד ואין יחידות במותו בשום פנים. אך כאשר נחלשה ורפתה אמונתם של ישראל בקב"ה וביחודיותו, הלך גם הקשר בינם לארץ הקודש ונעלם, וכך באה עליהם הגלות וכל מה שכרוך בה ובגלותם עד היום הזה.

מורי ורבותי, אחי ורעי

בדרך ל„מטרה הסופית"

מאת משה קרונה

עבודתנו הספרותית החלה לתפוס מקום חשוב במסגרת עבודתנו הכללית. הוא „בלצה" הרבה מזכר כי למעשה אני הייתי העוסק בה. ימים ולילות הייתי מבלה בבית הדפוס הפרטי־ביתי — הדבר והייתי כעין „חבר קיתוף" עם צעירי חסידי ליקוביץ שהיו מדפי־סים שם את גליונות הקבצים של „התמים". כשנים הוו חסידי חב"ד בוורשה הפולנית ועיקר עבודתם אז כבר אפשר היה לראות את התפשטותם לעניין „יפוצו מעיינותיך חו־צה". כשעליתי כעבור זמן לארץ נתנו לי ה־מדפיסים החב"דים כמתנה קומפלט שלם של קובצי „התמים". אף „אהלנו" שלנו הקים הולדה. בהמשך הזמן נאלצים היינו להכניס לתוך הבטאון אי־אלה דפים באידיש. היינו כולנו נאמנים לעברית ורוב חברינו בפולין הבינו וקראו עברית. אולם עם ההתרחבות התנועתית, גדל, כמובן, מספרם של אלה שהאידיש היתה מובנת וברורה להם יותר. הנה נתבייד גם הצורך לפרסם חומר בפולנית, שהרי אף דוברי פולנית בלבד נמשכו אל כהננו. אי אפשר היה להתעלם מהם ומצרכי־הם. על העבודה הזו ניצח חברנו הרב יעקב שהתחיל לערוך את הבטאון „המורך" בפול־נית ואף ערך קובץ רעיוני בשפה הפולנית בשם „בית מישל" — „רעיונות". החל גם בהוצאת בטאון עברי לבני הכבוצות הצעירות ביותר בשם „האהלה". התחלנו אף לפרסם עיתוני קיר בדפוס, אוספי שירים (ריננתנו) ול־בסוף אף פרסמנו קובץ גדול ורציני בשם „גוילין" שהיה ביקורת למחשבת ישראל ול־שאלת התנועה הנוער. וזוכרני כי כאשר פניתי לזקן הוגים במחשבת ישראל בימים ההם ר' הלל צייטלין, שאמנם לא היה רשמית במחנה המזרחי אולם היה קרוב בהרבה בהוי־נתו־מחשבה, נענה לי מיד. מסה שלו על „צדק העברי במלכה הזרעית" התפרסם ב„גוילין" וכן השתתפו בגליון יהודה יפה, ד"ר י.ה. כהנא, מראשי הפעילים בתחום החינוך הדתי לאומי בפולין ומראשי הנהגת התנועה, שילם והפטריג, המשורר ישראל אמרן ועוד.

אלא בתוך העיסוק הרב הזה לא נעלם מאתנו עניין „המטרה הסופית". ואדרבא, עניין זה נעשה יותר ויותר אקטואלי ואקוטי. כאשר יצאנו לראשונה לדרכנו היו ההכרזות הכללי־ות והמליצות הרב־משמעיות מספקות את צרכינו. דיברנו אז על אחווה ועזרה הדדית, הגשמה עקבית של רעיון תורה ועבודה, שאי־פת התרוממות הנפש בביצוע שלמות הדברים היו פשוטים ומובנים לנו יפה. וזוכרני, כי לאחר שהופיעו כמה גליונות של „אהלנו" נכתבו קצת דברי ביקורת (ונדמה לי כי הכותב היה יצחק אריגור, עורך „נתיבה" ב־ימים ההם והוא בעצמו היה כבר סופר בעל מוניטין) בבטאונו העברי של הפועל המזרחי בארץ ישראל, „נתיבה". בתוך הדברים השוה הכותב את דברינו ב„אהלנו" למעין „צפצוף צפורים" מראשי העצים שלא תמיד הוא מובן סביבי. כיוון שאנו בוורשה התעבנו כל מלה שפורסמה ב„נתיבה" והיינו קוראים את העתון בציון — רוחנו ממש על הביקורת. מה לא מובן לו למבקר הנכבד? — אמרנו לעצמנו. הרי הדברים שאנו כותבים יוצאים מן הלב והגיבותיהם של חברינו הקוראים בפולין מביע נלהבות!

לימים התברר גם לנו כי אכן צדקה הבי־קורת. מצוקות הזמן שנפלו על חברינו המתב־גרים בתוך התנועה החלו להעלות על הפרק עניינים של „תכלית" — למה ולשם מה אנו מתכנים באופן קונקרטי? אלו תשובות אנו נותנים לשאלות המתעוררות הלכה למעשה?

מאבק בימים קשים

והנה התברר לנו שבעניינים אלה אנו בפו־לין נמצאים כבודדים במערכה ובמקומותינו אין את מי לשאול ולהתייעץ באופן רציני. חברינו בפולין, לרבות החברים מנהיגי התנ־ועה, לא ידעו על בוריים את ענייני „המצי־אות" בארץ ישראל. כמונו קראו אף הם ב־קפידה את „נתיבה" ואת „ילקוט" — ספרון אידיאולוגי שפרסם הפועל המזרחי בארץ והוא היה מלא וגדוש בחומר עיוני מעובד עד ש־הרבה־הרבה חברים בפולין היו קוראים בו לא פעם אחת; כמונו אף הם שוחחו הרבה עם המבקרים מהארץ, עיינו במכתבים שנת־קבלו משם ואוהדים מבין המנהיגים שלנו אף זכו לבקר בארץ. אולם לכלל ידיעה יסודית — לא הגיעו. מרחוק קשה היה לתפוס את הדברים באופן שאפשר יהא להסיק מסקנות חתוכות וחד־משמעיות למעשה. ונוסף על כך: רוב חברינו בתנועה המבוגרת, פרט לאלה שהיו בבחינת „ציוני ציון" המרוכזים בענייני ארץ־ישראל בלבד, היו נתונים את דעתם ו־תשומת לבם בעיקר לעניינים שהזמן והמקום גרמום. הזמנים היו קשים ליהודי פולין. חרף התסכול, המבוכה היהודית נוכח העובדה ש־החלה מתבלטת יותר ויותר, כי לאחר אלף שנות חיים יחדיו של יהודים ופולנים אין מדינת פולין מצליחה עם קיום יהודי חפשי ובעל זכויות אזרחיות שוות בתכלית — חרף כל זה נאלצו יהודי פולין לנהל מאבק פוליטי כלשהו. מאבק זה היה מקבל צורות שונות: השתתפות בבחירות ל„סיים" (הפרלמנט) ול־סינט, הופעת רשימות יהודיות לעיריות. מאבק על בחירות הפנימיות לקהילות היהודיות ו־מניעת ההתערבות הגלויה וההולכת וגוברת של הרשויות הממשלתיות ומפלגת השלטון האנטי־יהודית בעבודתן הפנימית של הקהי־לות עצמן. כל אלה הצריכו ריכוזם של הרבה כוחות, תשומת לב, שיקול דעת ומאמצי ארגון. נוסף על כך היו מתחדשות מדי פעם גזירות קשות כגון „גזירת השחיטה" המפורסמת ש־רצתה להערים קשיים על גבי קשיים וארגו־נה על גבי ארגונות על השחיטה הכשרה ש־רוב מכריע של יהודי פולין היו נזקקים לה. המאבקים היהודיים נגד כל המדיניות המב־שלתית האנטישמית נאבקים וקשים. כמעט עד הרגע האחרון לפני השואה עדיין היו בפולין הרבה יהודים (ביחוד אנשי אגודת ישראל וחלק מהציונים בגליציה) שעוד היו בלבו־תיהם זיקי תקווה להגיע לאיזה הסכם שיאפ־שר דו־קיום כלשהו. אולם, אלה גם אלה שרוו להיאבק פוליטית ככל האפשר.

חברינו בתנועה המבוגרת היו עסוקים ב־עניינים של „מדיניות ההווה" ונהגו כפי ש־צריך היה לנהוג בדרך רצינית ואחראית. אנו הצעירים, שראינו את עצמנו אף בימים ההם כמעין „ציוני ציון", היינו כמובן מרוכזים בענייננו „שלנו". אולם האם אפשר היה לעצום את העיניים ולא לראות את המציאות המקפת? זוכר אנכי כי בימי גזירת השחיטה עברה על יהודי פולין כולם סערת נפש עזה. הכל התייצבו למאבק ומתוך הוגינו התנוע־תיים היה משוה במאבק זה חברנו ד"ר ש.י. כהנא, שעיקר עיסוקו היה בפרסום חומר רב בכל העתונות היהודית. כדוגמה כמלה התגייסה למאבק זה יהדות פולין הכריזה על „תענית ציבור" למשך כמה שבועות בבקשה להוכיח לחקלאים וגם למדינאים האנטישמיים כי אפ־שר להם ליהודים בלי אכילת בשר בכלל. בתם בימים ההם ד"ר כהנא שלנו מפרסם בכל ה־עתונים היהודיים הפרישי באפל יומיים ע־שום בשר לא היה כלול בהם... ד"ר כהנא — איש הלימוד הענוג, האינטלקטואלי הפילוסופי — עסק היה בצריכה חומר גסטרונומי דוו־קא...

ואכן, כיון שאני עומד בפרשה זו של גזי־רת השחיטה, אזכיר כאן עוד דבר בקשר לכך: השתתפתי באסיפה עם גדולה שבה נאמרו דברים חוצבי להבות אש מנואמים מכל ה־מפלגות. נחקקו בזכרוני דברים שהרשימו או־תי במיוחד. דיבר הרב זלמן סורוצקין — רבה של לוצק בימים ההם ודרשן מרהיב. דבריו היו בערך כך: „יש שכר ועונש. זהו אחד מעיקרי האמונה שלנו התופס מקום רב בספ־רות המחשבה הישראלית. בין השאר מוצא העניין של שכר ועונש בטוי ב„חד גדיא" שאנו אומרים בליל הסדר. הנה, הדהים יק־רים, הבה נזכור יפה: בחד גדיא מוסר צב־יונו האקטואלי — ואתא מלאך המוות ושחט לשוחט. הו, לדעת הכל, חטא גדול לגזור גזירות על השוחט והשחיטה. קווה נקווה כי יקויים המבוקש של החד גדיא": „ואתא הקב"ה ושחט למלאך המוות". מידה כנגד מידה.

ואכן, לא ארכו הימים „המלאך המוות" הפולני קיבל את עונשו. חבל שגם אחינו בני ישראל היו שם בפורענות ההיא...

סממנים ארצישראליים

והנה נחזור לענייננו: ב„השומר הדתי" היינו בימים ההם נתונים לנפשנו בכל ה־עניינים שדרשו בירור ובעיקר בעניין הדרך שבה עלינו ללכת למעשה. בכל הסניפים החלו להצטבר חברים שכמעט גילם, מצבם המשפח־תי והאישי צריכים היו לתת את דעתם ל־ענייני „תכלית". מובן מאליו שרוב החברים רצו מאד מאד לפתור את בעיותיהם במסגרת התנועה או בתיאום הדוק עמה. הכל נשאו פניהם לעליה, שהרי התנועה חינכה לכך משך כל השנים והרי לזה הם עצמם נשאו את פניהם כל הימים. ידוע היה, כי הדרך לעליה מובילה דרך ההכשרה החלוצית ב־קיבוצי ההכשרה. אמנם, כבר היו מי שניצלו את הרשיונות שניתנו לסטודנטים והיו שחלמו על הצטרפות לאיזו „מכביה" חדשה. אולם כל אלה היו מעטים באופן יחסי ו„דרך המלך" היתה ונשארה — החיים בקיבוץ ההכשרה והעליה לארץ באמצעות רשיון עליה רשמי. ואמנם רבים מבין חברי „השומר הדתי" נקל־טו בקיבוצי ההכשרה של „החלוץ המזרחי" שאז בתחילת שנות השלושים היו פזורים על פני כל המדינה.

כבר הזכרנו באחד הפרקים הקודמים כי המצב הכלכלי החברתי בקיבוצי ההכשרה לא היה מניח כלל וכלל את הדעת. החברים והחברות נאלצים היו לעבוד עבודת־כפיים קשה. נפשית היו כולם מוכנים לכך אילו היו משתכנעים, כי באמת הם לומדים מקצוע פרודוקטיבי שיביא להם איזו תועלת שהיא בעלותם לארץ. יאלא, לא כאלה היו פני ה־דברים. החברים בהכשרות עבדו במה שהיה מזדמן. תנאי המגורים הפיסיים אף הם לא היו תמיד מניחים את הדעת. האמת לאמיתה היא כי מצב העניינים הכללי הזה היה אופ־ייני לא רק לקיבוצי ההכשרה של החלוץ המזרחי אלא גם לקיבוצי ההכשרה הכלליים של „החלוץ". הדבר היחיד אשר היה מחזק את הלבבות ומקיים את הבטחון היה: התקוה שאין החיים בקיבוץ ההכשרה בפולין אלא מעבר הכרחי וזמני; צריך רק להתגבר ולעמוד במבחן הקשיים, יימשכו אלה כמה שיימשכו.

אמנם, בתוך מערבולת הקשיים והשיעמום היה היו נקודות אור לא מעטות. החלוצים טרחו להכניס לתוך חייהם סממנים ארצישרא־ליים: אורות, דיבור בעברית, שירה וזמרת הארץ. ביקורי שליחים מארץ ישראל שהיו לפעמים עושים עם החלוצים בקיבוציהם שבו־עות על גבי שבועות וכיוצא בזה. חברי השו־מר הדתי, שהחלו קימעא קימעא להצטרף לקיבוצי החלוץ המזרחי היתה להם תחושה חזקה של אי־נחת. הפרש הגילים היה עושה את שלו מכיון שהפרובלמאטיקה היום־יומית היתה אחרת ושונה; ההכשרה הרוחנית, ה־רומאנטית במקצת, אשר חניכי השומר הדתי קיבלו מסניפיהם נסתרה לפתע על ידי מצי־אות אחרת. באחת: היו סיבות מספיקות ש־יווצרו אי הבנות, חוסר נחת ורגיל — גם ביקורת הדדית. לאט לאט החלו חברים להש־מיע ברמה את המחשבה שהיו מדכאים זמן ניכר בתוכם פנימה: הכרחי לארגן הכשרה „שומרית" מיוחדת ועצמאית.

אולם הכשרה שומרית עצמאית איננה נע־שית כלאחר יד. לאו מילתא זוטרתא היא והן חסרי נסיון אנחנו בעניין זה לחלוטין. לכן נדמה לנו, שהחברים בהנהגת השומר הדתי ב־וורשה, כי עדיין לא פסו הסיכויים למצוא איזה הסדר שיניח את הדעת. סוף סוף כו־לנו היינו חברים אישיים ותנועתיים נאמנים עם אותם החברים אשר טיפלו למעשה ב־ענייני החלוץ המזרחי וסוף סוף הרי כולנו יחד פועלים לעניין משותף אחד! ואז החלו הבירורים והוויכוחים שהיו ממלאים את ה־מועצות והישיבות המשותפות בדיונים מייג־עים של שעות על גבי שעות. הדברים אף חדרו לעתונות התנועתית ויצאו לפומבי.

בקשר לזה זכור לי פרט קורידי אחד: ב־אחד הגליונות של „אהלנו" פרסמתי רשימה ביקורתית די חריפה כלפי ההנהגה של החלוץ המזרחי ובה מניתי שורה של טענות שהיו לנו בימים ההם לרשימת הביקורת הזו נתתי כותרת מנופחת בבקשת: „אנו מזהירים". מובן מאליו שציפינו כי ראשי החלוץ המזרחי לא יישבו בחיבוק ידיים וישיבו לנו בחרי־פות. והנה באה התשובה מהר בגליון של „די אידישע שטימע" — המדור בעברית. ומה התברר? חברנו בהחלוץ המזרחי בחפזם כי רב פרסמו התשובה ונתנו לה כותרת „לא ניזהר". כלומר על „אנו מזהירים" הגיבו בהפוה: „לא ניזהר".

הרבה מהמין הזה צריך הם לזכן כה. אולם הבעיה נשארה בעינה והיה צורך למצוא פת־רון לשאלת ההכשרה.

לחץ לדיונים

ואמנם בעניינים אלה צריך להוסיף הסברה כה: בגרמא הפרובלמאטיקה של הכשרה, חלו־ציות והגשמה הקדימו אותנו — היינו, את אנשי ההנהגה בוורשה — חברינו־אחינו בנחלי גליציה. אמנם בימים ההם היתה כבר ה־תנועה בגליציה המערבית „שייכת" לוורשה. היתה ההנהגה ראשית אחת והיא פעלה מ־וורשה. היה תיאום מלא בינינו, ואילו בגלי־ציה המזרחית עדיין היתה התנועה — נקראת בשם „בני עקיבא" — אוטונומית ולה הנהגה ראשית עצמאית בלבוב. הפעלנו פעם פורום שקראנו לו „מועצת ההנהגות הראשיות" וכ־תוצאה מדיונים בפורום זה התקיים בוורשה הגיעו אלינו כל חברינו מלבוב ומקרקוב — הפך „אהלנו" לבטאון מרכזי לתנועה כולה, כולל בני עקיבא בגליציה המזרחית. אף בשאר דברים הנהגנו תיאום עם חברינו ב־גליציה המזרחית ובעיקר עם יצחק ורפל (רפאל), משה קרייבר, דוב קנוהל ויעקב רענן, אילם, סאכור, החברים בנתי הגליציות הקדימו אותנו ב„הראאים" בעניינים שאנו דנים בהם במקום זה. בגליציה המזרחית קיימת היתה הכשרה מיוחדת של בני עקיבא בעיירה קוביב וראשוני החבריה שלו לארץ הצרכו ב„קבוצת אברהם" שהתייסדה עראית בכרכור ליד מושב הפועל המזרחי „כפר פינס". חברינו בגליציה המערבית אף הם הניחו יסוד לקבוצת הכשרה עצמית בשם „גאולה" שמקום מושבה היה בעיר „אדמיץ". עיר זו היתה מקום רבנותו של הרב דוד אביגדור, שהיה כעין פטרונה הרוחני־הדתי של התנועה כולה בגליציה המערבית. ראשוני העולים של קבו־צת „גאולה" הצטרפו בבואם לארץ לקבוצת שחיל ברחובות ומסיבות שונות התפורר כע־בור זמן מה.

אכן, איננו כותבים כאן היסטוריה כרונו־לוגית ולכן לא כפריטים לענייננו תאריכים מדויקים וסדר האירועים והמעשים. העניין העיקרי הוא שחברינו בגליציה לחצו יותר ויותר כי תעלה על סדר היום של חיינו ה־תנועתיים את דבר הכיוון החלוצי־הקיבוצי, החינוך לקראת ההגשמה וכל שאר העניינים הכרוכים בכך. ואכן עלה העניין הן בדיונים של ועידות ומועצות הן בכתב — בעתונות של התנועה.

חברנו שלום פרלה (קרניאל) היה אולי ראש וראשון ללוחמים. חרף העובדה שהיו לו הרבה מאד אכזבות בענייני „גאולה" כ־קבוצה — בחוצה־לארץ ואחר כך בארץ — עמד הוא בכל תוקף על עמדו האידיאולוגי, היינו שהתנועה תכריז ותודיע שהיא מחנכת להגשמה אישית להגית העבודה — ההגשמה שהיא באה לידי ביטוי בחיי קיבוץ בלבד. ואמנם, היתה גם בגליציה המערבית התנג־דות לכך, ביחוד מצד חברים מבוגרים ותיקים שנמצאו במסגרת השומר הדתי. בין אלה היה גם הרב דוד אביגדור בכבודו ובעצמו. אולם שלום פרלה היה אידיאליסט קיצוני ואהוב ומקובל היה על כל שכבות התנועה. הכל הכירו בטוהר כוונותיו ובייחוד הגותו.

אף אני בזמנה אהבו אהבנו את שלום פרלה ומאד מאד כיבדנו את עמדתו. כשל־עצמי, הייתי מחבב אותו מאז שהכרתי אותו בישיבת המדריכים הראשונה בהרי גובלוב, ליד זקופנה. כשהיית יבוא לעתים די קרובות לקרקא הייתי מתגורר בבית הוריו וכשהיה הוא בא לוורשה — היה מתגורר בביתנו. ש־לום היה איש נקי דעת ובר לבב, כל כולו מסור לענייני התנועה וכרוכו כל כולו בדבר שהסבו לנכון.

פתחנו איפוא את דיונינו ואת „אהלנו" ל־ויכוח חפשי בענייני חלוציות, הגשמה, קיבוץ וכיוצא בזה. ואמנם התגלגו חילוקי הדעות שבין השאר מצאו את ביטויים גם בפלמוס — מאמרים בינו לביני. הייתי כל כולי נגד קביעת החינוך הדרך ההגשמה האישית בחברה קיבוצית דווקא; התנגדתי לכך שחיים בקי־בוץ דתי הם שיא הגשמה יחיד של רעיון תורה ועבודה; וסבור הייתי שיכולה וצריכה התנועה להרשות לעצמה פלורליזם בדיון על צורות ההגשמה וכי לא יאונה כל רע אם במקום „הוית אחת" נקבע „ריבוי הוויות" להגשמה.

את הדברים האלה ודברים בדומים להם אמרתי ופרסמתי בגלוי באסיפות ומעל גליו־נות „אהלנו" ושאר בטאונים. זכורני בזה קור־יוז ועיד: בבבנד הגליונות הראשונים של „אהלנו" פרסמתי בהמשכים רשימות שלי „על הקבוצה". כוונתי היתה להרחיב את הדיבור על מעלות הקבוצה הקטנה החינוכית בתוך סניפי התנועה. שני המאמרים הרא־שונים היו כעין מבוא „סוציולוגי" כתוב על ידי צעיר בתחיל, שכלל וכלל לא היה בקי בנושא מצדו המדעי. אלו היו בסך הכל סב־רות של מדריך צעיר בתנועת נוער. אולם לפתע נוכחתי כי חברי הקוראים (צעירים כמוני ואולי יותר ממני) מכניסים לתוך דברי איזו כוונות נסתרות על קיבוציות שאנכי כלל וכלל לא התכוונתי להן. כיוון שלא ידעתי לכתוב אחרת — הפסקתי בכלל את הכתיבה בנושא זה. פשוט לא המשכתי ב־כתיבת הסידרה...

אולם כאשר הגיע הזמן שהיה צריך לכתוב ישירות על עניינים העומדים על הפרק ובב־הירות יתירה — לא מסכתי את ידי. כתבתי בבירור ובמפורש ואף היתה לי תמיכה מא־סיבות בתוך התנועה.

ואמנם היחסים בין המתווכחים — המחיי־בים קו קיבוצי ברור לבין המחייבים קו של פלורליזם היו יחסים חברים נאמנים ותקי־נים. לא נוצרו שום „מחנות" או „סיעות" שכבר אז היו מנת חלקן של מפלגות ותנו־עות, לרבות תנועות חלוציות, בפולין. אצלנו היה תופש ביטוי מוחלט היתה חברות טובה.

(ההמשך יבוא)

ל"ו שנה לניר־עציון

מאת מרדכי דסל

סיפורו של מושב ניר־עציון מתחיל עם תום מלחמת העולם השניה. זהו סיפורם של צעירים, רובם יוצאי הונגריה, סלובקיה ורומניה, ניצולי השואה שרוב בני משפחותיהם נספו. לפניהם עמדו שלוש אפשרויות: לחזור למקום הולדתם ולהשתלב במשטר החדש, שקם על חורבות הפשיזם המובס; לנסות מזלם באמריקה, או בקנדה; והדרך השלישית, הקשה מביניהן, אך הסימפטית יותר — לעלות לארץ ישראל בתקופה שבה חוקי הספר־הלבן עדיין לא בוטלו והיישוב הכריז מלחמה על האימפריה הבריטית כדי לכונן בארץ מדינה יהודית עצמאית.

הבחירה היתה קשה, רק מעטים היו מוכנים לחזור למקום שבו נרצחו בני משפחותיהם, אך גם לעלות ארצה ולהתחיל מחדש בחיי מאבק וסבל לאחר סבלות אושוויץ לא היה פשוט. הרצון לנוח ולהיבנות מחדש מן ההריסות היה גדול ביותר. לבסוף גברה בצעירים אלו האידיאה האינטלקטואלית להראות לצלם שעם היהודי שנרצח באירופה מסוגל ליצור דברים גדולים. עלו ארצה והלכו להתיישבות בתנאים קשים מאוד מתוך אמונה ביכולתו של האדם להתגבר על צרכיו ושאיפותיו הקטנטניים לשם יצירת מפעל לאומי־חברתי גדול.

ממחנות העקורים — לנגב

בשרידי השואה התארגנו על אדמת גרמניה

שתי קבוצות: „אחדות" ו„תקוה", במטרה לעלות וליצור גוף התיישבותי דתי. קבוצת „תקוה" התמקמה באשאו, וקבוצת „אחדות" בפלדפינג. הקבוצה הראשונה הצליחה לאחר שנתיים של שהות על אדמת גרמניה על אניית המעפילים „אקסודוס", נדדה במשך חדשים על פני הימים, ולבסוף החזורה דרך צרפת לגרמניה. נאלצה להישאר חצי שנה נוספת עד שהצליחה להגיע ארצה בדרכים שונות.

מקבוצת „אחדות" נמצאו תלאות חברי „תקוה" — חלקם קיבלו סרטיפיקטים, אחרים דרך מבצע עליה ד' הגיעו ארצה לאחר שהות במכשרה במחנות העקורים בגרמניה.

לגיבוש החברתי של שתי הקבוצות תרמו רבות חיילי הבריגדה היהודית, ששימשו כשליחי התנו־עה בגרמניה, ביניהם ראובן מאיר, צבי סלמן, יצחק ברסירא, דב קנוהל, משה ספראי ואברהם כלמר, ששימש כסגן יושב ראש שארית הפליטה בגרמניה, שמנתה כרבע מיליון נפש. הוא עצמו הצטרף לקבוצת „אחדות" ועם פרוץ מלחמת־השחרור עלה ארצה.

תחנתם הראשונה של אנשי הקבוצה — ש־בינתיים התאחדו — היתה בראשון־לציון. עם פרוץ קרבות מלחמת העצמאות קיבלה קבוצת „אחדות" הוראה לרדת לנגב במקום קבוצת בארות יצחק שספגה אבידות רבות. עברו אימונים צב־איים, הרבצו בשמירה והתפרנסו מעבודה שכירה. הבחורות עבדו בקיבוץ סעד, והבחורים עבדו בחברת „מקורות". בנגב שהו כשנה ימים.

האיחוד עם שרידי כפר־עציון

לאחר נפילת כפר־עציון, ערב הכרזת המדינה, פנו האלמנות והיתומים לגבעת עליה. בין שרידי כפר־עציון התרוצצו שתי גישות באשר לעתיד. חלק מהחברים טענו שיש לשקם את הקבוצה, ליישבה מחדש ובדרך זו לדאוג לחינוכם של היתומים ולשיקומן של האלמנות.

גישת הקבוצה השניה, שבה נמנו בעיקר אותן משפחות שלא נפגעו, היתה, שאין טעם להשקיע מאמצים בייסוד קיבוץ חדש. יש לעזור לכל אחת מהאלמנות הצעירות להסתדר בעיר ולאפשר להן לבנות שם את עתידן.

מזכירות הקיבוץ הדתי תמכה בגישת הקבוצה הראשונה וחיפשה אחרי „השלמה" מתאימה שב־צורתה תוכל לשקם את שרידי כפר־עציון. בחיפוש אחרי „השלמה" כזאת הגיעו לקבוצת הפולים החדשים „אחדות".

ב„אחדות" היו הדעות חלוקות. הם היו אנשים צעירים ושאפו ליצירת קיבוץ עצמאי. הם גם טענו שה„סידור" המוצע על ידי מזכירות הקיבוץ הדתי לא יצליח יפה בגלל הבדלי מנטליות ופערי הגילים. הויכוחים ופעולת השכנוע האינטנסיביים נמשכו זמן רב יחסית. לבסוף הוחלט על מיזוג „אחדות" עם שרידי כפר־עציון, אליהם הצטרפה גם קבוצת חלוצים מבין עולי הונגריה, „מכורה" מכפר יעבץ, שעבדה לפני פירוק.

ביום העצמאות של שנת תש"י (1950) עלו שלושת הגופים המאוחדים על הקרקע במרומי הר הכרמל, בין חיפה לזכרון־יעקב, ולפי הצעת ועד הלשון קיבלו את השם: ניר־עציון.

ימי הבראשית

ללא כל הגזמה ניתן לקבוע: הימים הראשונים, נכון יותר, השנים הראשונות, היו קשים ביותר. הותיקים גרו באוהלים, על הגבעה שמכיל צריף חד, ובעלי המשפחות עבדו וגרו בבתים במשך כל ימות השבוע. ביום שישי נסעו לגבעת־עליה לבלות יחד עם המשפחה את השבת, ובבוקרו של יום ראשון, חזרו לניר־עציון. היו אלה ימי הצנע המחמירים, שבהם השגת כל מצרך היתה בעיה. היינו שכירי יום אצל הקבלן שבנה את מבנינו, מי שלא עמד בנורמה, שהכתיב, פוטר ללא רחמנות. קנינו לנו אחד ליומיים, כדי שהחברים יאכלו פחות, ואת התה המתקנו בריבה מהולה במים.

ניסיוננו החקלאי היה אפסי, רוב הגידולים נכשלו. אך הבעיות העיקריות נשאו אופי חברתי. התקיימו אסיפות חברים בשתי נקודות: בגבעת־עליה ובהר־עציון. רוב חברי כפר־עציון היו משוכנעים שהגיעונו בבניית משק לא יצליח. ואת — כנראה — בגלל אי־רצונם להמשיך בחיי שיתוף. אם בכל זאת עזבו בסוף המקום, היה זה יותר בגלל המוב הכוכרי שהרגישו כלפי חבריהם שנפלו ובני משפחתם באשר כתוך מגיעים קודרים. גם כשהבתים הראשונים כבר עמדו לפני השלמה, עדיין טענו רבים מחברי כפר־עציון שהדבר לא יצליח. באותם ימים עמדו להקים בשכנות למשק את מוסד עליית הנוער „ימין־אורד". חברים אחדים הציעו למסור את המקום, על בנייניו, לעליית הנוער. לבסוף כשמסדרת הבתים הראשונים נשלמה, והחברים מגבעת־עליה חייבים היו לעבור לניר־עציון, רובם החליטו להישאר.

היתה זאת מכה מוסרית לבוניו הצעירים של המשק, „הפולים החדשים", אשר ראו משימה ציונית בשיקום שרידי כפר־עציון, שדווקא אלו שבגללם הוקם, למעשה, המשק ושהיו יכולים לתרום מנסיונם — החליטו לעזוב. מאוכזבים ומיואשים מנסיון זה החליטו רבים מבין הצעירים לעזוב. היתה תקופה שבה נשארו במשק פחות מעשרים משפחות. מעטים היו שעוד האמינו שאכן המפעל יצליח ויכה שורשים. כניסיון אחרון, הפך המשק מקיבוץ למושב שיתופי. אותו לא הסכים הקיבוץ הדתי לקבל לשורותיו.

צורת החיים החדשה הביאה, אמנם חברים חדשים ויציבות־מה, אך גרמה גם לקשיים חדשים. שיפוץ הדירות לפי הצרכים החדשים, חוסר הנסיון של הבוגרות בניהול משק בית אינדיווידואלי וקשיים כלכליים לא פינקו את החברים. ובכל זאת, הימים הוכיחו מי צדק, האם הפסימיסטים שטענו ברגע הראשון שהניסיון לא יצליח והנוהו את דרך המעשה החלוצי, או אלו שהאמינו ש־לבסוף הכל יסתדר, שקבעו, שהרעיון והאידיאל החברותי אינם פחותים בערכם מהשאיפות האישיות של כל פרט? מי צדק, האם אלו שראו באידיאל עליון את הצלחת חייהם האישיים, או אלו ששאפו להקים יישוב חדש על מפת הארץ ותלה בעלת ערכים שורשיים?

התשובה ניתנה על ידי המציאות עצמה. ניר־עציון היום משק משגשג ויפה הממלא את בוניו ויושביו הרגשת סיפוק — למרות הקשיים והבעיות הקיימות עד עצם היום הזה. אך חיים „סטריליים", ללא כל בעיות אין בכלל בנמצא.

ביצת חמר באיזור בית המרגע

שילוב של שלושה דורות

ניר־עציון אינו שייך למשקים המבוגרים כ־„גדולים", היות בו פחות ממאה משפחות. אך הוא בנוי על יסודות בריאים. בימים אלה שבהם משברים כבדים פוקדים את תנועת ההתיישבות, אנחנו מנהלים חיינו על פי מכתחה. רוב ענפי המשק מבוססים ומעולם לא התפתינו להשקעות ספקולטיביות. התפרנסנו בכבוד בעמל כפינו. פרט לענפי החקלאות המסורתיים, כגון: בעלי חיים, גידולים תעשייתיים, מטעים, אנו מנהלים בית הארחה המגודלים בארץ, ומפעל להכנת מזון חם. את רוב הענפים מנהלים בני הדור השני שהשתל־בו במלאכת הנעשית. הם מאיישים את רוב התפקידים הציבוריים המקצועיים. להדור בני המשק המצורף בחיים החרוצים צביון של נקלטים שבאו — לרוב — מן העיר.

קיים שילוב יפה של שלושה דורות. לא אחת אתה מרגיש צורך להודות לשוכן במרומים על החסד שהעניק לנו, בני דור השואה, לראות בנים ובני בנים. מה נעים להיות בחברה שאתה גם הסבא בה, גם אבא וסבא. ויורשיך הם בניך, חבריך לשיחה. חס וחלילה לעת זקנה. בני הדור הוותיק, המייסדים, לא חסכו את ההוד בפני הבנים וראוי להכינם לראות כלה המשק לידיהם ובוהל עיניהם. הלוואי שלא יאכזבו.

בין האתמול להיום

אנחנו, המייסדים, בחרנו בצורת חיים שאותה ראינו כנאה ומתאימה לנוער יהודי של אותם הימים. ראינו את עמנו תלוי אנוש, ניסה להת־נער מעל סף הכליון ואמרנו: נביא שינוי ערכי יסודי בחיי אדם; נוצר לעבודת כפיים, ליניקה ממקורות האתמול; נעשה ניסיון להחיש ימינו כקדם. תקוותנו הגדולה היתה שנצליח להנחיל לבנינו אחרינו את אותה התחושה ששלטה בנו מאז נשדינו: חשוב לרפא את גופו החולה של עמנו, אך לא פחות חשוב הצד הרוחני. את הישגינו המשקיים לא ראינו כמטרה בפני עצמה, אלא כאמצעי ליצירת רוח חדשה. שאחרי השואה כה נחלשה. ובשטח זה הצלחותינו מוטלות בספק.

אנו מגישים לבני הנוער על מגש של כסף ממש את האפשרויות ללמוד, להרחיב אופקים. למשל, אברהם מלמד מנהל חוג לימודי למשפט העברי זה שמונה שנים, והרב המקומי, ר' בנהם ולדמן, מוכן להיענות לכל בקשה בנושא לימוד תורה, אך ההתעניינות מצד צעירינו דלה ביותר.

בני הדור השלישי בניר־עציון

אין כל פסול בכך שמשקיעים מאמצים רבים ומחשבה רבה ברווחה כלכלית והעלאת רמת־החיים. אך מאכזב לדעת, כי המאמצים בכיוון זה הופכים לעיקר. שההשתלבות היפה בחיי העשייה המשקית אינה נובעת מתוך שלובת זרוע עם השאיפות הרוחניות. גם בדבר העמקת היחס לתנועה ולמוס־דות פוליטיים לא הצלחנו, כשמדובר בתקציבים, בשיפור תנאי דיור — מתעוררים כולם, אך בעשייה רוחנית יש בדרך כלל קול דממה דקה.

ותיקים אחדים בתוכנו עוסקים לפעמים בחיפוש אחרי הנשמה היתירה הציבורית, ואינם מוצאים אותה. המאמצים בכיוון זה נשארו ללא מענה.

*

כיצד ניתן לתאום ל"ו שנים של עשייה ויצירה, של הישגים וכשלונות, של בעיות הצלחות, לתוך שורות מעטות של רשימה עתונאית? פשוט, אי־אפשר. ובכל זאת, כאשר אנו עומדים בפני החובה לערוך חשבון נפש צודק ואובייקטיבי עד כמה שניתן, רשאים אנו לקבוע בלב שקט ובמצפון נקי: דרכנו — לרוב — היתה נכונה. הכשלונות הם כשלונות אנוש, וההישגים, הישגים של בני אדם שהציבו לעצמם אידיאלים. מידת ההצלחה לא היתה תמיד תלויה בנו. בסך־הכל נסיונו צלח ישה.

נראה לי כמתאים לסיים רשימה זאת בשורות היפות משירת לאה גולדברג:

למדני אלוקי, ברך והתפלל / על סוד עלה קמל, על נוגה פרי בשל / על החירות הזאת: לראות, לחוש, לנשום / לדעת, ליחול, להיכשל. / למד את שפתותי ברכה ושיר הלל / בהתחדש זמנך עם בוקר ועם ליל / לבל יהיה יומי היום כתמול שלשום / לבל יהיה עלי יומי הרגל.

אנטישמיות בהונגריה

(סוף מעמוד 7)

הפניה לבית המשפט

ביום 4 מאי, למעלה מחודש אחרי היעלמות הנע־רה, פנתה האם אל מושל המחוז בקובלנה, והוא הורה לשופט הכפר לגבות עדויות כפי נשים, ואף ביקר בכפר וגבה עדויות. הפרוטוקולים מעדויות אלו הועברו אל התביעה הכללית שבעיר המחוז נייראד־האזה, שם נקבע שיש חשד לבאורה של מעשה פלילי והצטע לבית המשפט לערוך חקירה. בית המשפט הטיל על יוזף בארי, סגן־מזכיר בית המשפט, לערוך חקירה מוקדמת. החקירה הרשמית התחילה ב־19 במאי. כעבור יומים הצעיר בנו הגדול של השמש מוריץ שארף בן ה־14 את עדותו, לפיה ראה את מעשה הרצח מבעד לחור המנעול של דלת בית הכנסת. היו סיבות, שעדותו של הנער נגבתה תוך שימוש באמצעי לחץ וכפייה. על סמך עדות הנער נעצרו השמש ואשתו ועוד שלושה יהודים מתושבי טיסה אסלאר ואחר כך נעצרו יהודים נוספים והואשמו בביצוע הרצח או בסיוע לו.

הפקיד בולט מילא בשלב הראשון של הפרשה הכומר הקאתולי של הכפר. הוא פירסם כתבה בעיתון הקלריקאלי „מגיאר אלאמי", תחת הכותרת „המקרה המסתורי של היעלמות נערה", במאמר זה הוא מאשים שבגלל ויכוח בענייני הסמכות בין הרשות המנהלית לבין הרשות השיפוטית לא נעשה במשך שבועות מאומה עד שלבסוף הופיע ב־19 במאי השופט החוקר. הכומר פנה נוסף לכך אל חבר הפר־למנט מאיזור טיסה־אסלאר, גיזה אונודי, וביקשו שיעורר את העניין בפרלמנט. לשם כן פנה אל מנהיג האנטישמים אישטוצי בעניין זה. אונודי עורר את העניין בפרלמנט ב־23 למאי 1882. בין שאר דבריו אמר כי מקרה זה מוכיח עד כמה מסוכן הוא זרם הפליטים שבא להונגריה מרוסיה. הוא תובע מן הממשלה לאסור הגירתם של יהודים למדינה.

במסגרת ההסתה האנטישמית הוצאו פמפלטים וכר־זות בעיר הבירה. ובכרי השדה ש„ביארו" את עניין עלילת הדם הרעילו את נפש ההמונים. קלמן טיסה בתפקידו כשר הפנים דרש מן הממשלה ייפוי כוח לתת צו להחרמת פרסומים אנטישמיים.

באותם הימים נכנס לזירת המאבק עיתונאי צעיר, מיקשה סאבולצי (מקודם ויינשטיין). הוא היה האיש הבולט ביותר במערכת ההתגוננות, לצדו של הסנגור קארולי אטוש. הוא המציא לעיתונות ידיעות שבהן הוקיע את דרכי החקירה.

ב־18 ביוני 1882 נמשתה מן הנהר טיסה גוויה של צעירה ועליה מלבושי הנערה שנעלמה. כל סימני אלימות לא נמצאו עליה. בזיהוי שנערך הכחישה אמה של הנערה כי הגופה היא של בתה. הבדיקה הרפואית העלתה כי הגוויה היא של אשה מבוגרת וכי היתה במים שלושה־ארבעה ימים בלבד. העלתה איפוא אשמה חדשה כלפי היהודים, שהם דאגו שגוויה זו תימצא ועליה בגדי הנערה, כדי להוכיח את צדקתם. אך התחילו להעליל על בעל הרפסודות, הגביר קלמן כהנא מטיגס, שהיה בעל יערות גדולים ושלח עצים רבים ברפסודות על נהר טיסה. לכל חלקי הונגריה. אגב, הוא היה בן משפחתו של כותב הטורים האלה. העלילה ירדה מן הפרק אחרי שבדיקה רפואית נוספת בבודאפשט קבעה שעצמות הגוויה הן של נערה צעירה, ותוצאות הבדיקה הראשונה בהונ־גריה, בטעות יסודן.

ב־5 ביולי 1882 נתכנסה בבודאפשט אספת רבנים אורטודוקסים, ביניהם הרב מנחם כץ מצאהלים (אחת משבע הקהילות, בבורגנלאנד), הרב אריה ליבוש ליפשיץ (שהיה בשעתו ראש הלשכה המרכזית של האורטודוקסים בהונגריה), הרב אברהם יוזע מוואקפאלוס). האספה פרסמה גילוי דעת שבו דחו את העלילה והודיעו על החלטתם לפנות אל אקדמיות למדעי המזרח ואל פאקולטות לתיאו־לוגיה שבאוניברסיטאות, כדי שהחכמים נוצרים יוכיחו את הכזב שבעלילת הדם. כתוצאה מפנייתם נתפרסם כעבור זמן־מה קונטרס ובו גילוי דעת מאת הפקולטאות שבאוניברסיטאות אמסטרדם, ליידן, אוטרכט וקופנהאגן. וכן מאת מלומדים נוצרים ידועים כמו פרנץ דליץ, פאול לאגארד, תיאודור נלדקה, ה. ל. שטראק, ואחרים.

בקהילה הנאולוגית הגדולה בבודאפשט החליטו להוציא שבועון כדי להגן על היהודים מפני עלילות שקר. בין היוזמים היו יצחק גולדציהר, יוסף באנוצי, ואחרים. כתוצאה מכך נוסד השבועון „שוויוו". הכתב הראשי ואחר כך עורכו היה מיקשה סאבולצי.

משפט טיסה־אסלאר נפתח ב־19 ביוני 1883 ונסתיים ב־3 ביולי אותה שנה בבית המשפט בנירדיהאזה. ארבעה יהודים הואשמו ברצח, ששה אחרים בשותפות לרצח, ועוד חמישה בחיפוי על הפשע. רובם היו נתונים במעצר למעלה משנה. המשפט עורר התעניי־נות רבה ברחבי העולם. גם עיתוני צרפת ואנגליה כתבו עליו מאמרים ראשיים. פסק־הדין ניתן ב־3 לאוגוסט 1883. כל הנאשמים יצאו זכאים. פסק הדין אושר על ידי בית־המשפט העליון.

בפרקים הבאים עוסק המחבר במפלגה האנטישמית בחיים הפוליטיים בהונגריה ובפעילות הסיעה האנטי־שמית בפרלמנט; בהקמת „מפלגת העם" — תנועה אנטישמית־קלריקלית, באנטישמיות והמיעוטים הלא־אומיים בהונגריה. פרק מיוחד קובע המחבר לאנטי־שמים ההונגריים במערכת האנטישמיות הבינלאומית ועמד על השתתפותם בקונגרסים האנטישמיים הבינ־לאומיים בגרמניה.

זהו ספר מונומנטאלי בהיסטוריוגרפיה היהודית, והוא העמוק והחשוב ביותר שיצא בזמנו בנושא האנטישמיות בהונגריה.

הצולדיס

ב"ה, יום ו' כ"א אייר תשמ"ו 29.5.86

גליון מס' 233

בעריכת עפרה ורד

שלום, ילדים

הקיץ הגיע, מה־טוב ומה נעים לצאת החוצה, מעל לראשינו פרושים השמים כמפה תכולה והאדמה כולה הפכה שטיח צבעוני, מרהיב של פרחי העונה.

אבל, כאשר אנחנו נזכרים בחורף עצוב לנו מאוד. השנה כמעט שלא היה לנו חורף. הגשמים היו מעטים מאוד, ולכן הכינרת אבדה מים רבים ממימיה. במאגרי המים, אין די מים. השנה הוכרזה כשנת בצורת, ובמשק הוכרז מצב חרום. לחקלאים קוצצה מכסת המים, אף בישובים ובמשקים הגבילו את מכסת המים.

מצב חמור זה נוצר לא רק בגלל שלא ירדו גשמים. ישנה סיבה נוספת למצב זה — אנחנו מבזבזים מים רבים ללא צורך.

לכן, צריך לזכור, ידידי הצעירים, כי חובה לחסוך במים, אם נראה ברז דולף בבית, בבית־הספר, או במלתחות ליד הים, מיד נרוץ לסוגרו. לא נעמוד זמן רב מתחת למקלחת, נאמר להורים שירחצו פחות את המכוניות ובפחות מים, כי — חבל על כל טיפה!

אין אנו היחידים הסובלים מבצורת. השבוע שמענו בחדשות שגם בהודו, קיימת בצורת חמורה ומחסור גדול במים — המצב חמור עד כדי כך שקונים מים בכסף רב.

נסיים בתקוה, כי כאשר נתפלל בחורף הבא עלינו לטובה „ותן טל ומטר לברכה על פני האדמה" ייענה הקדוש ברוך הוא לתפילתנו, ויקויים בנו הפסוק הכתוב בפרשת שבוע זה.. „ונתתי גשמיכם בעתם".

שבת שלום
שלכם,
ע פ ר ה

אם בחוקותי תלכו, ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם (כ"ו, ג')

פסוקי הברכה בפרשת „בחוקותי" מתחילים באות א' — „אם בחוקותי תלכו" — ומסתיימים באות ת': „ואולך אתכם קוממיות" (כ"ו, י"ג). על כך מעירים חכמי ישראל ואומרים כי דבר זה בא לרמז לנו, שמוטל על ישראל לקיים את כל מצוות התורה — מאל"ף ועד ת"ו — ואז יתקיימו בהם כל הברכות האמורות בפרשה.

☆

וישבתם לבטח בארצכם — ונתתי שלום בארץ...

אחרי שכבר נאמר „וישבתם לבטח בארצכם", למה צריכה התורה להוסיף: „ונתתי שלום בארץ"? כלום תיתכן ישיבה בטוחה בארץ ישראל בלא שלום? — אלא, הכוונה היא לשלום פנימי בין איש לרעהו, בין מפלגה למפלגה, בין סיעה לסיעה. שתשרור בין חלקי העם אהבה, שלום וריעות.

(בספרים)

(לסיום ספר ויקרא)

חזק חזק ונתחזק!

וזכרתם לכם...

היום ששה ושלושים יום שהם חמשה שבועות ויום אחד לעומר.

רעיונות מחורזים לפרשת „בחוקותי"

מאת נ.ד. סרבר

אכילת הלחם לשבוע
בתנאי שלום וביטחון
הבטחה לעם העומד על הגובה
— יזרע ויקצור ויטחון...

הארץ תתן את לחמה
כשהעם תורת־אל ישמור
ויהיו פנויים ממלחמה
יבנו — וה' עליהם יגמור..

מחיות השדה וחיות — האדם
אלוקי אבותם יצילם
פשעים ושפיכות הדם
מן העולם יעלם...

שבוע הילד בישראל

השבוע מלאו עשר שנים לשבוע הילד בישראל, שעמד השנה בסימן השלום, שהיא גם שנת השלום הבין־לאומית, עליה הכריז ארגון האומות המאוחדות (האו"ם).

השבוע נערך בחסות רעיית נשיא המדינה הגב' אורה הרצוג, שהחליטה להקדישו לזכרה של הגב' נינה קציר ז"ל (רעיית נשיאה הרביעי של מדינת ישראל) שהיתה יוזמת הרעיון.

בשבוע זה ניתנה לכם הילדים, תשומת לב מיוחדת במינה. אירועים יפים וחגיגיים הוכנו במיוחד בפארק הירקון בת"א ובגן סאקר בירושלים, נערך בתחילת השבוע מירוץ למען ילדי אפריקה הרעבים. בגן הפעמון בירושלים הפריחו ילדים בלונים צבעוניים. עשרות נשות שגרירים ביקרו בבתי־ספר וסיפרו על ארצותיהן. ארבע מאות ילדי עולים התארחו במשכן הכנסת. באירוע מיוחד שהתקיים אף הוא בכנסת, הוענקו פרסים לילדים שהצטיינו במעשי התנדבות ובעזרה לזולת. אתמול התקיים ב„בית אריאלה" בת"א, מפגש סופרים עם ילדים שהשתתפו בתחרות כתיבת שירים וחיבורים על נושא השלום.

שפע של אירועים בשבוע אחד — איזו חגיגה! חבל ששבוע זה חל רק פעם אחת בשנה.

ע פ ר ה

החטוף / מאת מירה הראל

(המשך משבוע שעבר)

באותה תקופה (חורף תש"ח) היותה העיר צפת, מרכז הלאומנות הערבית בגליל העליון. עדיפותם המספרית של הערבים (12000 לעומת כ־1300 יהודים) והעזרה המסיבית בנשק ובמידע שקבלו מהממשל הבריטי ומערביי הארצות השכנות, גרמו לעליית כוחם ושחצנותם של הערבים מחד, ולהחרפת מצבם הפיזי והבטחוני של היהודים, מאידך. היהודים התקבצו ברובע העתיק של צפת ופנו בתפילה לאבינו שבשמים. הרבנים קראו לתענית. ומטה הפלמ"ח באיזור, הבטיח לשלוח את גדוד „הגליל" ברגע שיתאפשר הדבר. חורף קשה היה, הגשמים שטפו את צפת בעוז. והנה בערב אחד, מתוך הגשם והברד יצאה והתקרבה לבית הרב הספרדי, דמות שנראתה כדמות ערבי. השמש נחרד עד מאוד כששמע את הערבי קורא לו לפתוח את הדלת, כי דבר סתר לו אל הרב. אך הרב הורה לו להכניס את הזר ולהגיש לו משקה חם, ואחר כך הורה לשמש לצאת מהחדר ולעזבו עם הזר. משנותר הרב עם הזר, בקש ממנו בנמוס שיאמר לו מה דבר הסתר שהביא. והנה, הוציא הזר מתוך קפלי העבאיה, חבילה קטנה, פתח אותה לעיני הרב, והוציא ממנה בגד תינוק, עשוי משי ורקום רקמת זהב. „זו תעודת הזהוי שלי" אמר בפשטות וסיפר לרב הנדהם את סיפור חטיפתו. „אני מבקש לחזור אל עמי ואודה לכבוד הרב באם יעזור לי לגלות את משפחתי".

הרב, הודה לאחר מכן שתחילה חשד בצעיר שמא הוא מנסה להתחזות ולכן חקר אותו בפרוטרוט, אך הצעיר לא ידע להוסיף דבר על מה שכבר סיפר. גירד הרב את זקנו והחליט ל„הרויח זמן", על כן הזמין את הצעיר להתארח בצל קורתו, להחליף את בגדיו הרטובים בבגדים יהודיים („שלא לעורר חשד") ולחכות עד שיוכל הרב לוודא אם נשאר מישהו מההורים בחיים, וכן היה.

עוד באותו ערב קרא אליו הרב את מפקד גדוד „הגליל" וסיפר לו את הסיפור המופלא. המפקד, פקפק תחילה באמיתות הסיפור, אך הרב ביקש ממנו לחפש מישהו מילידי חאלב שאולי יוכל לאמת או לסתור את הספור.. בינתיים נשאר יוסף שהרב קרא לו יוסף בבית הרב, שהחליט לנצל את הזמן וללמד את הצעיר מושגי־יסוד ביהדות.

עברו שלושה ימים. המג"ד אכן מצא בחור „חאלבי" ולתדהמתו, הסתבר שסיפורו של הזר אכן נכון. ה„חאלבי" זכר משהו, אך לא ידע פרטים. היות והוא עצמו היה אז ילד קטן. אך הוא אמר שיש לו דוד זקן שגר בתל־אביב, ואולי הוא יודע יותר פרטים.

ואכן, הסתבר שהדוד היה לא אחר מאשר אביו של יוסף החטוף, שהצליח ממש ברגע האחרון להגיע לא"י יחד עם בתו וחתנו, שעלו ארצה.

כאשר הביאו לו את בגד התינוק הרקום בחינת „הכר נא הכתונת בנך היא?" החל הזקן לבכות ורק דברי בתו וחתנו שיתחזק אם ברצונו לראות את בנו האבוד כל עוד הוא בחיים, הרגיעו אותו. אנשי הפלמ"ח עשו את כל המאמצים ושלחו את יוסף בלווי פלמח"ניק אל בית אחותו, ומי שלא ראה את שמחת הפגישה בין הבן האבוד לאביו, לא ראה שמחה מימיו!...

יוצרים צעירים

סוס העץ

מאת סמדר פז

(בת 8.5, עין־הנציב)

סוס העץ הישן
נשען לו על הגדר
בא עמוס הקטן
ושחק בו רק לרגע קט
התעצב הסוס הזקן
ובלבו כל הזמן מלמל
אני כה זקן
ולי עוד מעט יבוא הקץ.
והנה בא היום
ואמא אמרה זה איום
אך על הסוס
רחם עמוס
ושחק בו כל היום.

גן חיות

מאת גיתית ברנר

(בת 9, בני־ברק)

לשמים הסתכלו
הביטו ותראו
הנה גן חיות
וחיות חוגגות

הכלבלב הקטן — מרים את אזניו
מכשכש בזנב ונובח הב־הב.
הפיל השמן את אפו מקפל
צוחק וצוחק ובסוף מתפוצץ.

וכל החיות צוחקות וצוחקות —
ולבסוף משתתקות.
ארנבים קטנטנים — הולכים על חוטים
ושלשה פילונים — נושאים לפידים.

כך חוגגות להן החיות.
החיות מגן החיות.

הסבא שלי צעיר

מאת שושנה צפורי

יש לי סבא כה חביב
תמיד צעיר הוא ואדיב
ואוהב סבי מאד
לעבד וגם ללמד.

הוא מאיר פניו אלי
ומחבקני עד בלי די,
אז אני שואל־מעיר:
„איך זה סבא כה צעיר?"

„הו ילדי" — צוחק הסבא,
ובעיניו מבט שובב:
„פשוט מזל לי... כן, כן,
שאין לי זמן להזדקן".

חדשות

ראש ממשלת בריטניה בישראל

השבוע ביקרה בארצנו, ראש ממשלת בריטניה הגב' מרגרט תאצ'ר. ביקור זה נחשב למאורע היסטורי. זו פעם ראשונה מאז שעזבו הבריטים את ארצנו לפני קום המדינה, שאישיות כה חשובה מבריטניה, מגיעה לארצנו.

הגביע העולמי בכדור־רגל

מחר במוצאי־שבת, יפתחו באצטדיון „אצטקה" שבעיר הבירה של מקסיקו, הוא מקסיקו־סיטי, משחקי טורניר הגביע העולמי בכדור־רגל.

אליפות זו אשר תימשך כחודש ימים נערכת בכל ארבע שנים בארץ אחרת ובה משתתפות נבחרות שהעפילו לגמר הגביע העולמי.

הפעם משחקות במיפגש זה עשרים וארבע נבחרות כדור־רגל מארצות שונות והמתח רב מי תהיה אלופת העולם בענף ספורט זה.

שדה קטן

מאת
שולמית ציטרון

נחבא לו בין בתי שכן
שדה קטן וצבעוני
נסתר לו בין אפר עשן
נוה ירק ורענני.
פרוש בין מלבני בטון
מרבד שזור מרהיב
סביבו קדמה, אבק שאון
והוא ערגן־דם מזהיב.

? חידון ושעשועון

ניב בציור

מהו הניב המסתתר מאחורי הציור?
בין הפותרים יוגרל שי נאה

בין הפותרים ביום ראשון יוגרל שי נאה

ריבוע קסם

מאת אבי וינברג

(בן 14 תל־אביב)

1) פרשה בספר שמות.
2) צבע כהה.
3) מארבעת המינים.
4) חסיד שלי.

	1.	2.	3.	4.
1.				
2.				
3.				
4.				

בין הפותרים יוגרל פרס נאה

מה נצפה ★ מה צפוי

ברדיו ★ בטלוויזיה

בעריכת שולה מוסטיק

ברדיו

★ „קבלת שבת" — פרשת „בחוקותי" — בעריכת אברהם סלומון (א) שישי, 15.00 — פרשן השבוע: ר' יעקב בשה תהילים המורה לשבת: הרב שלום קובלסקי.

★ „מלווה מלכה" (ב') מוצ"ש, 23.10 — „בנאות דשא ירביצני" — עם ה־חזן המלחין והמחנך מיכאל ברזל. עריכה: שבתאי ביבי.

★ „מחשבת ישראל" — סדרה שיחות מפי פרופ' אליעזר שביד (א') ראשון, 19.05.

★ „עם ישראל" — מוסף לענייני יהודים בעולם (ב') ראשון, 19.35.

★ „שלום לבן דודי" — פיוט וברכה בשידור חי באווירה של יום ירושלים — בעריכת שבתאי ביבי (ב'), ראשון, 20.05.

★ „תפוח ועלה" (א') ראשון, 22.05 — הפעם: „דעת קיבוצית, אידיאליסטית ועקשנות אצל בני בית".

★ „שנה תשמ"ו" — מגזין שבועי לענייני היהדות (ב') שני, 18.06.

★ „עיונים בפרשת השבוע" — פרשת „במדבר" — מאת הרב יונה מצגר (א) שני, 19.05.

★ „מחפשים את הגנוז" — בעריכת זאב צור (ב') שני, 23.05.

★ „השכלה ודעת לכל" — „קהילות ישראל" (א'), שלישי, 11.30 — והפעם: „לבנון".

★ „אצבע על הדופק" — שבועון בענייני בריאות ורפואה (ב') שלישי, 18.06.

★ „שיעור בתלמוד" — מסכת „ברכות" — מפי הרב שבתאי סבתו (א'), שלישי, 19.05.

★ „שלום הדש" — מגזין חדשות לענייני האדם וסביבתו (ב) שלישי, 19.35.

★ „קפה ראשון" — חידונים כמוזנים בהשתתפות המאזינים — עם שמוליק רוזן (ב') שלישי, 23.05.

★ „ואלה תולדות" (א') רביעי, 11.10 — והפעם: „בתוכבי ירושלים העתיקה" — מאת זהבה בן דב.

★ סיכום ההלכה היומית — מפי הרב חיים פרדס (א') רביעי, 19.05.

★ „הסיבה לפרס" (א) רביעי, 22.05 — על ארבעה חתני פרס ירושלים, ביניהם הסופרת סימון דה־בובואר.

★ „עד כאן" — לקט ראיונות מסדרת התוכניות השבועיות של „קול ישראל" ליום ירושלים (ב') רביעי, 00.10.

★ „מערב ירושלמי" (גל"צ) חמישי — 19 שעות שידור, כמניין 19 שנות העיר המאוחדת. בין השאר — שידורים חיים מאתרים ואירועים בירושלים: ראיונות בשטח, שיחות עם מאזינים הקלטות היסטוריות.

★ „השכלה ודעת לכל" (א') חמישי, 11.30 — „יום שחרור ירושלים" — מישדר מיוחד.

★ „שאלו שלום ירושלים" — חידון נושא פרסים באמצעות הטלפון — עם שמואל רוזן (ב') חמישי, 12.05.

★ „חסיבת הראל" — 1948—1967 — שידור חי מהאולפן בת"א (ב') חמישי, 14.06.

★ „קתדרא" (א) חמישי, 15.30 — והפעם: ד"ר משה אידל — „היחסים בין ההלכה והקבלה".

★ סקס הודיה לציון יום ירושלים — שידור חי מהכותל המערבי (א') חמישי, 18.06.

★ „שיעור בתניא" — מגיש: הרב עדין שטיינזלץ (א') חמישי, 19.05.

★ „שורשים" — מגזין לענייני עדות ופולקלור (ב') חמישי, 20.05 — הפעם: על ירושלים.

★ „צימוקים ושקדים" — מבחר שירים ביידיש (ב') חמישי, 22.05 — הפעם: לקט שירי ירושלים.

פרקי היום בתנ"ך

רשת א', 18.50

יום א': ירמיהו, פרק ה' (פסוקים א'—י"ט) — קריאה בפי יוסף רונן ו־שיחה מאת ד"ר כנהם בולה על הנושא: תיאור חטאי העם.

יום ב': ירמיהו, פרק ה' (פסוקים כ'—ל"א) — קריאה בפי יוסף רונן ו־שיחה מאת ד"ר כנהם בולה על הנושא: הנני מבא מרחק ונחמה ה'.

יום ג': ירמיהו פרק ה' (פסוקים כ'—ל"א) — קריאה בפי יוסף רונן ו־שיחה מאת עמוס חכם על הנושא: האותי לא תראו נאם ה'.

יום ד': ירמיהו פרק ו' (פסוקים א'—ט"ו) — קריאה מפי יוסף רונן ו־שיחה מאת הרב יהודה אייזנברג על הנושא: הנה דבר ה' היה להם לחרפה לא יחפצו בו.

יום ה' (19.05): ירמיהו פרק ו' (פסוקים ט"ז—כ"ב) — קריאה מפי יוסף רונן ושיחה מאת הרב יהודה אייזנברג על הנושא: עולותיהם לא לרצון, וזבחיכם לא ערבו לי.

לרקורד על...

★ כדורגל על סדר היום (והלילה)

טקס הגמר באיצטדיון „אצטקה" במקסיקו סיטי יפתח בשבת את משחקי גמר גביע העולם בכדורגל, מקסיקו 1986.

תרומתה של הטלוויזיה הישראלית בסיקור התחרות משמבה ב־22 משחקים בשידור ישיר: משלב המשחקים המוקדמים — 6, ומשלב שמינית הגמר ואילך — את כל המשחקים, 16 במשחק. כמו כן תביא הטלוויזיה תקצירים מתוך משחקים נוספים.

סיקור המשחקים לא יפגע כל כך בלוח המשדרים, כמו, אולי, בסדר יומם, או יותר נכון — לילם, של אוהדי הכדורגל. עשרה משחקים שתביא הטלוויזיה בשידור ישיר יסתיימו קרוב לשעה 03.00 לפנות בוקר — עד תחילת המשחק בסביבות השעה 01.00 לפי שעון ישראל יהנו הצופים מפרקים של סדרות מתח, או מתקצירים של משחקי כדורגל שהיו בתחרות. בימים שהמשחק יתחיל ב־21.00 בערב, יוקדם מהדורת „מבט" לשעה 20.30.

גם מוסדות וגופים ציבוריים נערכים לקראת מסטיבל הכדורגל. יש שמתאימים את האירועים שלהם כך שלא „יתנגשו" עם משחקי הגמר. מי שלא יסתפק במניין של 22 משחקים שבחרה הטלוויזיה הישראלית להביא בשידור ישיר יוכל להשלים את המכסה אצל הטלוויזיה הירדנית, שתספק עד 10 משחקים בשידור ישיר.

הרדיו יתרום את חלקו בהבאת משחקי הפתיחה והגמר בשידור ישיר, ובפינות פרשנות ושיכומים של אירועי המשחקים של אותו יום.

★ תשדירי שירות — רק „כחול לבן"

אין ספק שאף אחד לא מתנגד לתשדירי שירות למניעת עישון — אבל שיהיו רק „כחול לבן". כך החליטה ועדת תשדירי שירות מטעם רשות השידור שלא אישרה את הקרנתם של תשדירים לא ישראליים מטעם האגודה הישראלית למניעת עישון.

בין התשדירים: אחד של השחקן המנוח יול ברינר והשני של השחקנית ברוק שילדס. בראשון מובאת צוואה מוקלטת של יול ברינר שנפטר מסרטן ריאות באוקטובר 85. לפני מותו אמר: „כשאינני עוד עמכם רצוני לומר לכם רק דבר אחד — אל תעשנו. לא משנה מה שתעשו — אל תעשנו. אילו ידעתי מה שיגרום לי העישון — לא הייתי נוגע בסיגריות".

בתשדיר עם ברוק שילדס, אומרת השחקנית, שכשהיא נמצאת בחברתם של מעשנים, מריחות שערותיה יתרת כל הערב מעשן סיגריות. ועוד הבהירה משכנעת כשהיא יוצאת מפיה של יפיפיה עולמית: היא לא נוהגת לצאת בחברתם של מעשנים אשר לדבריה הם מפסידנים.

שני התשדירים נתרמו לאגודה הישראלית למניעת עישון, האחד ע"י האגודה למלחמה בסרטן בארה"ב והשני ע"י משרד הבריאות האמריקני. התשדירים, אשר לדעת האגודה הם משכנעים מספיק והיה חשוב לשדר אותם, לא אושרו מן הסיבה שהם לא נעשו בארץ והם לא בשפת המדינה.

ועד שהתלבטה הטלוויזיה הישראלית על גורל התשדירים האלה, הם כבר שודרו בטלוויזיה הלימודית.

★ „דין ודברים" עם משה נגבי

דין ודברים יש לעורך המוסדה המנהל של רשות השידור, מיכה ינון, עם עורך התכנית „דין ודברים" משה נגבי. תכנית הפרשנות המשפטית המשדרת ברשת ב' של „קול ישראל" כל יום שני בשעה 19.30 זכתה כבר בעבר להלנות רבות מצד מאזינים על ההזדהויות השמאלניות המודגשות שבה. אך השבוע הפליא משה נגבי עורכה לעשות. בתכניתו הפעם הביע האיש את עמדתו שלו בעניין פרשת ראש השב"כ, בלי להביא כל עמדה מאוזנת אחרת. את מסכם הטיפול בפרשת ראש השב"כ הוא מציג, בדבריו שלו, כתשריט טוטליטארי של מדינה המעמידה את מוסדותיה וגופיה מעל לחוק. אותם דברים, פחות או יותר, העלה נגבי על הכתב למחרת היום בעיתון „חדשות".

משה נגבי, שעושה בתכניתו כבתוך שלו, עבר הפעם, לדבריו של מיכה ינון, בצורה בוטה על כללי התקנון של רשות השידור. התקנון קובע מפורשות, כי בנושאים שבמחלוקת הציבור כללי האיזון חלים גם בפרשנות. האיזון נבחן בתוכן ביטוי הוגן והסדר פנות לדעות שונות, ולא כפי שהדבר נעשה בצורה בולטת ב„דין ודברים". לפי כללי התקנון, המקבל ומפקידי הרשות ועובדיה להגות לקולות שונים לדבר בעדם, ולא כפי שעשה זאת משה נגבי בתכניתו שהביע למעשה את דעתו שלו.

את הלונטר ההריגה נגד עורך התכנית, המעמיד עצמו מעל חוק התקנון, יעלה מיכה ינון בישיבת הוועד המנהל הבאה.

בטלוויזיה

★ משחק הפתיחה של גביע העולם בכדורגל מקסיקו 1986 — בין נבחרת איטליה לנבחרת בולגריה. שידור ישיר מ־מקסיקו סיטי (מוצ"ש, 21.00).

★ „צירופים" (מוצ"ש, 22.50) — חיים הספטיק מארח איטים ואמנים בנושאים הקשורים במורשת ישראל.

★ „עד פופי" (א', 20.00) — הפעם ב־תכנית סרטוני וידאו של פיל קולינס וג'קסון בראון. כמו־כן ראיון שנעשה בארה"ב עם הזמר האמריקני פרינץ.

★ גביע העולם בכדורגל, מקסיקו 1986 — שידור ישיר של המשחק ברזיל—ספרד (א', 21.00).

★ „קין הכבל" (א', 22.50) — הפרק השני: הבל מצליח לצאת את אירופה ולהגר לארה"ב, כמעט בחוסר כל. הוא עובד בתור מלצר במלון „פלאזה" בניו־יורק ועוגש בתוך כך את דיוויס ליזולי, שהוא בעליה על רשת מלונות באמריקה. ליזולי מתרשם מאוד מכישוריו של הבל. במלון „פלאזה" נפגשים בפעם הראשונה ב־דרכיהם הבל וקין.

★ „המפצי ומייקפיס" (ב', 22.50) — שם הפרק: „גורדירי". המפצי מגלה ל־מייקפיס משהו שלא ידעה על ידידה שנרצח. שיאו של הפרק הזה קשור במעשה הסיפור.

★ „אלפרד היצ'קוק" — סרט תעודה (ב', 22.55) — הסרט סוקר 50 שנות קריירה של הבמאי הגדול אלוף סרטי המתח אלפרד היצ'קוק. היצ'קוק מספר על שיטותיו המיוחדות ביצירת אווירת הציפייה, או הוראות ההדרה שהעניק לסרטיו. בסרט משולבים קטעים מסרטיו הידועים ביותר, כגון „פסיכו", „הציפורים", ו„צל של ספק", וראיונות עם שחקנים שעבדו איתו.

★ גביע העולם בכדורגל, מקסיקו 1986 — שידור ישיר של המשחק אנגליה—פורטוגל (ב', 00.50).

★ „אני ירושלמי" (ד', 20.30) — מפגש אישים ואמנים לרגל יום שחרור ירושלים.

★ משדר מיוחד ליום ירושלים, בהשתתפות ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, וראש עיריית ת"א שלמה להט. עוד משתתפים: יוסי בנאי, שולי נתן, להקת „הי בבעתיך", אמנון דנקנר ועוד (ד', 22.05).

★ בגביע העולם בכדורגל, מקסיקו 1986 — תקציר של משחק גרמניה—אורוגוואי (ד', 23.25).

★ גביע העולם בכדורגל, מקסיקו 1986 — שידור ישיר של משחק דנמרק—סקוטלנד (ד', 00.55).

★ גביע העולם בכדורגל, מקסיקו 1986 — שידור ישיר של משחק איטליה—ארגנטינה (ה', 21.00).

לילדים ולנוער בטלוויזיה הכללית והלימודית

★ יום ראשון

14.00 : ויהלום — יונתן מומיר אותנו לצפות בהלום שחלם לפני הגיגת הבר מצווה שלו. בחלומו פגש אישים כופלאים מן העבר של עמנו ודרכם התגלו לו סודות רבים ונהדרים.

16.30 : התבנית של מרפי — פרק ב': קק כנהל המועדון נואש בהחלטתו לאפשר לבני הנוער לבלות במועדון. הוא נתקל בבעייה רבות, אך בני הנוער מארגנים אליפות ואפילו ברחוב ישבת ראש.

17.30 : „בית עמי" — שם הפרק: „יבורכו כל הילדים" (חלק ב'). בערב חג המולד יוצאים לורה ובני משפחתה העירה לקנות מתנות. אישה מיכה גורל חוטפת את ילדתם. ילד יתום מצטרף לחיפושים ועוזר למצוא את הילדה.

★ יום שני

14.20 : ההייב בברימנות ניו־אינגלנד — ניו אינגלנד ומקומה בהיסטוריה של ארה"ב, הנוף התיירות במדינות ניו אינגלנד, הפיכתה מאזור חקלאי לאזור תעשייתי.

16.00 : זכרון דוהה — זיול ורן — פ"ג זה מתאר את זיול ורן בצעירותו התקופה שבה התחיל לכתוב. את ה„גלגולים" שעברו יצירותיו עד שהחל לכתוב את סיפורי המדע הבדיוני שלו.

16.30 : שביב אחיין — דויק אם לכיה, הידעים לדייק דבר מתוך דבר, כותבים לאולפן ומביטים בדיוק על

★ יום שלישי

14.00 : מה יודע הדולפין — סרט על אורחות חייהם של הדולפינים. ה־כרות עם תופעות שקשורות לדולפינים וללווייתנים, למקום שבהם היו אירועים מצעיינים הקשורים באדם ובתיה זו שנהלצה לצייד בסיבות השמורות עמה.

15.30 : קשת וענן — אור השבת — ה־מישדר מציג את נרות השבת כסמל לקדושת השבת לעומת ימי ה־חולין. כמו כן מתוארים המנהגים והמסורת הקשורים בהדלקת נרות שבת: מורי הדלקת הנרות, מספר ומי מדליקם.

16.15 : דייב מרפין — פרק 17 : התליה — דייב מרפין נקלע למארב ששם לו סמייטר. הוא נתפס ונידון לתלייה. אך אז באה לעזרתו ליידי הרינגטון.

18.00 : ...[illegible] — הפרק השישי: ...[illegible] את אליאנו ולהצטרף לצידיה.

★ יום רביעי

14.00 : מורשתו של פייסל — הסרט הוא בהכנת הדמנות להכיר את ה־חיים בערב הסעודית, תוך התמקדות באישיותו של פייסל, שנרצח ב־1975. פייסל היה מנהיג שניסה לשלב בין מודרניזציה למסורת דתית אדוקה המאפיינת את כל שכבות העם הסעודי.

14.45 : דגום — סקירה היסטורית קצרה על התפתחות הדפוס באירופה ובארץ ישראל. המחשה של שלבי ה־עבודה השונים בהפקתם ביותר ועד למהדורים ביותר.

16.45 : כולולו — תקציב המדינה — ה־ממשלה מספקת שירותים לאזרחים. אלה מסובבים בכספי הציבור. בי־אשר המסים אינם מספיקים יש גירעון, צריך להדפיס כסף. אך זה תחילת אינפלציה ועורך הכסף ירד. כדי לעצור את התהליך יש ל־צמצם את הוצאות הממשלה.

17.30 : „שמרנית מאחורי" — ...[illegible] מיוחדת ליום שחרור ירושלים.

„שומר שמסר לשומרי" וצל בנקים של ימי התלמוד.

★ יום חמישי

14.00 : החמישי—סיפור הרפתקאות מאת א. הנרי. שני נוכלים מחליטים לחטוף ילד ממשפחה עשירה ולדרוש עבורו כופר נפש. אך הילד מתגלה כפיתה אמיתי, המנהג מכל רגע במצבו החדש.

15.45 : פוסטום — פרק יד: גבול הנצח — סקירה תורנית אודות ה־אין סופי בקיום. הבזאן מציג תיאוריה המנסה להסביר כיצד נוצר ה־קיום.

18.00 : „אריות בירושלים" — סרט לילדים מבוסס על ספרו של שמרד אל הופרם. העלילה מתרחשת בירושלים ומספרת על הרפתקאות ב־ירושלים ...[illegible] בירושלים ...[illegible] להרפתקאות.

מפרטי ההתעשויות ...

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גוטקינד

„מעיין רבקה" - מסעדת „אמונה" באם המושבות

יש לי מה לאכול, אבל אין לי עם מי לאכול" — מילים אלה השמיע אלמן קשיש, שומר הסף בבית־ספר ממ"ד בפתח־תקווה, הם „המוטו" של המסעדה היפה ביותר והחשובה ביותר שנפתחה החודש באם־המושבות, מסעדת „מעיין רבקה", המכונה גם מסעדת גיל הזהב, ששמה בא להנציח את רבקה שוימר ע"ה.

בתצלום הקצרית נראה קהל האורחים במסע פתיחת מסעדת „מעיין רבקה".

החלום של רבקה ע"ה

רבקה המנוחה, חברה פעילה ב„אמונה" חלמה על הגשת מרק חם לקשישים חולים ולפנסיונרים קשי יום. החברות שלה, בסניף פ"ת חשבו על אותם גברים מבוגרים שאינם מבשלים לעצמם, שלא טועמים תבשיל או מאפה בית במשך שבועות ארוכים או על הנשים הבודדות „שלא כדאי" להן לבשל רק בשביל עצמן.

המסעדה של בלושטיין

והנה, יום אחד (לפני כשנתיים) נפטר הבעלים של מסעדת בלושטיין, הממוקמת מול משטרת פ"ת. חברות „אמונה" שכרו את המסעדה מאלמנתו, שהתקשתה לנהל אותה לבד, קנו ממנו את הסכו"ם והצלחות, המקרר והשולחנות ויחד עם העמותה למען הקשיש החלו להכנן את מסעדת חלומותיהן.

להגיד שניהול מסעדות הוא פרויקט חדש מסוגו בתנועה — זה מוגזם. ותיקות אמונה וותיקי הפוהמ"ז זוכרים עד היום את מסעדות הפועלים של שנות ה־30 וה־40, מסעדות מהימים בהם בגרוש היה חור, בעד מרק חם ופרוסת לחם שילמו במיל ולא בשקל, ובעיות הקיום התבטאו בהשגת יום עבודה.

מסעדות הפועלים

אלא שמסעדות הפועלים של ארגון הפועלות נסגרו מזמן והיום, תמורת מרק העוף, הגעפילטע פיש או פשטידת הירקות של הטבחית הפתח־תקוואית משלמים עם קיצבת הביטוח הלאומי ולא עם שכר יום העבודה.

גם הנסיון הניהולי שניצבר באותם ימים — נשכח בינתיים. איך איפוא מנהלות חברות פ"ת את המסעדה החלוצית שלהן?

עדה קרל, יו"ר סניף פ"ת וסגנית יו"ר אמונה מספרת: „יש לנו מבשלת ועוזרת בשכר ואת כל היתר: הגשת הארוחות, הדחת הכלים, הניקוי, הקניות, ניהול הנספים — מנהלות ועושות חברות מתנדבות לפי תורנית. עשרים חברות התנדבו לפרוייקט, ארבע מהן עובדות כל יום, חמישה ימים בשבוע".

איך קונים, איך מובילים, ואיך משלמים — כשמדובר לא במזון למשפחה אחת אלא למסעדה שלמה?

טוב שיש בעלים...

טוב שיש גם בעלים מתנדבים... לאחת מחברות „אמונה" בפ"ת יש בעל המחזיק דוכן בשוק. התוצאה — כל הירקות והפירות ל„מעיין רבקה" יעלו במחיר של יום ששי אחה"צ, כלומר — מחיר מינימום.

את דברי המכולת קונים פעם בחודש אצל סיטונאי. בעל נוסף, גימלאי, מאלה הפוקדים דרך קבע את „מועדון חזני" נכנס מדי פעם למסעדה ושואל מה צריך להביא, נוסע בריכבו הפרטי ומוביל סחורה, ואילו את הניהול הטכני הממשי עושות שתיים, שרה פיקסלר ולאה פרקש.

בישול בלי פפריקה

ומה עם הבישול?

„יש לנו מבשלת הונגריה אבל בתבשילים שלה תמצאו מעט מאוד פפריקה" מצטחקת עדה קרל. התפריט של מסעדת גיל הזהב תוכנן עם נציגות משרד הבריאות בעמותה למען קשיש ועם הטבחית שבעבר צברה נסיון בעבודתה בבית אבות והוא על טהרת הדיאטה, מתאים לכל המחלות שבעולם.

סועד בריא יכול תמיד כמובן להוסיף מלח ופלפל לצלחתו ממה שמונח על השולחן.

וכמה הוא משלם תמורת המרק והסימפטיה?

משעה 11.00 עד שתיים בצהריים, ימים א' עד ה', תמורת ארוחה מלאה, משלמים שם חמישה שקלים. רק מנה עיקרית — שלושה וחצי שקלים, רק מרק — שקל וחצי.

מרק וסימפטיה

נו, ואיך הולך? שאלתי את שרה פיקסלר.

„ברוך ה', הלוואי הלאה ככה. מעל ומעבר למצופה".

היא מחייכת באושר. „ציפינו לכך שהסועדים הקשישים שלנו יהנו מן האווירה לא פחות מאשר מן האוכל. מזה שהם יכולים לקבל סעודה טריה וחמה בנוחות ובכבוד, וכל הציפיות התגשמו. הסועדים הראשונים כל כך התרגשו עד שהם ניגשים אלינו ומבקשים לתת מתנות. גם מי שנכנס לביקור — מרגיש צורך לתרום משהו. זה תורמת מיחם, זו תורמת מגבות. נכנס מישהו ומשלם תמורת חמש ארוחות ואומר לי: הגישי חינם, על חשבוני, למי שלא יכול לשלם".

והן אכן מגישות — עם כל הלב. המלצריות המתנדבות, חברות אמונה. מיכנות להטות אוזן ולשוחח עם הפנסיונרים, לשמוע מה כואב בלב ומה מעיק על הנשמה, ולאט לאט עוברת השמועה מקשיש לחברו, מפנסיונר לפנסיונרית, עד שבימי חמישי בשבוע, כבר מלא וגדוש.

מחלק השוקולדים

לאה פרקש, המנהלת עם שרה פיקסלר את המסעדה מגלה: „בנים אלינו יותר גברים מאשר נשים. רובם — אלמנים. אדם בן שבעים וחמש ניגש אלי: אוכל כמו שיש כאן — אין לי בבית...

עוצרת מכונית ואני רואה צעיר מוביל החוצה קשיש ומכניס אותו אלינו. מסתבר שהקשיש יצא היום מבית החולים והתנו שמע על המסעדה ומסיע אותו לקבל ארוחה.

סועד אחר, שאשתו מאושפזת, נכנס לאכול, עד שהיא תבריא.

מישהו שאכל כאן — גמר את הצהרים בזה שקם וחילק לנו שוקולדים, לאות תודה. היה לנו סר עד שגמר, שילם, הלך וכעבור כמה רגעים חזר. הסביר בהתרגשות כמה נפלא שיש סוף סוף מקום זול וסימפטי לאנשים מבוגרים ושוב יצא. אח"כ שוב חזר — ורצה לשלם לנו חודש מראש בשביל הארוחות שלו, אולי נגד עין רעה, כדי להיות בטוח שנמשיך לפעול..."

גם ביום העצמאות — פתוח

אך אין לקשישי פתח־תקווה מה לדאוג, המתנדבות המסורות של „מעיין רבקה" לא מתכוונות להתקפל. להפך — את מרקי הירקות, מחית תפוחי האדמה, הטשולנט והפשטידות הן שולחות כבר לשני מעונות קשישים, כ־45 מנות בס"ה. ומי שצריך הוכחה למסירותן המוחלטת — די לו לשמוע כי אפילו ביום העצמאות, כשכל העיר היתה סגורה — „מעיין רבקה" המשיך לנבוע...

בהתנדבות — הגיעו החברות למסעדה (במקום לנסוע לטיול או לפיקניק עם הנכדים) פרשו מפות לבנות על השולחנות, הניתו דיגלון לצרכי הזמן. פתרון נפלא לאוכ־ופרח על כל שולחן, חלקו בירכונים והעניקו לגימלאים עררים תחושה של שמחת החג ואפו עוגה מיוחדת.

בערב שבועות לא יגישו אמנם עוגות גבינה, שהרי המסעדה היא בשרות בלבד, אבל את שמחת החג, יוכלו להעניק גם עם השניצל והקציצה, מרק העגבניות או הכופתאות, ובכל מקרה תהיה גם תרפת חגיגית לקינוח.

„מעיין רבקה" הוא מפעל חלוצי במשמעות האמיתית והעמוקה ביותר של המושג הזה. תשובה בעתה לוסייה המזדקנת של גוש דן.

אין לי ספק שעם הצלחת המסעדה — יש מקום לפתוח אחרות, הדומות לה, בכל הערים הגדולות ובעצם בכל פינה בישראל בה חיים קשישים האומרים גם הם: „יש לי ברוך ה' מה לאכול — אבל אין לי עם מי...".

חוק חינוך תיכון חינם—הוסיף תלמידים למסלול העיוני

בניגוד לתחזיות שקדמו לחוק חינוך תיכון חינם ושלא צפו לשינוי בהרכב התלמידים בחינוך התיכון, מתברר היום ממחקר חדש שחוק חינוך תיכון חינם שיפר את התמדת הבנים ממוצא מזרחי במסלול הלימודים העיוני. דבר זה מתפרסם בימים אלה בבטאון של אוניברסיטת ת"א. עורכי המחקר, ד"ר אברהם יוגב וד"ר הנה איילון מדווחים:

להחלת החוק לא היתה כל השפעה יוצאת דופן על שיעורי הלמידה בחינוך התיכון באופן כללי. העליה בשוויון העדתי עקב החלת החוק בולטת במיוחד במסלול העיוני, ורק בקרב בוגרי 17 (תלמידי כיתות י"ב). באשר להשכלה במגמות המקצועיות והחקלאיות אין לשכלת האב השפעה עצמאית על ההתמדה בלימודים עד לכיתה י"ב. אך סיכויי התלמידים במסלול העיוני שהשכלת אביהם גבוהה להישאר בבי"ס התיכון עד לסיומו גבוהים ב־30% בערך מסיכוייהם המקבילים של התלמידים שהשכלת אביהם נמוכה.

גם הממצאים לגבי שוויון ההזדמנויות בין בנים ובנות בחינוך התיכון עקביים עם התכונה הכללית של ממצאי המחקר. בעוד שלחוק חינוך תיכון חינם לא היתה השפעה מיוחדת על השוואת שיעורי הלמידה הכלליים של בנים ובנות, הוא שיפר במידה העולה ע' הצפוי את סיכויי הבנים להתמיד בלימודיהם עד כיתה י"ב. שיפור זה נכון רק לבני התלמידים במסלול העיוני.

צירופם של הממצאים הללו מעלה, שהחוק הביא בעיקר לשיפור בהתמדתם של בנים ממוצא מזרחי במסלול הלימודים העיוני. חשיבותה של מסקנה זו בכך, שהיא מרמזת על השלכות אפשריות של החוק מבחינת הישגי הסטטוס בעתיד של גברים ממוצא מזרחי מכיוון שהלימודים במסלול העיוני מכוונים לרכישת תעודת הבגרות וזו פותחת אפשרויות בתחום ההשכלה הגבוהה, החוק עשוי לשפר בעתיד את הישגי הסטטוס התעסוקתיים של גברים ממוצא מזרחי. עד לקבלת החוק היו הבנים ממוצא מזרחי הקבוצה הנוטה לנשירה הגבוהה ביותר ממערכת החינוך התיכון, ובפרט מן המסלול העיוני שבו. כן היתה נטיה להפנותם למסלולי לימודים ברמה נמוכה יותר בתהליך הייעוץ.

ממצאים אלה מנוגדים לתחזיות מדעיות שפותחו עם קבלת החוק, ושלא צפו לשינוי כלשהו בהרכב התלמידים בחינוך התיכון, על בסיס קיומו של שכר לימוד מדורג עוד טרם קבלת החוק. נראה, שהחוק הביא לשינוי בתפיסותיהן של קבוצות חברתיות מסויימות לגבי החינוך התיכון כשלב נחוץ בהשכלתו הנורמאלית של הפרט. עצם מימונו הציבורי של החינוך התיכון עשוי היה לעודד תפיסות כאלה בקרב הציבור הרחב.

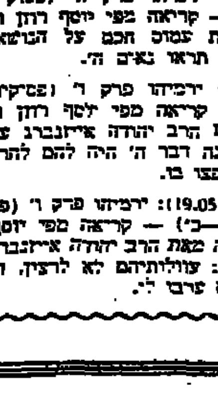

מאת חיים לנגלבן

יובל נמל התעופה בן־גוריון

נמל התעופה בן־גוריון, המשמש כיום שער כניסה ויציאה ראשי של מדינת ישראל, הוקם ע"י שלטונות המנדט הבריטי בארץ ישראל, כחלק מתכנית נרחבת לסלילת שדות תעופה בארץ ישראל המנדטורית, מטבע הדברים כבושם זה, בראשם וראשונה בצורכי חיל האוויר המלכותי הבריטי.

בשנת 1935 הוחל בעבודות ההשתית הראשונות ובאפריל 1937 נשלמו כבר ארבעה מסלולי בטון באורך שווה של 800 מטר וברוחב 100 מטר.

עם העלמת סלילת המסלולים נתאפשרה פעולה של בסוסי נוסעים כבדים ואלה הלכו נהתים בקצב הולך וגובר. כך, למשל, חברת התעופה ההולנדית קישרה בין מערב אירופה לבורות הרחוק דרך לוד. ואילו חברה „ליס" הפולנית ספה בקביעות בין וישה ללוד ואילו חברה צ'כית הפעילה את קו היא קדמה קבע במזרח אירופה דרך איטליה. באותה שנה — 1937 — החל בבניית מוסך מטוסים (הנגאר) לקליטת מטוסים בריטיים. מוסך זה, שנבנה בסיוע חברה גרמנית, משמש עד היום את חברת „אל־על" למטוסי הבואינג הסילוניים.

תחילת מלחמת העולם השניה צמצמה את הפעילות האזרחית והחל שלב הפעילות הצבאית. צורכי המבצעים הכתיבו דרישה מיידית להארכת מסלולי השדה והגדלתם, כבר בסוף 1943 הוארך המסלול עד לאורך של 2 קילומטר. העבודות בוצעו הפעם ע"י חברה ישראלית „סולל בונה", אמנם בפיקוח מהנדסי חילות האוויר הבריטי והאמריקני. עם פרוץ מלחמת השחרור, כאשר העימות בין היהודים לערבים בארץ ישראל, מחריף והולך, נכבש השדה ע"י צבא היהודים. אולם תוך זמן קצר שב השדה לבעלות יהודית מלאה עם כיבושו ב„מבצע דני" ב־10 ביולי 1948. עבודות השיקום נמשכו מספר חודשים, עת תקדשה בנובמבר הפעילות הסדירה כאשר גם נחתה הדקוטה הצ'כית בטיסה מפראג. נרגשת.

לציון יובלו של נמל התעופה בן־גוריון, ינפיק שירות הדואר בול זכרון שיראה אור בחודש יולי 1986. מן הראוי בהזדמנות זו לציין, כי ב־15 לנובמבר 1948, הוקמה חברת „אל־על" וב־31 ביולי 1949 בוצעה הטיסה הישראלית הראשונה הרשמית ל־פריז דרך רומא וב־1950 החלה גם לפעול מלוד חברת „ארקיע" בטיסות פנים ארציות לאילת. מתניים תחיפה. בולי דואר האוויר הראשונים ראו אור בי' בתמוז ה־תש"י — 25 ביוני 1950, עם הנפקת סדרה מרשימה בת שישה בולי דואר עליהם מופיעת המונות בעלי כנף שאולות מציורים עתיקים — אמנות יהודית מהתקופה של־לאחר חורבן הבית השני. על אחדים מן השובלים המצוירים לשורת הבולים התחתונה. מופיעה רצפת הפסיפס לבית הכנסת בית אלפא והפסיפס לבית הכנסת גרש. מעטפת „היום הראשון" שלסדרה זו היא של־לנצידיורוק. והיום מעטפה מהווה פריט פילטלי מבוקש ויקר.

בהדרך 1951—1952 הורחב מסוף הנוסעים ב־36 אלף מ"ר והמסלול הראשי הוארך ל־2400 מטרים. כאשר קליטת הנוסעים במסוף עלה ל־100 אלף בחודש. שנה לאחר מכן, הוקם בשדה „המכון הממשלתי לבדק מטוסים", שבהחלת שנות השישים שינה את שמו ל„תעשיה האווירית לישראל". במכון זה שופצו, תוקנו ונבדקו מאות מטוסים אזרחיים וצבאיים של גופים ישראליים וזרים כאחד.

בשנת 1973, בחודש דצמבר נפטר ראש הממשלה הראשון דוד בן־גוריון והממשלה החליטה להסב את שם הנמל על שמו. מן הראוי לציין, כי בשנת היובל לנמל בן־גוריון שהגיע לשיא בפעילותו המבצעית, עוברים ושבים בו כפי שנה כ־3 מיליון נוסעים, 40 אלף מטוסים כ־140 אלף טון מטענים.

את בול „יובל נמל התעופה בן־גוריון" עיצב משה פרג בצבעים רב־גוניים. גודל כל בול 40X30.8 מ"מ. הבולים בדפסים בבית הדפוס של לוויך־אפשטיין בשיטת פוטוליטו. גליון הדואר יכיל 15 בולים עם 5 שובלי־ באור.

גילוי דעת ומה שחסר בו

"פרשת ראש השב"כ" הולכת ומשתפכת לכיוונים שונים והיא בודאי תסעיר הן את המערכת הפוליטית והן את המערכת המשפטית עוד זמן רב.

ככל שחולפים הימים מתפרסמים עוד פרטים שהשתיקה יפה להם, והתמונה המצטיירת מעידה על מורכבות, סביכותה ורגישותה של הפרשה. יש המנסים למקד את הבעיה בשאלת שלטון החוק ועצמאותו מול לחצים של המערכת הפוליטית. הם מתעלמים מהעובדה שאין הממשלה מנסה להכתיב ליועץ המשפטי כיצד לנהוג ואינה כופה עליו מאומה, אך זכותה וחובתה להציג את שיקוליה היא, שאינם פרסים בסחונים מובהקים כרוכים בהם. שלטון החוק הוא ערך עליון ואין הממשלה מנסה ואינה רוצה לפגוע בו.

לנחלצים להגנת שלטון החוק, שבביכול עומד בסכנה, הצטרפה קבוצת פרופסורים ומרצים למשפטים מאוניברסיטת תל-אביב, שגילוי-ידעת שפרסמה לוקה בחד-צדדיות בהתייחסותו לפרשה הרגישה המסעירה את המדינה. אילו היו הפרופסורים והמרצים מדגישים בהודעתם את העניין העקרוני של השמירה על שלטון החוק — ניחא. אך הם מתייצבים באופן חד-משמעי לצידו של היועץ המשפטי בנושא הספציפי של "פרשת ראש השב"כ". קשה להניח ש-30 החתומים על גילוי-הדעת בקיאים בפרשה לפרטיה, ומשום כך גם ספק אם הם יודעים בדיוק מהו פשר המחלוקת בין שרים בממשלה לבין היועץ המשפטי אך הם קובעים נחרצות, כי "רק חקירה אמיצה, עצמאית ומיומנת, ללא מורא וללא משוא פנים, נקייה משיקולים פוליטיים זרים, המשבשים את הליכי הצדק, ראויה למדינה שבמשפט תיפדה". הם אף מאלפים אותנו דעת כי "החוק הוא הערובה שבטחון המדינה לא ינוצל לרעה ויסכן את שלום הציבור. שום בעל תפקיד בטחוני, ששיקוליו חורצים גורל אנשים, אינו פטור מטוהר הכוונות. העיקר של דבר: כפיפות לחוק משרתת את בטחון המדינה".

ובכן, לא זו בלבד שהפרופסורים והמרצים למשפטים באים לתבוע את עלבונו של היועץ המשפטי, הם תומכים באופן חד-משמעי בעמדותיו לגבי דרך הטיפול ב"פרשת ראש השב"כ". אך עם כל הכבוד, יוקרתם המקצועית כמשפטנים אינה מוסיפה משקל לטיעוניהם בנושא החורג בהרבה מזויכות משפטי צרוף.

מגמתו של גילוי-דעת זה שקופה למדי, אך בכל זאת היינו מצפים מאנשי-אקדמיה מכובדים אלה כי יתייחסו בכמה משפטים גם לעניין אחר. ראש השב"כ הוא גם אזרח מדינת ישראל. לא הוחלט אם לפתוח בחקירה נגדו, אך שמו מוכפש בראש חוצות, ובאמצעי התקשורת מתפרסמים חשדות "לכאורה" נגדו, המצוטטים בידי היועץ המשפטי. הוא לא נקרא לחקירה וטרם השמיע את גרסתו, אך יש היוצאים אוזניות לינץ' ציבורי נגדו. האם המרצים החרדים כל-כך לשלטון החוק, לא יכלו להזכיר את עקרון היסוד של שמירת זכויות האזרח ואי פרסום חומר נגדו כל עוד לא הגיע הדבר להליך משפטי? האם לא היה ראוי שיטילו את כובד משקלם המקצועי כדי להוקיע את הקמפניה חסרת המעצורים המתנהלת תוך רמיסת יסודות החוק והצדק הטבעי?

יר"ש

פרי באושים של תיאטרון חיפה

בעוד שדעתנו נתונה לאווירת הלינץ' המתנהלת נגד ראש השב"כ אברהם שלום, בכלי התקשורת כולל הממלכתיים כמו הרדיו והטלויזיה, ו"הלוחצים" שעליהם מתאונן היועץ המשפטי לממשלה יצחק זמיר, המספרים עליו בקשר לפרשה זו, שמנו עין לידיעה משמעותית עליה מדווחת סופרת "דבר" לענייני תרבות — אתמול בעיתונה.

מדובר בכך ששר החינוך והתרבות יצחק נבון הורה לחקור בדחיפות התבטאויות של שחקני תיאטרון חיפה בעת מסעם האחרון בארה"ב. על פי דיווח שהגיע ללשכת השר נבון מקונסול ישראל בארה"ב, משה בר אמר השחקן דורון תבורי בראיון לעיתון "טריבון" כי בכל ישראלי מסתתר "נאצי קטן" ואילו השחקן יוסף אבו-ורדה אמר בדיון שהתקיים אחרי הצגת "גיטו" ב"פסטיבל שיקאגו" — כי ישראל של שנות השמונים מזכירה לו את גרמניה הנאצית.

לדברי הקונסול הגיעו ללשכתו תגובות זעם על התבטאויות אחרות של שחקני תיאטרון חיפה שפגעו בשמה הטוב של מדינת ישראל. הידיעות הללו עוררו את השר נבון משלוותו לגבי תיאטרון חיפה והוא הורה סוף סוף לפקידי משרדו לבדוק את העניין ולהביאו לדיון בהנהלה הציבורית של התיאטרון. "הרי גם לחופש הביטוי יש גבול ולא תיתכן כל השוואה בין הנאצים לבין ישראל ואזרחיה ולנעשה כאן" — כותב במכתבו אבנר שלו להנהלת תיאטרון חיפה.

מעניין ששר החינוך והתרבות התעורר רק עתה לפעולה נגד התבטאויות-יום האווילות המופקרות של שחקני תיאטרון חיפה, ביחס לשואה, ללאום ולתרבות יהודית, לגבי חיילי צה"ל ועוד.

תצפית

משרד החינוך והתרבות, מעניק תמיכה רחבה למדי לתיאטרון חיפה, המציג מחזות בהליסטיים מופקרים כמו "גיסו" "נפש יהודי" ועוד שתוכנם הוא עלבון לתרבות היהודית ולמדינת ישראל ואזרחיה, ועד כה לא שמענו שמשרד החינוך הסתייג מהמחזות אלה. אמנם דוברת התיאטרון מכחישה את "ההאשמות ואת ההשמצות" לגבי השחקנים, אלא שאין צורך כלל להרחיק את העדות ולהתבסס על מה שאמרו השחקנים בארה"ב. די במה שמושם בפיהם מטקסט המחזות המוצגים גם כאן בישראל.

ואולי הגיע הזמן שגם השר נבון יבין שמתן סובסידיה לתיאטרון שמחזותיו ושחקניו משווים את מדינת ישראל ואזרחיה לנאצים — הוא פשע מוסרי ובזבוז כספי המדינה.

דג"מ

שוב דיווח מסולף בשידורי "מבט" בטלויזיה

מכל האירועים שהיו שלשום, נמצא גם מקום בטלוויזיה לסיקור הפגנת הנפל של צעירי מפ"ם — ערבים ויהודים, נגד הגזענות. אמנם באו לשם רק בודדים, אך אנשי הטלויזיה דיווחו כי 500 מפגינים הגיעו שם. בעתונים קראנו שהגיעו לשם 200 מפגינים בלבד, למעשה גם כמספר כזה לא ראינו.

וכך, כשמצפים לאלפי מפגינים כפי שכותבים בימים שלפני כן, ובאים אח"כ עשרות בודדות, בלבד כותבים אח"כ שהיו מאות רבות מתוך ידיעה ברורה כי בדיווח זה יש סילוף וכוונה שקופה. אחר מוסיפים בניסת התנצלות כי "משחק הכדורגל על גביע המדינה" ריתק את אלפי הצעירים מהשכונות הירושלמיות שהתכוונו (איך הם יודעים...) להשתתף בהפגנה זו, אך ל"צערם הגדול" מועד המשחק חפף את מועד ההפגנה...

ח"פ"ן

*

מצווה גוררת מצווה

קיבוץ השומר הצעיר בית זרע עורך כינוס מוקדש ללימוד ספר יונה בתנ"ך, לזכרו של הברם בניטין הלוי ז"ל שהפליג בערכו של ספר זה וראה בו פנינה בספרות התנ"כית והעולם.

הכנס ייערך באי בסיון עם הופעת הספר "והדברים עתיקים", דברי עיון בתנ"ך בשיתוף עם החברה לחקר המקרא בישראל. וההרצאות בו בתוכן הרצאת פרופ' חיים גבריהו יהיו, כאמור, על ספר יונה מבשר הנבואה על גנות.

הקיבוץ דואג למזון כשר לבאי הכינוס הרוצים בכך.

יכין

מן המעיין

ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי איתם כי אני ה' אלהיהם (ויקרא כ"ו מ"ד). לא מאסתים בימי אספסינוס, ולא גאלתים בימי סרקוינוס, לכלותם בימי המן להפר בריתי איתם בימי הרומאים, כי אני ה' אלהיהם בימי גוג ומגוג.

(פתיחתא למדרש אסתר)

זכרון להולכים

ר' יחזקאל טויב
ה"רבי מיבלונה" זצ"ל
(שבעה לפטירתו)

ביום שני י"ד באייר השנה ליום ההזר השני השלישי ממתיישבי כפר חסידים את ראש המייסדים של הכפר, ר' יחזקאל טויב ז"ל.

היה בנו יחידו של האדמו"ר ר' יעקב טויב זצ"ל, אשר ריכז סביבו מאות חסידים בסביבות ווארשא בירת פולין. אחרי פטירת ר' יעקב ביקשו החסידים שר' יחזקאל ימלא את מקומו וינהג ב"אדמו"רות". הוא סירב אבל החסידים לא הרפו והתרכזו סביבו כדי לקיים את "חצר יבלונה" מעין מסכה אהבת תורה, אהבת ישראל וארץ ישראל.

בשנת תרע"ב — ג, כאשר רוח אלוקים החל לפעם לבות בני ישראל לעלות לארץ, נקלטה רוח זו בלב חסידי יבלונה ובראשם ר' יחזקאל, אשר לקול קריאתו התייצבו כ-450 משפחות מחסידי יבלונה מסביבות וארשה, מהאי נצטרפים לארץ מוכנים היו לסגור חנויות ועסקים, ולעלות לציון ברינה. הם מימשו זאת בהפקדות כספים לרכישת אדמה בארץ.

מגמת פניהם של העולים לא היתה להתיישב בעיר: ירושלים, תל-אביב או חיפה בהיבנותן, אלא דוקא התיישבות חקלאית. לחיים טבעיים המושתתים על אדני עבודה ויושר על פי התורה, והיה זו התיישבות לתפארת לעולם היהודי החסידי.

לפני פורים תרפ"ה (1925) עלו ראשוני המתיישבים בראשות ר' יחזקאל ואיתו: ר' אברהם מלינק, ר' יוסף קורן, ר' יחזקאל הגדל, ר' א. אייזנבנד, ר' אפרים, ר' בריש ור' יחזקאל למשפחת אורנשטיין, ועוד, מחלוציו הראשונים במפעל זה.

כאשר נפגשו החסידים במציאות הקשה באדמות שיך אבריק והרבבי, היה ר' יחזקאל מחזקם בדברי נועם ועודד את רוחם להחזיק מעמד. למעלה מעשר שנים עמד בראש ספסלי המושב ודאג לכלכל את כל הבעיות שצפו בזמנו ועוד הגביר חיילים, ביסדו את "קרית חרושת" בשנת 1935. כאשר המדריך מקלר פסל חסידים להתיישבות, התייצב ר' יחזקאל בשער והתנגד, כי הדבר היה עלול לגרום לירידה לפולין, וכך ניצלו משפחות מהשואה.

סיפר לי ר' חיים יהודה אוסטרי (הריק) ז"ל מעוזריו מהראשונים, שבשבת שנגעת הגרים פרם בוסר, ירד גשם ודלף לתוך צריפי המגורים אזי אסף ר' יחזקאל את החסידים והלהיבם לצאת ולרקוד תחת מטר השמים...

לאחרונה היה מאושפז בבית האבות בעפולה, וביום חמישי י"ג באייר החזיר את נשמתו לבוראו והוא בן 91 במותו.

חז"ל אומרים: "שעשרי מלך ישראל זכה למלכות כי הוסיף כרך אחד בא"י (סנהדרין ק"ב) ר' יחזקאל הלך עדיו ללא שיירים, אבל זכותו קיימת, זכות ישוב "כפר חסידים" (מקודם "נחלת יעקב" ע"ש אביו האדמו"ר זצ"ל) מושב הפורח בגשמיות וברוחניות; כפר חסידים של מטה על שדמותיה הברוכות, על גניה ופרדסיה, וכפר חסידים של מעלה ישיבת כנסת חזקיה המעטירה, מוסד "אור חדש" מוסדות חינוך לכפר הנוער הדתי.

ומעשי תקפם וגבורתם של החסידים הראשונים איך גברו כארי ית הלא הם כתובים על ספר "כפר חסידים" שמקומים שיצא בקלוב. תנצב"ה.

נחמן לרנר

פרסום בקשת פרוק

בעניין: נ.ב.ר.א. אחזקות בע"מ

נמסרת בזה מודעה שבקשה לפירוק החברה הנ"ל ע"י בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו הוגשה ביום 17.3.86 לבית המשפט הנ"ל ע"י דיגיטל אקויפמנט (דק) בע"מ. וכי ניתנה הוראה שבקשת פירוק זו תבורר בפני בית המשפט היושב לדין בתל-אביב-יפו ביום 26.6.86, וכל נושה או משתתף של החברה הזאת הרוצה לתמוך במתן צו בעניין הבקשה או להתנגד לכך, יכול להופיע לשם כך בשעת הבירור, אם בעצמו או באמצעות עורך הדין שלו, וכל נושה או משתתף של החברה הזאת הדורש העתק מן הבקשה הזאת יקבלנה מן החתום מטה בשלמו את דמי התשלום הקבוע בעד ההעתקה.

חתום: צ. מנור, עו"ד
הרמן, שר"ן, פלד את וינצ'ר, עו"ד
רח' אחוזת בית 6,
תל-אביב 65143

הערה — כל הרוצה להופיע בשעת בירור בקשת הפירוק חייב למסור או לשלוח ע"י הדואר, לאיש החתום לעיל הודעה על רצונו זה; בהודעה יפורשו השם והכתובת של האיש או, אם זו פירמה, השם והכתובת של הפירמה, והיא צריכה להיות חתומה ע"י האיש או הפירמה או ע"י עורך הדין שלו או שלה (אם יש להם עורך-דין) וצריך למסרה או — אם היא נשלחה ע"י הדואר — צריך לשלוח באופן שתספיק להגיע אל החתום לעיל לא יאוחר משעה אחת אחרי הצהריים של יום — 25.6.86

בבית הדין הרבני האיזורי פתח-תקוה

הוגשו בפני בית-הדין בקשות למתן צווי ירושה בתיקים המפורטים להלן, כל התובע טובת הנאה או המעונין בעזבון שאחת הבקשות מתייחסת אליו ורוצה להתנגד לה, יבוא לבית הדין ויחסור טענותיו תוך 15 יום מיום פרסום הודעה זו, שאם לא כן — יתן בית-הדין צו כטוב בעיניו.

תיק 3083/התשמ"ו
בעניין ירושת המנוח פנחס זאב פרקש שנפטר ביום ז' בניסן התשמ"ה (17 באפריל 1985). המבקשים: אליעזר פרקש.

תיק 3109/התשמ"ו
בעניין ירושת המנוח ויטלי אשכנזי שנפטר ביום כ"ט באייר התשמ"ה (19 במאי 1985). המבקשים: רצון אשכנזי.

תיק 3116/התשמ"ו
בעניין ירושת המנוחה לאה רובינשטיין שנפטרה ביום כ"ה באדר ב' התשמ"ו (8 באפריל 1986). המבקשים: עידו רובינשטיין (קטין) ע"י האפוטרופוס ישראלי אליעזר.

תיק 3160/התשמ"ו
בעניין ירושת המנוח נחום פרידמן שנפטר ביום כ"א בניסן התשמ"ו (30 באפריל 1986). המבקשים: אסתר פרידמן.

תיק 3172/התשמ"ו
בעניין ירושת המנוח אליעזר שלייבה שנפטר ביום כ"ו בשבט התשמ"ו (5 בפברואר 1986). המבקשים: סגיה שלייבה.

הרב אי פייער
המזכיר הראשי

נרשמו לנשואין

הרבנות המקומית — רעננה

אלגרוד סטיוארט-ג'פרי בן דוד דיל (גרוש) רעננה—בריטניה; קהאן נג-לי-ג'אן בת סטנלי (גרושה) רעננה—בריטניה.
ברקמן אייל בן שלמה (רוק) הרצליה—ישראל; השובה אורית בת רפאל (רוקה) רעננה—ישראל.
גבאי יצחק בן יעקב (רוק) רעננה—ישראל; יערי טל בת אורי (רוקה) גן-יבנה—ישראל.
חיים צחנאל בן חיים (רוק) רעננה—ישראל; שושני רונית בת [illegible] (רוקה) פתח-תקוה—ישראל.
סויל יגאל בן שלום (רוק) כפר-סבא—ישראל; כהן אילנה בת ג'ון ספנסר (רוקה) רעננה—דרום אפריקה.
מגן דניאל בן עזרא (רוק) הרצליה—ישראל; כחלון שושנה בת אליהו (רוקה) רעננה—ישראל.
מרחום אבשלום בן משה (רוק) רעננה—ישראל; בצלאלי לאה-יואלה בת צדוק (רוקה) רמת-השרון—ישראל.
עובדיה אברהם בן מהדי (רוק) רעננה—ישראל; בר-לב פתיית-הדסה בת אודי (רוקה) רעננה—ישראל.
שוקר חנן בן סוליבן (שלמה) (רוק) רעננה—ישראל; פנחס אביגיל בת שלמה (רוקה) מושב מאור—ישראל.
פרלמוטר ישראל בן יששכר (רוק) רעננה—ישראל; גלעדי יוספה בת אברהם (רוקה) בת-ים—ישראל.

לשכת הרבנות — כפר-סבא

זוסמן עמיר בן דניאל (רוק) ישראל—רמת הכובש; אלקלעי איריס בת ישעיהו (רוקה) ישראל—חיפה.
ביטון מרקו בן אברהם (רוק) מרוקו—כ"ס; אהרן ריבה בת שלום (רוקה) ישראל—כ"ס.
שאטס יוסף בן יעקב (רוק) ישראל—נתניה; גרוסמן שרי בת משה (רוקה) ישראל—גן חיים.
הלוי בנימין בן יוסף (רוק) ישראל—כ"ס; גביזון מזל בת יוחנן (רוקה) ישראל—יפו.
פרופר אייל בן אליעזר (רוק) ישראל—פתח תקוה; ויבראוב יפעת רנה בת יוסף פסר (רוקה) ישראל—כ"ס.
אברגל אמיל בן מסעוד (רוק) מרוקו—כ"ס; גד ענת בת בנימין (רוקה) אנגליה—פתח תקוה.
שמש ירון בן אמנון (רוק) ישראל—כ"ס; קנר סליה בת אפרים (רוקה) ישראל—כ"ס.
אלאלוף אברהם בן אליהו (רוק) טורקיה—טורקיה; מגדל אמנה אמה בת זכריה (רוקה) טורקיה—כ"ס.
פלטו בוקו בן צבי (רוק) ישראל—חולון; מדמון צמרת בת סעיד (רוקה) ישראל—כ"ס.
ברוך יעקב בן דוד (רוק) ישראל—כ"ס; אפללו רונית בת חיים (רוקה) מרוקו—כ"ס.
שלום יאיר בן יוסף (רוק) ישראל—ראש העין; חבבה שולמית בת סמי (רוקה) ישראל—כ"ס.

הרבנות הראשית המועצה הדתית — פתח-תקוה

אלוני גיל בן נפתלי (רוק) ישראל—פ"ת; רשף גילה בת משה (רוקה) ישראל—ראשל"צ.
סוק אליהו בן משה (רוק) ישראל—פ"ת; כהן בשמת בת יוסף (רוקה) ישראל—פ"ת.
ישפה איל-שאול בן עודד (רוק) ישראל—פ"ת; גרינפלד מיכל בת גבריאל (רוקה) ישראל—כפר סבא.
אבני יובל-שמעון בן אברהם (רוק) ישראל—מעש; סולומון מינה בת נתן (רוקה) רומניה—פ"ת.
נגי שאול בן אברהם (רוק) ישראל—פ"ת; בן-נחום יפה בת ויקטור (רוקה) ישראל—פ"ת.
ליניצקי ירון בן מרדכי (רוק) ישראל—פ"ת; רוזנולד רונית בת יצחק (גרושה) ישראל—פ"ת.
רגואן ברוך בן עובדיה (אלמן) עירק—פ"ת; אלעני סוסן בת אזר (רוקה) עירק—פ"ת.
בוטבול אותיאל בן פנחס (רוק) ישראל—פ"ת; מסיכה הילה בת נסים (רוקה) ישראל—פ"ת.
יעקב יהושע בן נסים (רוק) ישראל—פ"ת; פרג' מרים בת אברהם (רוקה) ישראל—פ"ת.
כהן משה בן שמעיה (רוק) ישראל—פ"ת; כהן נורית בת אליעזר (רוקה) ישראל—פ"ת.
יעקב אריה בן סאלם (רוק) ישראל—פ"ת; הדד איילת בת סעדיה (רוקה) ישראל—פ"ת.
מנצור חנוך בן יוסף (רוק) ישראל—פ"ת; חני מירה בת גמשיד (רוקה) ישראל—ג. שמואל.
שגי מרדכי בן יצחק (רוק) ישראל—עינת; סאיר תרצה בת אלהנן (רוקה) ישראל—עינת.
יהודאי ברוך בן חיים (רוק) ישראל—פ"ת; כהן פרידה בת אהרן (רוקה) ישראל—פ"ת.
סבגר חיים מרדכי בן אברהם (רוק) ישראל—גני תקוה; אליהו יפה בת זכאי (רוקה) ישראל—פ"ת.
הלוצי ציון בן דוד (רוק) ישראל—יהוד; שוסטר בלה בת מוניש (רוקה) פולין—פ"ת.
עזרא אריה בן בורי (רוק) ישראל—[illegible]

ראל—פ"ת; אוליאל הדסה בת פנחס (רוקה) ישראל—חדרה.
חכם חפץ בן שלמה (רוק) ישראל—פ"ת; נימבלג רחל בת יוסף (רוקה) בלגיה—אנטוורפן.
דולף מאיר בן אנשל (אלמן) פולין—פ"ת; שוסטר סוניה בת יהודה (גרושה) ליטא—פ"ת.
קיזמן אברהם בן אפרים (רוק) ישראל—פ"ת; הלילי מלכה בת מנשה (רוקה) ישראל—פ"ת.
בכר יצחק בן אליעזר (רוק) ישראל—פ"ת; רובק אורה בת דולי (רוקה) ישראל—ר"ג.

הרבנות הראשית המועצה הדתית — נתניה

רדיע עופר בן שלום (רוק) ישראל—נתניה; בן ואקיל מרי בת אברהם (רוקה) תורכיה—נתניה.
קריסטל ביטן בן אברהם (רוק) ישראל; כהן דורית בת מאיר (רוקה) ישראל—נתניה.
סבגאן משה בן שכפון (רוק) אירן—נתניה; אזהרי מרים בת אליהו (רוקה) ישראל—כרכור.
צבע יהודה בן חיים (רוק) ישראל—נתניה; יונגסטר אילת בת מנחם דוד (רוקה) ישראל—נתניה.
דואק משה בן יעקב (רוק) סוריה—נתניה; דריאן אסתר בת יהודה (רוקה) ישראל—נתניה.
אלבז יצחק בן בקס (רוק) מרוקו—נתניה; בן אבו אסתר בת שמואל (רוקה) מרוקו—נתניה.
מיטלפונקט עמוס דב בן משה (רוק) ישראל—נתניה; ימין יפה בת אברהם (רוקה) ישראל—נתניה.
ששון דוד גד בן צדוק (רוק) ישראל—נתניה; בן הרוש קורין בת עמרם (רוקה) מרוקו—נתניה.
דינור יצחק בן יהודה (רוק) ישראל—ת"א; כירסקי אירית בת מרדכי (רוקה) חדרה—בית ינאי.
קודי יהודה בן סימן טוב (רוק) תורכיה—תלמונד; זנקו מזל בת חמים (רוקה) חדרה.
מורדנפלד סרג בן מוריס (רוק) בריסל—ת"א; ולדר בלינדה בת בן ציון (רוקה) בלגיה—נתניה.
ישראלי יהודה בן איתן (רוק) ישראל—אביחיל; מרק רווה אסנת בת צבי (גרושה) עפולה—נתניה.
סהרי פנחס בן שמואל (רוק) מרוקו—כ"ס; אלמהליניס שרה בת יהודה (רוקה) ישראל—נתניה.
ביטון דוד בן רוברט (רוק) ישראל—נתניה; ברגס אילה בת יעקב (רוקה) ישראל—נתניה.
אלישן מיכאל אלן (רוק) אנגליה—ירושלים; אבוקאסים רוזט בת אברהם (רוקה) מרוקו—נתניה.
סולימן בנימין בן ראובן (רוק) פרס—נתניה; קאלימי מרגלית בת שלמה (רוקה) ישראל—מושב שבלים.
סיבק חיים יחזקאל בן יעקב (רוק) ישראל—נתניה; גולן גלית בת בנימין (רוקה) ישראל—אביחיל.
דליק שרוני בן ראובן (רוק) ישראל—רמת גן; יצחקי נאוה בת דוד (רוקה) ישראל—נתניה.
ברנס חיים בן דניאל (רוק) ישראל—נתניה; דילמוני רבקה בת מרדכי (רוקה) אפגניסטאן—נתניה.
סעדה אליהו בן שלום (רוק) ישראל—נתניה; מלכה בת שבע בת ברוך (רוקה) ישראל—נתניה.
מנחם יצחק בן אליהו (גרוש) מרוקו—נתניה; חימוב אניה בת אליה (רוקה) רוסיה—נתניה.
כהן אליעזר בן שמעון (רוק) ישראל—מגדל העמק; ביקוב איריס בת אברהם (רוקה) ישראל—נתניה.

הרבנות הראשית — בת-ים

אהרליך חיים בן פרטיק (גרוש) ישראל—בת ים; כפוה צפורה בת סניה (רוקה) ישראל—בת ים.
גרין בנימין בן שבתאי (רוק) ישראל—בת ים; בנימיני גליה בת פנחס (רוקה) ישראל—בת ים.
גרשון ניסן בן אליעזר (רוק) ישראל—בת ים; אבו אורנה בת יצחק (רוקה) ישראל—בת ים.
גאו שמואל בן צבי (רוק) ישראל—בת ים; ברכה אירנה בת שבתאי (רוקה) ישראל—בת ים.
ויצמן סימון בן ברכה (רוק) ישראל—בת ים; כהן אירנה רחלה בת שמעון (רוקה) ישראל—בת ים.
זריהן יוחנן בן באייר (רוק) ישראל—בת ים; ביזגלי יפה בת יעקב (רוקה) ישראל—אשדוד.
סורקי ניסי בן יעלב (רוק) טורקיה—בת ים; בלאנך דיאנה אסתר בת מאיר (רוקה) אירלנד—בת ים.
כליאו אליעזר בן יעקב (רוק) טורקיה—בת ים; [illegible] בת אברהם [illegible]—בת ים.
[illegible]
כהן משה בן [illegible] (רוק) ישראל—נתניה; אשכנזי שרי בת [illegible] (רוקה) ישראל—בת ים.
כהן אילן בן מיכאל (רוק) ישראל—ת"א; אורנה תמר בת כנתב (רוקה) ישראל—בת ים.
להאבי מאיר בן דוד (רוק) ישראל—בית שמש; [illegible] (רוקה) [illegible]—בת ים.
לביא אליהו בן אברהם (רוק) [illegible]—בת ים; [illegible] הדסה בת יעקב (גרושה) ישראל—תל אביב.
לאיפגם [illegible] (רוק) ישראל—בת ים; [illegible] יהודית (רוקה) ישראל—בת ים.
כורוחי יוסף בן [illegible] (רוק) ישראל—בת ים; [illegible] דליה בת רפאל (גרושה) ישראל—בת ים.
משולם אבי בן חיים (רוק) ישראל—בת ים; הליה אסנת בת סמי (רוקה) ישראל—תל אביב.
נחום מיכאל מישל בן ברוך (רוק) טורקיה—חיפה; בריקס אילנה בת שלמה (רוקה) ישראל—בת ים.
סיבמן קליד מאיר בן אליהו (רוק) טוניס—הרצליה; הירשקוביץ חנה בת שלמה (רוקה) ישראל—בת ים.
עוזרי חיים בן עזרה (רוק) ישראל—בת ים; אהה דליה בת אביגיל (רוקה) ישראל—לוד.
עזרא יחזקאל בן יעקב (רוק) ישראל—בת ים; לוי סגולה בת שלום (רוקה) סוריה—תל אביב.
צבר אבי בן אברהם (גרוש) ספרד—בת ים; ציגלר אביבה בת שלמה (אלמנה) סוריה—בת ים.
פינקלשטיין דוד בן אליהו (רוק) ישראל—גבעתיים; אבבי הגית בת מאיר אליעזר (רוקה) ישראל—בת ים.
פיקיץ יעקב בן אברהם (רוק) ברזיל—נתניה; אבירם ריטה בת צבי (רוקה) ישראל—בת ים.
קורן ברוך בן מרדכי (גרוש) ישראל—בת ים; אפרגן ליזה בת דוד (רוקה) מרוקו—בת ים.
קרסנר יהודה בן שמעון (רוק) ישראל—בת ים; ביטון אילת שושנה בת כרג (גרושה) ישראל—חולון.

לשכת הרבנות — הרצליה

מקסים בן יוסף סייסה (רוק) פתח תקוה; עדי בת יוסף דרחני (רוקה) הרצליה.
יואל בן ישראל ריבק (רוק) הרצליה; נועה בת אליעזר אורן (גרושה) הרצליה.
איתן חיים בן יהודה בלומברגר (רוק) הרצליה; טל בת שמואל ופניק (רוקה) אילת.
צבי בן אהרן הלם (רוק) רמת גן; אביטל בת אהרן רובנר (רוקה) הרצליה.
ארז בן גדעון הס (רוק) הרצליה; הדיה בת אברהם טוכמן (רוקה) הרצליה.
גיל בן דניאל ברק (רוק) הרצליה; דלית בת עמוס סמואל (רוקה) רמת גן.
ברוך בן נסע רבינוביץ (רוק) הרצליה; אורלי בת משה כהן (רוקה) הרצליה.
אליהו בן יוסף עבדי (רוק) הרצליה; חוה בת ציון שיקר (רוקה) פתח תקוה.
יוסי בן אברהם הרשקוביץ (רוק) חיפה; נירית בת מיכאל שטרמף (רוקה) הרצליה.
אברהם בן ברוך אבן חן (רוק) הרצליה; שושנה בת גאק גרינברג (רוקה) עכו.
חנניה בן ארמונד גחליץ (רוק) הרצליה; מזל בת ז'נפייר מולינה (רוקה) תל-מונד.
שלמה בן נתן גלבן (רוק) פרדס כץ; תמר בת שלמה זגה (רוקה) הרצליה.
דוד בן אלעזר טובבין (רוק) הרצליה; סיגלית בת אבנר בקל (רוקה) רמת גן.
אילן בן אדוארד מגר (רוק) חיפה; אידה בת שמשון הלר (רוקה) הרצליה.
מרדכי בן אריה קפלן (רוק) עפולה; תמר בת שמעון בן יעקב (רוקה) הרצליה.
מרדכי בן צבי גליקמן קפלן (רוק) חדרה; שרית בת מוריס שמואלי (רוקה) הרצליה.
חיים בן מרדכי נורי (רוק) נתניה; בת שבע בת יוסף סויסה (רוקה) הרצליה.
אמרי בן דוד ולפיסל (גרוש) נתניה; מזל בת רחמים שלמה (רוקה) הרצליה.
ראובן משה בן גזגוש לוש (רוק) הרצליה; אורה בת בניכיף כהן ששון (רוקה) כפר סבא.
רן-לאורנס בן אברהם מאק (אלמן) הרצליה; דניאלה נעמי בת הרי בן (גרושה) הרצליה.
עפר בן יוחנן פוסש (רוק) קבוץ שפיים; שילר ליזה לאה בת יעקב דובר (רוקה) קבוץ שפיים.
יונתן בן מאיר יופה (רוק) אילת; ענת בת יעקב עברון (רוקה) אילת.
אביהי חיים בן אהרן לוי (רוק) הרצליה; ליזה בת רוגאר לבנדר (רוקה) הרצליה.
אבנר בן סולמון שלמה עמרני (רוק) מושב מעמי; שלומית בת אריה ירדן (רוקה) כפר שמריהו.
אריה בן יצחק לוי (רוק) הרצליה; קלרה בת יאקו ציוילי (רוקה) קרית ביאליק.

לשכת הרבנות המועצה הדתית — גבעתיים

בורנובסקי משה בן אליהו (רוק) ישראל—נתניה; ויינר אלה בת ראובן (רוקה) רוסיה—גבעתיים.
מורחי דוד בן אהרן (אלמן) טורקיה—תל-אביב; עצתבי הקוה בת שלום (גרושה) ישראל—גבעתיים.
גלזר עפר בן יונה (רוק) ישראל—גבעתיים; סוראי רוזיטל בת אליהו (רוקה) ישראל—גבעתיים.
גמבש איתן בן יעקב (רוק) ישראל—גבעתיים; הכים אורה בת יהודה (רוקה) ישראל—רמת גן.
זהר עופר בן שלמה (רוק) ישראל—גבעתיים; גאה רחל בת ישעיהו (רוקה) ישראל—גבעתיים.
יוניס רז בן יצחק זאב (רוק) ישראל—גבעתיים; בהגלי ברוריה בת שלמה (רוקה) ישראל—ראש העין.
חלפון עמוס בן רפאל (רוק) ישראל—תל-אביב; איזן חבצלת בת עזרא (רוקה) ישראל—גבעתיים.
קסלמן חיים בן נפתלי (רוק) ישראל—גבעתיים; דסקל גילה בת כבה (רוקה) ישראל—קרית מוצקין.
אלגקרי יואל בן יואל (רוק) ישראל—רמת גן; [illegible]
אליאס [illegible] בן סימן טוב (רוק) אירן—[illegible]; [illegible] שרון בת יואב [illegible] אירן—גבעתיים.
ליבוביץ יעקב בן טוביה (רוק) ישראל—רמת גן; אבני אסנת בת [illegible] ישראל—גבעתיים.
יוסף יד יצחק בן אליעזר (רוק) ישראל—אביחיל; דיין יעל בת יוסף [illegible] ישראל—גבעתיים.
אביטל הנרי בן אברהם (רוק) בלגיה—חולון; נסבוי [illegible] בת משה (רוקה) ישראל—גבעתיים.
הירש גיצן בן [illegible] (רוק) ישראל—גבעתיים; [illegible] בת יוסף (רוקה) ישראל—תל-אביב.
פרידר יעקב בן יהושע (רוק) שוויץ—[illegible]; שהרי רונית בת אברהם (רוקה) ישראל—גבעתיים.
אבנשטיין צבי בן שמואל (רוק) ישראל—תל-אביב; עובדיה טליה בת אברהם (רוקה) ישראל—גבעתיים.
ברונשטיין אברהם שמואל בן אהרן (רוק) ישראל—גבעתיים; לוי אביטה בת מרדכי (רוקה) טורקיה—גבעתיים.
גולדשטיין דורון בן אברהם (רוק) ישראל—גבעתיים; גהשון חגית בת שבתאי (רוקה) ישראל—רמת גן.
יצחק אליהו בן יוסף (רוק) ישראל—בית שמש; זרובבל טל בת מרדכי (רוקה) ישראל—גבעתיים.
גיגי דוד בן עובדיה (רוק) ישראל—גבעתיים; רביב אפרת בת מיכאל (רוקה) ישראל—גבעתיים.
[illegible] דוד בן אלכסנדר (רוק) צרפת—גבעתיים; זגי עינת בת שמואל (רוקה) ישראל—גבעתיים.
נוזהה [illegible] בן שלמה (רוק) ישראל—גבעתיים; עבט טל בת שמעון (רוקה) ישראל—גבעתיים.
לדר עמיר בן עזרי (רוק) ישראל—רמת גן; סיסם ענת בת יעקב (רוקה) ישראל—גבעתיים.
בן עמי רון בן עמרם (רוק) ישראל—גבעתיים; אפור רוז בת יעקב (רוקה) מרוקו—מגדל העמק.
פרוסטר צבי בן יצחק (רוק) רומניה—בני ברק; בצל אילנה בת טרביאס (רוקה) ישראל—גבעתיים.
לוי יובל בן ישראל (רוק) ישראל—גבעתיים; גוביהוב דינה בת ניסן (רוקה) בריה"מ—חולון.
בר ציון צבר בן יוסף (רוק) ישראל—גבעתיים; מזור (יזורא) מניחה בת משה (רוקה) עירק—תל-אביב.
לוי אליהו בן יצחק (רוק) ישראל—נתניה; עזה דורית בת אליעזר (רוקה) ישראל—גבעתיים.
אריאל איתן יוסף בן ישראל (רוק) ישראל—תל-אביב; אבגרי תיותה בת יוחנן (רוקה) ישראל—גבעתיים.

חוק התכנון והבניה התשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי כפר סבא
הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה—1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, אישרה, באישור שר הפנים, שינוי תכנית מתאר מקומית הנקרא: "שינוי תכנית מתאר מקומית מס' כס/170/5".
ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: ג' 6430 ח' 37—44 וחלק מחלקה 56, רחוב היובל.
עיקרי הוראות שינוי התכנית: פתיחה דרך חדשה, קביעת שטח ציבורי פתוח, שינוי יעוד משטח ציבורי פתוח לאזור מגורים ב', איחוד וחלוקה בהסכמת בעלים.
ההודעה על הפקדת שינוי התכנית יחד עם התשריט המצורף אליו, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 3237 התשמ"ה, עמ' 3173 ובעתון בוקר הצופה בתאריך 4.8.85 ובעיתון ערב ביצריב בתאריך 4.8.85 בשפה העברית ובעתון בוקר נוסף על המשמר בתאריך 4.8.85 בשפה העברית.
שינוי התכנית האמור בצורה שבה אישרה הועדה המחוזית, ביחד עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה וכל המעוניין רשאי לעיין בו, ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

ד. שיש
יו"ר הועדה המחוזית
לתכנון ולבניה
מחוז המרכז

מדינת ישראל
חוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי
נצרת עילית

הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז הצפון, החליטה באישור שר הפנים, לאשר שינוי תכנית מפורטת הנקרא: תכנית מפורטת מס' 4872 שינוי לתכנית מפורטת מס' 4278 — תכנון מפורט, רחוב מגידו, נצרת עילית.
שהודעה על הפקדתו ביחד עם התשריט המצורף אליו פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 3136 מיום כ"ד כסלו התשמ"ה (18.12.84) עמוד 784.
ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: —
גוש 16535 חלקות 1, 3, 40, 41.
גוש 16536 חלקה 3.
עיקרי מטרת שנוי התכנית: תכנון במקום של השטח הכלול בתכנית כדי לאפשר תוספת בניה בקומת קרקע ובקומה שניה.
השינוי האמור בצורה שבו הועדה המחוזית אישרה אותו ביחד עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה, נצרת עילית שבעירית נצרת עילית.
ובכל המעוניין רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

ישראל קניג
יו"ר הועדה המחוזית
לתכנון ולבניה — צפון

חוק התכנון והבניה התשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי
כפר סבא

הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, אישרה, באישור שר הפנים, שינוי תכנית מתאר מקומית הנקרא: "שינוי תכנית מתאר מקומית כס/1/1/גג".
ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: כל אזור מגורים ג' ואזור מסחרי עם מגורים עפ"י תכנית מתאר כס/1/1.
עיקרי הוראות שינוי התכנית: קביעת הוראות בדבר בניה ועיצוב הגגות באיזור מגורים ג' ואיזור מסחרי עם מגורים.
ההודעה על הפקדת שינוי התכנית יחד עם התשריט המצורף אליו, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 3265 התשמ"ו, עמ' 657 ובעתון בוקר "על המשמר" מתאריך: 23—25.10.85 ובעיתון ערב "מעריב" מתאריך: 21.10.85 בשפה העברית ובעתון בוקר נוסף "הצופה" מתאריך: 21.10.85 בשפה העברית.
שינוי התכנית האמור בצורה שבה אישרה הועדה המחוזית, ביחד עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה וכל המעוניין רשאי לעיין בו, ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

ד. שיש
יו"ר הועדה המחוזית
לתכנון ולבניה
מחוז המרכז

הועדה המקומית לתכנון ובניה
מרחב רמת-השרון

ניתנת בזה הודעה בהתאם לס"ק 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965 שהוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב רמת השרון בגוש: 6598 חלקה: 151 ברחוב למרחוב 1 המסומנת כאיזור מגורים א', בקשה למתן אישור להקלה באחוזי בניה/מגורים קומט', ההקלה המבוקשת באחוזי בניה מ: ה ל-6%.
כל מי שיש לו התנגדות להיתר/אישור ההקלה, במקום ה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב תכנון רמת-השרון את התנגדותו המנומקת ויציין כתובתו המדויקת.
ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך קבלת הודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

מ. ירבין
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה
ת.ב. 3664 מרחב רמת-השרון

בבית משפט השלום בחיפה

תיק אזרחי 9853/83

התובעים: כהן משה מאיר ראי"ח מרחי הגליל 43, נו"ש חיפה.

— נגד —

הנתבעת: מירה כרמינס (מ"איר) מקודם רחוב הגליל 43 נו"ש חיפה וכיום מקום המצאה בלתי ידוע.

הזמנה לדין

אל הנתבעת הנ"ל. הואיל והתובעים הנ"ל הגישו לבימ"ש השלום בחיפה תובענה נגדך כמפורש בכתב התביעה שהעתק ממנו שמור עבורך בבימ"ש זה, הנך מוזמנת להגיש כתב הגנה תוך 30 יום מיום פרסום הזמנה זו.
ודעי לך, שאם תגישי כתב הגנה ולא תתייצבי למשפט, ינתן באותו יום פסק דין שלא בפניך. אך אם לא תגישי כתב הגנה במועד שנקבע לכך בהזמנה, ינתן פסק דין שלא בפניך אף לפני היום שנקבע למשפט והזמנה להתייצב תבוטל.

יהודה כהן — מזכיר ראשי

שערי חליפין במט"ח

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע-חוץ ליום 28.5.86, עד למחרת בשעה 12:30, לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר, יהיו כמפורש להלן:

יתוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחי'	שער קניה (שקים והעברות)	שער מכירה (שקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	1.4738	1.4922	1.45	1.52
בריטניה	לירש"ט	1	2.2121	2.2398	2.17	2.28
גרמניה	מרק	1	0.6486	0.6568	0.63	0.67
צרפת	פרנק	1	0.2035	0.2061	0.19	0.21
הולנד	גולדן	1	0.5766	0.5838	0.56	0.59
שוויץ	פרנק	1	0.7847	0.7946	0.77	0.81
שוודיה	כתר	1	0.2032	0.2058	* 0.19	* 0.21
נורווגיה	כתר	1	0.1918	0.1943	* 0.18	* 0.20
דנמרק	כתר	1	0.1751	0.1773	0.17	0.18
פינלנד	מרק	1	0.2811	0.2846	0.27	0.29
קנדה	דולר	1	1.0679	1.0813	1.04	1.10
אוסטרליה	דולר	1	1.0662	1.0796	1.01	1.11
דרא"פ	ראנד	1	0.6374	0.6454	0.62	0.66
אוסטריה	שילינג	10	0.9234	0.9350	0.90	0.95
איטליה	לירה	1000	0.9438	0.9556	** 0.88	** 0.97
יפן	ין	100	0.8710	0.8819	0.85	0.90

* רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 100 כתר
** רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 10,000 לירות
לגבי בנקנוטים בערכים גבוהים יותר יש לקבל את השער מהאגף לעסקות חוץ.

רדיו

קול המוסיקה

06.00 "שמע ישראל"; 06.02 "צלילי בוקר"; 07.07 "בוקר טוב"; 07.30 "שחרית מוסיקלית"; 09.30 "קונצרט בוקר"; 11.57 "מגישים שיר"; 12.05 "מאוצר הסרטים"; 13.00 "קונצרט צהריים"; 15.00 "מילון מוסיקלי"; 15.05 "מפגשים מוסיקליים"; 16.00 "אתנחתא"; 17.30 "קונצרט מינחה"; 20.05 "ערב טוב"; 20.27 "מגישים שיר"; 20.30 פסטיבל ישראל — ירושלים 1986; 22.55 "מילון מוסיקלי"; 23.00 דוח הזהב.

רשת א'

06.00 "שמע ישראל"; 06.15 שירים לבוקר; 07.30 "היו שירים"; 08.05 "חוגה"; 09.05 "השיר לא תם"; 09.30 "מפגש"; 10.30 "דרין קלי"; 11.05 רגע של עברית; 11.10 השידור היומי לבתיה"ס; 11.30 "השכלה ודעת לכל"; 12.05 "ליבי במזרח"; 14.06 "לבת ולבן ולכל המתעניין"; 14.45 לילדים הגדולים; 15.25 צוריה אלון מספר על נוף הארץ; 15.30 "קתדרא"; 15.53 "ספר חדש"; 16.05 "צומת המזרח-התיכון"; 17.10 רגע של עברית; 17.12 "כנישים שיר"; 17.30 "האוניברסיטה הפתוחה"; 18.06 "מינחת ערב"; 18.50 פרקי היום בתנ"ך; 19.05 "שעור בתניא"; 19.30 שידורים לעולים; 22.05 "לכל אדם כוכב".

רשת ב'

06.00 "שמע ישראל", "מה טובו אהליך יעקב" וסיכום המשנה היומית; 06.12 התעמלות בוקר; 06.22 להקלאי; 06.30 סקירת מאמרי המערכת של עתוני הבוקר; 06.53 "אור ירוק"; 07.00 "הבוקר הזה"; 08.05 "סע לשלום"; 09.05 "ביקור בית"; 10.10 "כל צבעי הרשת"; 12.10 "גל פתוח"; 13.00 "בחצי היום"; 14.06 "צליל שליצי"; 15.10 "רגעי קסם"; 16.05 "שירים ושפורים"; 17.05 הרשות בעניני משק וכלכלה; 17.10 "זמן כלכלה"; 17.30 "על מספרים ואנשים"; 18.06 "יש שאלות"; 18.51 היום בספורט; 19.00 "היום הזה"; 19.35 השבוע בכנסת; 20.05 "שירשים"; 21.50 הדעות; 22.05 "צבועים ושקדים"; 22.58 רגע של עברית; 23.05 "ביציע לבין עצבנות".

גלי צה"ל

05.45 פרקי אבות; 05.55 באופן מילולי; 06.05 אוניברסיטה משודרת; 06.30 "פיקחים עיף"; 07.07 שבע אפס שבע; 08.05 בוקר טוב ישראל; 09.05 "אלה בוקר"; 10.05 "הפסקת 10"; 11.05 נכון לעכשיו; 13.05 "קשר רדיו"; 14.05 "דו רה מיבי"; 15.05 "פגישה יומית"; 16.05 ארבע אהה"ב; 16.55 באופן מילולי; 17.00 זמן גלי-צה"ל; 17.50 יומן ספורט; 18.05 עצה קלה על כלכלה; 18.40 בעירי הלהקות הצבאיות; 19.05 "בה יעף"; 20.05 "הה קורה"; 21.00 מבט לחדשות; 21.30 אוניברסיטה משודרת; 22.05 על הדבש ועל העוקץ; 23.05 "לילה לילה"; 23.55 "שיחת הצית"; 00.05 פסטיבל ישראל 86; 00.05 ציפורי לילה; 02.00 מבזק ידיעות; 02.05 לא רוצים לישון; 05.00 מבזק ידיעות; 05.05 צלילי בוקר.

מגן דוד

טלפון חירום 101: ירושלים, בית-שמש, תל-אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר-סבא, נתניה, קרית-שמונה, צפת, ראשון לציון, באר-שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל' 523133, בית-שמש — 811288, תל-אביב — 460111, רמת-גן, גבעתיים, בני-ברק — 781111, פתח-תקוה — 9231112, קרית-אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת-ים — 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, עכו — 979333, קרית-טבעון — 912333, קרית-ביאליק — 931401, חדרה — 721817, הרצליה — 063-22333, כפר-סבא — 541333, טבריה — 33222, קרית-שמונה — 067-90111, 067-44334, בית-שאן — 065-8722, עפולה — 065-93333/4, חצור הגלילית — 067-36333, קצרין — 067-61333, נצרת עלית — 065-73333, מגדל-העמק — 065-4006, רחובות — 054-451333, אשדוד — 055-51332/3, אשקלון — 051-23323, לוד — 054-229133, רמלה — 054-221022, קרית-גת — 051-881333, קרית-מלאכי — 055-8233, ראשון-לציון — 942333, שדרות — 051-97074, באר-שבע — 057-78333, אופקים — 923022, נתיבות — 941033, דימונה — 59333, ערד — 957222, ירוחם — 80133, מצפה-רמון — 88333, אילת — 059-72333, צפת — 067-30333.

תל אביב

שיעור תורה
בביהכנ"ס סמאטס בהיא

בביהכנ"ס סמאטס בשעה 11.30 — 10.30 שיעור בספר המדע לרמב"ם ע"י מר מ. טולפר.

ערב שלום עליכם — בבית שלום עליכם

ערב שלום עליכם (שבעים שנה לפטירתו) יערך ביום רביעי, כ"ו אייר תשמ"ו 4.6.86 בשעה 19.30 באולם בית שלום עליכם, רח' י. ל. פרץ, ת"א, בהשתתפות א. ל. דולצין, פרופ' אריה הראל, תמרה כהנא, אברהם ליס.

בתכנית האמנותית: מיכאל וויגפל, נחמה ליפשיץ, גדעון שמר — בקריאה ומשחק מיצירות שלום-עליכם — ביידיש ובעברית.

בסיום הערב תוענקנה מילגות לסטודנטים לימודי ספרות עברית ויידיש, מילגות "טוביה ובצלאל קסנר והילגות ישראל פולק ע"י בית שלום עליכם".

הכניסה לפי הזמנות המיבנים — לקבלם בבית שלום-עליכם.

בתי מרקחת

ירושלים — מזרה, דרך בית לחם 82 717531.
תל אביב — ארלוזורוב, ארלוזורוב 76 230746. ריבוגה, דוכן 16 נחלת יצחק 257678.
נתניה — הבגו, שד' ויצמן 13 22985.
חולון — ד"ר חורי, סוקולוב 70 843433.
פתח תקוה — קופת חולים הכללית, ח"ב צור 905271.
ב"ב ר"ג — חן, ז'בוטינסקי 99 ר"ג 7514434.

בתי חולים

ירושלים: הדסה עין כרם (ילדים, עיניים), ביקור חולים (פנימית, א.א.ג.), שערי צדק (נשים, כירורגיה, אורתופדיה).
תל-אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגית).
נתניה: לניאדו.

טלוויזיה

טלוויזיה לימודית

08.15 מישגים ביהדות; 08.40 בלי מילים; 09.00 ארץ מולדת; 09.20 מדעי הטבע (הסה"ב); 10.10 אנגלית ח'; 10.30 הגיל הרך — רחוב סומסום; 11.00 אנגלית ד'; 11.15 ערבית מדוברת; 11.30 מדעי הטבע (חשיבה עליונה); 12.00 אנגלית ח'; 12.25 הסטוריה עליישודי — העשרה; 13.00 אנגלית ט'.

טלוויזיה כללית

18.30 קיצור התרשית (ע'); 18.32 "יוצה פתיוח" (ע'); 18.45 "חידושים המבצאוזי" (ע'); 19.00 "ספורט" (ע'); 19.30 חדשות (ע').
20.00 כותרות מבט; 20.02 מבט ספורט; 20.45 לקראת שידור; 21.00 מבט לחדשות; 21.30 "הפנים האחרות של הטרור"; 22.45 "כתוב בציתית"; 23.00 "אלה האחרים"; 00.00 מסוקו של יום; חדשות.

הצופה
עיתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: משה אישון, מערכת ומנהלה: תל-אביב, רח' המסגר 66, טל' 336056, ת"ד 2045, חשבון בנק הדואר 441144 * סניף ירושלים: רח' בריהודה 3, ת"ד 1148, טל: 02—234910, בערב טלפון: 02—639524 * סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 04—663628 * דפוס העשור בע"מ תל-אביב.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות והפרסומים

ההמלצה לדרך הטיפול בישובי הגולן והביקעה תוגש בקרוב

הפיתרון המוצע — בסיוע פיננסי מיידי ־ שר החקלאות: החקלאות המושבית אינה במשבר

מאת חיים פיקרש — כתב „הצופה"

[illegible]

גידול בהון לרי „מלפפת"

[illegible]

הסובייטים מונעים כניסת חסידי בראסלב לרוסיה

טוענים שהאסון בצ'רנוביל מסוכן גם לבאי העיר אומן שבה החלו פוקדים מאות חסידים את קברו של ר' נחמן

[illegible]

נדחתה ההצעה לבטל מס הנסיעות ל„יורדים" הרוצים לבוא ולבקר הקיץ בישראל

ההצעה הוגשה בעקבות משבר התיירות

מאת סופרנו לענייני התיירות

[illegible]

עוללות

מייפים את ת"א בעצים, „העלולים לגרום לפריחת יתושים"

[illegible]

מי מתנכל לשתילי בית־אשל?

[illegible]

מוביל טנקים יעביר את יצירת אגם מיבנה לתל־אביב

[illegible]

עליה קלה באבטלה חלה ברבעון הראשון של השנה

מאת סופרנו הכלכלי

עליה קלה באבטלה חלה ברבעון הראשון של שנה זו — 7.2% לעומת 7.8 אחוז ברבעון האחרון של 1985. [illegible]

תובעים לבטל הקנסות על העצמאיים

מאת סופרנו הכלכלי

[illegible]

פיצויים לסוואר שנפצע בנמל

[illegible]

מיפגש לציון 50 שנה למותו של נחום סוקולוב

[illegible]

כ־80 אלף מוגדרים כמי שאינם עובדים ומשלמים שקל וחצי לחודש לביטוח לאומי

מאת שאול שיף סופר הצופה

כ־80—75 אלף איש מוגדרים כמי שאינם עובדים ואינם עצמאיים ומשלמים דמי ביטוח לאומי של שקל וחצי לחודש [illegible]

„אמונה" והחוגים החרדים יפעלו להסרת פרסומי תועבה בבני־ברק

[illegible]

דורשים לשפץ את פני העיר חיפה

מאת א. צבי גבטן

[illegible]

ערב לנושא „משואה לתקומה" בסניף „אמונה" ברמת־גן

[illegible]

✶ בפלילים ✶

השליך סיגריה בוערת על דיין ונדון למאסר

[illegible]

רוב ביטולי ההזמנות למלונות „שרתון" — מארה"ב

החלו חגיגות חצי היובל ל„שרתון" תל־אביב

[illegible]

שיפוץ במבואות עפולה

[illegible]

תכונה לקראת הקונצרט לזכרו של דוד קוסביצקי ז"ל

[illegible]

קנס על ניהול עסקת מט"ח

[illegible]

אישים ומוסדות

[illegible]

בטכניון מתכננים כבר את דגמי הדור הבא של ה„לביא"

„יעמוד בשנות ה־90 בשורה הראשונה של מטוסי קרב התקיפה בעולם" ־ הערכת המדענים לכניסת ישראל לפרוייקט „מלחמת הכוכבים"

מאת צבי ציפר, כתב הצופה

[illegible]

אם לשלושה חשודה בנסיון לשוד קשיש

[illegible]

נער וחייל חשודים באחזקת רימוני עשן

[illegible]

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

ועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו

[illegible]

„התכוף" חרושת ברזל בע"מ

החברה מתכבדת בזאת על

כינוס אסיפה שנתית של בעלי המניות בחברה

[illegible]

על סדר היום:

[illegible]

בפקודת מועצת המנהלים

עירית יבנה

עקב שיפוצים במבנה קבר רבן גמליאל

אנו נאלצים לסגור את המבנה לתקופה של 3 חודשים, החל מיום ראשון כ"ג באייר תשמ"ו (1.6.86), ועד יום רביעי ו' באלול תשמ"ו (10.9.86).

אנו מבקשים מקהל המבקרים לקבל זאת בהבנה ולא לבוא לאתר הבניה בגלל הסכנות.

בברכה

הסתדרות הפועלים ... בישראל

הועד־הפועל — המחלקה לאיגוד מקצועי

לחברי ועד־העובדים החדש באוניברסיטת בר אילן!

החברים: מנחם שכטר, שמואל עדני, צפורה שינדורץ, יחיאל דאר, אליהו גוטמן, נעמי נוימן, משה קרוק, אבי סנטו, אברהם קרואנו

ברכות מקרב לב להיבחרכם כחברי ועד עובדי אוניברסיטת בר־אילן לארבע השנים הבאות

איחולים להצלחה בתפקידכם לטובת ציבור העובדים

הנהלת המחלקה

הזמנה לנושים

נושי המנוחה אדית צוויגר ז"ל (ת. ז. 95783) שנפטרה ביום 21.8.85, מתבקשים להגיש תוך 90 יום ממועד פרסום מודעה זו את תביעותיהם בכתב למנהלת העזבון שנתמנתה בתיק עזבונות 392/86 בבית המשפט המחוזי בתל־אביב.

שרה אינציגר

מנהלת עזבון אדית צוויגר ז"ל

רחוב הרשלמן 48 רחובות

משרד החינוך והתרבות — עירית ירושלים

מרכז ההסברה

בית הועד למחשבת היהדות

סמסטר קיץ — מושב ראשון

אחווה גורל ויעוד

לשאלת הקיום ביחד: דתיים־חילוניים

יו"ר: פרופ' מ. בר־אשר

פרופ' אפרים א. אורבך
הרב פרופ' אליעזר ברקוביץ
הסופר אהרון אפלפלד
חבר הכנסת פרופ' שבח וייס
הרב פרופ' נחום רבינוביץ

המושב יתקיים אי"ה, ביום רביעי, כ"ו באייר תשמ"ו (4.6.86), בבנייני בית אגרון אולם ההנגנת, רחוב הלל 37, ירושלים. בשעה 7.30 בערב

המושבים הבאים של „בית הועד" יוקדשו לנושאים דלהלן:

מושב שני: עיקרי היהדות לדור ולדורות — פרופ' א. נהר; רב שיח: פרופ' ב. גרוס, פרופ' ש. רוזנברג

מושב שלישי: היהדות והתרבות החילונית — פרופ' א. שביד; רב שיח: ד"ר מ. רוזנהק, הרב יוחנן פריד

פרטים על שני המושבים הללו יפורסמו

הקרן לקידום ביטחון ישראל

פינה חמה ללב"י

השבוע

✶ התרומה הגבוהה: ש. ל. אינטרנשיונל ליבוטף בע"מ, הרצליה — 3000 ש"ח

✶ התרומה המרגשת: לכבוד יום הולדתו ה־75 של אליהו נתן, תורמים נכדיו ליאת שרון וגיל נתן באחולו בריאות ואריכות ימים עד 120 — 120 ש"ח

✶ התרומה הצעירה: תלמידי כיתה ה' 2 בביה"ס אלון שבגבעת שמואל — 40.5 ש"ח

היום יותר מתמיד תן לבך ללב"י

קרן לב"י: ת.ד 7 (צריא) 17, הקריה, תל־אביב 64734